

INFORMACJA

o pracy Rzecznika Praw Obywatelskich

kwiecień–czerwiec 2014 r.

Spis treści

Część 1	3
I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków.....	3
II. Wystąpienia o charakterze generalnym	18
III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi.....	73
IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego.....	81
V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji	84
VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych.....	91
VII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika	100
Część 3	118
Wybór spraw indywidualnych.....	118

Część 1

I. Informacje o wpływie i załatwianiu wniosków

W II kwartale 2014 r. w Biurze RPO przyjęto 1 378 interesantów oraz przeprowadzono 9 127 rozmów telefonicznych, udzielając wyjaśnień i porad. Ponadto zarejestrowano 250 apeli, listów otwartych, protestów bez oznaczenia wnioskodawcy.

Tabela 1. Rzecznik Praw Obywatelskich skierował:

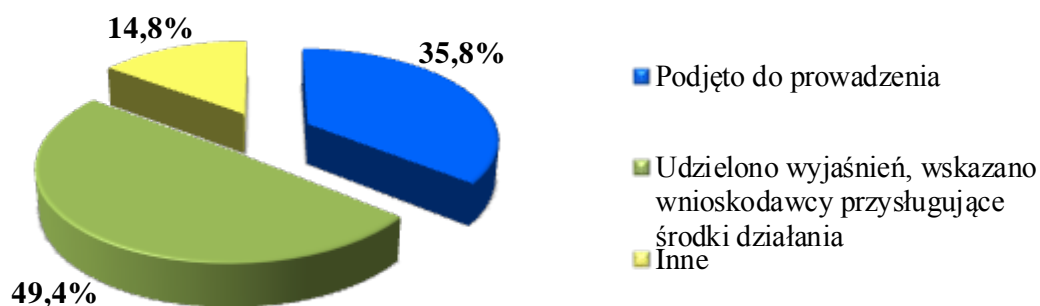
	II kwartał 2014	2014
wystąpień problemowych	70	135
wniosków do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności przepisów z aktem wyższego rzędu	3	8
zawiadomień do Trybunału Konstytucyjnego o przystąpieniu do postępowania ze skargi konstytucyjnej	6	7
pytań prawnych do Sądu Najwyższego	1	2
kasacji	13	19
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach cywilnych	2	4
skarg kasacyjnych do Sądu Najwyższego w sprawach pracy	-	-
skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (prawo pracy)	-	-
skarg kasacyjnych do Naczelnego Sądu Administracyjnego	1	3
wniosków do Naczelnego Sądu Administracyjnego o wykładnię przepisów	1	2

skarg do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych	4	5
wniosków o unieważnienie orzeczenia	-	-
przystąpił do postępowania sądowego	4	4
przystąpił do postępowania administracyjnego	1	2
Razem	106	191

Tabela 2. Sprawy rozpatrzone.

	Sposób rozpatrzenia sprawy		Liczba	%
1	2		3	4
Podjęto do prowadzenia	1	Razem (2+3)	2900	35,8
	2	podjęto do prowadzenia	1872	23,1
	3	w ramach wystąpienia o charakterze generalnym	1028	12,7
Udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4	Razem (5)	4002	49,4
	5	udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące środki działania	4002	49,4
Inne	6	Razem (7+9)	1201	14,8
	7	przekazano wnioski wg. właściwości	187	2,3
	8	zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	633	7,8
	9	nie podjęto **	381	4,7
Razem			8 103	100,0

Sposób rozpatrzenia spraw

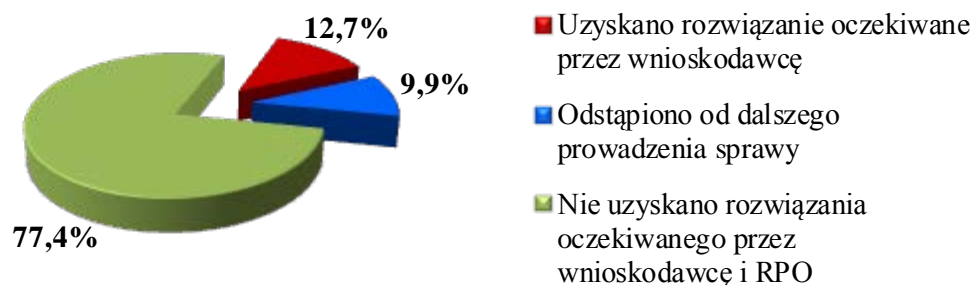

Tabela 3. Zakończenie postępowania w sprawach podjętych.

Efekty	Sposób zakończenia postępowania	Liczba	%
1	2	3	4
Uzyskano rozwiązanie oczekiwane przez wnioskodawcę	1 Razem (2+3)	235	12,7
	2 Zasadność zarzutów wnioskodawcy	184	9,9
	3 Uwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	51	2,8
Odstąpiono od dalszego prowadzenia sprawy	4 Razem (5+6)	184	9,9
	5 Toczące się postępowanie w sprawie (niewyczerpany tryb)	91	4,9
	6 Rezygnacja RPO z dalszego prowadzenia sprawy (obiektywne przyczyny)	93	5,0
Nie uzyskano rozwiązania oczekiwanego przez wnioskodawcę	7 Razem (8+9+10)	1 434	77,4
	8 Niepotwierdzenie się zarzutów wnioskodawcy	1 403	75,7
	9 Nieuwzględnienie wystąpienia generalnego RPO	28	1,5
	10 Wyczerpanie przez RPO	3	0,2

	możliwości działania		
Razem		1 853	100,0

Zakończenie spraw podjętych

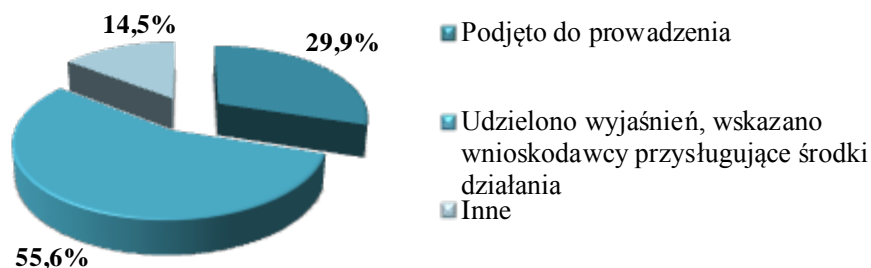
W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich działają trzy Biura Pełnomocników Terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich: we Wrocławiu (dla województw dolnośląskiego, lubuskiego i opolskiego), w Gdańsku (dla województw pomorskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko – mazurskiego) i w Katowicach (dla województw śląskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego), kierowane przez Pełnomocników terenowych Rzecznika Praw Obywatelskich.

W II kwartale 2014 r. z ogólnej liczby 1 378 interesantów w Biurach Pełnomocników Terenowych przyjęto 628. Przeprowadzono 1680 rozmów telefonicznych udzielając wyjaśnień i porad.

Tabela 4. Sprawy rozpatrzone w Biurach Pełnomocników Terenowych RPO.

Sposób rozpatrzenia sprawy	Liczba	%
podjęto do prowadzenia *	215	29,9
udzielono wyjaśnień, wskazano wnioskodawcy przysługujące mu środki działania	399	55,6
przekazano wnioski wg. właściwości	10	1,4
zwrócono się do wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku	48	6,7
nie podjęto	46	6,4
łącznie	718	100

Rozpatrzenie spraw w Biurach PT

*) Pojęcie "sprawy podjętej do prowadzenia" dotyczy spraw wskazujących na możliwe istnienie naruszenia praw obywatelskich, w sprawach tych Rzecznik prowadzi postępowanie wyjaśniające (art. 8 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

Tabela 5. Spotkania i wizytacje Rzecznika Praw Obywatelskich, Zastępców Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracowników Biura RPO w II kwartale 2014 r.

1.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z wicepremier, Minister Infrastruktury i Rozwoju. Warszawa.	01.04.2014 r.
2.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Złotorzy – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	01.04.2014 r.
3.	Zakład Poprawczy w Jerzmanicach-Zdroju – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	01-02.04.2014 r.
4.	Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Bolesławcu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	03-04.04.2014 r.
5.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Ministrem Finansów. Warszawa.	07.04.2014 r.
6.	Areszt Śledczy w Warszawie-Służewcu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	07-09.04.2014 r.
7.	Dom Pomocy Społecznej „Pod Brzożami” – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	10.04.2014 r.
8.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Rejonowej Policji w Warszawie II – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	11.04.2014 r.
9.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Staszowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	14.04.2014 r.
10.	Komenda Miejska Policji w Częstochowie – kontrola przestrzegania praw i wolności funkcjonariuszy.	14-16.04.2014 r.
11.	Dom Pomocy Społecznej w Pęcławicach Górnych – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	15.04.2014 r.
12.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z młodzieżą – laureatami śląskich olimpiad. Warszawa.	16.04.2014 r.
13.	Ośrodek dla Cudzoziemców ubiegających się o status uchodźcy w Dębaku-Podkowie Leśnej – badanie przestrzegania praw cudzoziemców.	16.04.2014 r.
14.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Rembowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	16-17.04.2014 r.
15.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	18.04.2014 r.
16.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych Straży Granicznej w Warszawie-Okęcie – badanie w ramach Krajowego	23.04.2014 r.

	Mechanizmu Prewencji.	
17.	Policyjna Izba Dziecka w Warszawie – rekontrola w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	24.04.2014 r.
18.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura RPO w Warszawie oraz Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	24-25.04.2014 r.
19.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Stołecznej Policji w Warszawie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	25.04.2014 r.
20.	Izba Wytrzeźwień w Szczecinie - rekontrola w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	05-06.05.2014 r.
21.	Schronisko dla Nieletnich w Szczecinie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	06-07.05.2014 r.
22.	Centrum Szkolenia Łączności i Informatyki w Zegrzu – kontrola przestrzegania praw i wolności obywatelskich żołnierzy pełniących służbę w Centrum oraz odbywających szkolenia.	08.05.2014 r.
23.	Areszt Śledczy w Międzyrzeczu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	08-09.05.2014 r.
24.	Areszt Śledczy w Zabrze – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	13-14.05.2014 r.
25.	Zakład Karny w Raciborzu – badanie stanu przestrzegania praw osadzonych.	14-16.05.2014 r.
26.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Anną Dymną, prezes Fundacji „Mimo wszystko” oraz Urszulą Jaworską, która jest członkiem Rady Społecznej przy RPO. Tematem rozmowy była sytuacja osób z niepełnosprawnością. Warszawa.	15.05.2014 r.
27.	Areszt Śledczy w Sosnowcu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	15-16.05.2014 r.
28.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	16.05.2014 r.
29.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przez Straż Graniczną w Hrubieszowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	19.05.2014 r.
30.	Dom Pomocy Społecznej w Zamościu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	20-21.05.2014 r. 23.05.2014 r.
31.	Zakład Karny w Sztumie i Kwidzynie – kontrola stanu przestrzegania praw i wolności funkcjonariuszy Służby Więziennej.	20-23.05.2014 r.

32.	Zakład Karny w Zamościu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	21-22.05.2014 r.
33.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Lipsku – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	27.05.2014 r.
34.	„Wieczór z Rzecznikiem” Gościeradów k. Kraśnika.	27.05.2014 r.
35.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Łańcucie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	28.05.2014 r.
36.	Konwent Marszałków – udział w panelu nt. polityki prorodzinnej. Sandomierz.	28-29.05.2014 r.
37.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystości wręczenia Nagrody im. Aliny Margolis-Edelman osobom wybitnie zasłużonym w niesieniu pomocy dzieciom krzywdzonym. Warszawa.	29.05.2014 r.
38.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura RPO w Warszawie oraz Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	29-30.05.2014 r.
39.	Dom Pomocy Społecznej w Rzeszowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	29-30.05.2014 r.
40.	Przyjęcia interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura RPO w Warszawie.	30.05.2014 r.
41.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Namysłowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	02.06.2014 r.
42.	Spotkanie Straży Granicznej i organizacji pozarządowych w zakresie realizacji ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach. Zamość.	02-04.06.2014 r.
43.	Zakład Poprawczy w Sadowicach – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	03-04.06.2014 r.
44.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystych obchodach rocznicy wyborów 4 czerwca 1989 roku na placu Zamkowym. Warszawa.	04.06.2014 r.
45.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystych obchodach 25-lecia Wolności w Pałacu Prezydenckim. Warszawa.	05.06.2014 r.
46.	Dom Pomocy Społecznej we Wrocławiu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	05-06.06.2014 r.
47.	Izby Wytrzeźwień w Gdańsku, Gdyni i Sopocie – rekontrola w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	09.06.2014 r.
48.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Burmistrzem	09.06.2014 r.

	Lublińca.	
49.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z młodzieżą z Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Gliwicach.	09.06.2014 r.
50.	Wizyta studyjna dotycząca wsparcia środowiska osób starszych i osób z niepełnosprawnością. Gdańsk, Gdynia, Sopot.	09-11.06.2014 r.
51.	Zakład Karny w Wojkowicach – badanie przestrzegania praw osadzonych.	10.06.2014 r.
52.	Komisariat III Policji w Gliwicach oraz Komisariat I Policji w Zabrze – rekontrola przestrzegania praw i wolności funkcjonariuszy.	10.06.2014 r.
53.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Morskim Oddziale Straży Granicznej w Gdańsku – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	10.06.2014 r.
54.	Dom Pomocy Społecznej w Gdańsku – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	11-12.06.2014 r.
55.	Przyjęcia interesantów w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy przez pracowników Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Gdańsku.	13.06.2014 r.
56.	Udział pracownika Biura RPO w posiedzeniu Zarządu Związku Powiatów Polskich. Polkowice.	15-17.06.2014 r.
57.	Oddział Zewnętrzny Aresztu Śledczego w Warszawie-Białoleśce – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	16-17.06.2014 r.
58.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Warszawie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	18.06.2014 r.
59.	Komisariat Policji w Wojkowicach – rekontrola przestrzegania praw i wolności funkcjonariuszy.	20.06.2014 r.
60.	Komisariat I Policji w Sosnowcu – rekontrola przestrzegania praw i wolności funkcjonariuszy.	20.06.2014 r.
61.	Wizyta studyjna w ramach przygotowania badań antydyskryminacyjnych – „Dostęp do nauczania religii mniejszości wyznaniowych i etyki”. Poznań.	23.06.2014 r.
62.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Oświęcimiu – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	24.06.2014 r.
63.	Uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa prof. Romanowi Hauserowi. Lublin.	25.06.2014 r.
64.	Centrum Psychiatrii w Katowicach – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	25-26.06.2014 r.
65.	Komenda Wojewódzka Straży Pożarnej w Lublinie – kontrola	25-27.06.2014 r.

	stanu przestrzegania praw i wolności funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej.	
66.	Przyjęcia interesantów w Urzędzie Miasta w Częstochowie przez pracowników Biura RPO w Warszawie oraz Biura Pełnomocnika Terenowego RPO w Katowicach.	26.06.2014 r.
67.	1. Warszawska Brygada Pancerna w Wesolej – kontrola przestrzegania prawa i wolności żołnierzy.	26.06.2014 r.
68.	Izba Wytrzeźwień w Jaworznie – rekontrola w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	26-27.06.2014 r.
69.	Przyjęcia interesantów w Lubelskim Urzędzie Wojewódzkim przez pracowników Biura RPO w Warszawie.	26-27.06.2014 r.
70.	Udział Zastępcy RPO w zakończeniu roku akademickiego Wydziału Prawa i Administracji UW. Warszawa.	30.06.2014 r.
71.	Pomieszczenia dla Osób Zatrzymanych Straży Granicznej w Michałowie – badanie w ramach Krajowego Mechanizmu Prewencji.	30.06.2014 r.

Tabela 6. Sympozja, seminaria i konferencje, w których uczestniczyli w II kwartale 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pracownicy Biura RPO.

1.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Warszawa.	09.04.2014 r.
2.	Wizyta Zastępcy RPO w IV Liceum Ogólnokształcącym im. Stefanii Sempołowskiej w Lublinie.	10.04.2014 r.
3.	Forum Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Świętochłowice.	11.04.2014 r.
4.	Konferencja nt. „Pacjent a budżet. Co jest priorytetem w leczeniu chorób rzadkich w Polsce?”, zorganizowana przez Fundację Na Rzecz Zdrowego Starzenia Się. Warszawa.	17.04.2014 r.
5.	Udział Zastępcy RPO w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego. Warszawa.	23.04.2014 r.
6.	Konferencja nt. „Uchodźcy – nowe wyzwania dla bezpieczeństwa europejskiego na tle standardów praw człowieka”, zorganizowana przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski. Olsztyn.	24.04.2014 r.
7.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w Zgromadzeniu Ogólnym Związku Powiatów Polskich. Mikołajki.	07-08.05.2014 r.
8.	Konferencja nt. „Polscy niepełnosprawni – obywatele konsumenci pracownicy”, zorganizowana przez Akademię Górniczo-Hutniczą. Kraków.	07-08.05.2014 r.

9.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w obradach plenarnych XVII Zgromadzenia Ogólnego Związku Powiatów Polskich, podczas których Pani Profesor wręczono Statuetkę Honorową ZPP. Mikołajki.	08.05.2014 r.
10.	Konferencja nt. „Kierunki zmian w prawie wyborczym”, zorganizowana przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.	12.05.2014 r.
11.	Debata nt. „Kamienie Milowe Integracji Europejskiej”, zorganizowana przez Klinikę Prawa-Studencki Ośrodek Pomocy Prawnej, Pracownię Badania Dorobku Prawnego Rady Europy, Zakład Praw Człowieka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Biuro Rady Europy w Warszawie.	15.05.2014 r.
12.	Konferencja IV Forum Prawa Spółek nt. „Uchwały w spółkach handlowych”, zorganizowana przez Uniwersytet Łódzki.	16.05.2014 r.
13.	III Kongres nt. „Obywatel Senior”. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęła Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Para Prezydencka. Chorzów.	18-19.05.2014 r.
14.	Rzecznik Praw Obywatelskich objęła patronatem konkurs skierowany do samorządów i rad seniorów, którego celem jest rozwój dialogu osób starszych z miejscowymi samorządami oraz zwiększenie ich wpływu na sprawy lokalne.	21.05.2014 r.
15.	Konferencja nt. „Porozumienie ponad podziałami. Mediacje i komunikacja”, zorganizowana przez Uniwersytet Wrocławski. Wrocław.	22-23.05.2014 r.
16.	Konferencja podsumowująca Program Praw Człowieka ELSA Poland. Warszawa.	26.05.2014 r.
17.	Konferencja nt. „Rola środków probacyjnych i oddziaływań terapeutycznych w procesie readaptacji osób niedostosowanych społecznie”, zorganizowana przez Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Katowicach i Kolegium Nauczycielskie w Bytomiu. Bytom.	29.05.2014 r.
18.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie nt. dostępności dla dzieci i młodzieży gier komputerowych zawierających brutalne treści, zorganizowanej przez Ministerstwo Gospodarki w Warszawie.	29.05.2014 r.
19.	Międzynarodowe Sympozjum Penitencjarne nt. „Inkluzja Społeczna Skazanych”. Olszanica.	29-30.05.2014 r.
20.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w uroczystym posiedzeniu Senatu UJ z okazji odnowienia doktoratu prof. zw. dr. hab. Maksymiliana Pazdana. Kraków.	30.05.2014 r.

21.	Konferencja nt. „Ochrona danych osobowych w działalności kościołów i innych związków wyznaniowych”. Łódź.	30.05.2014 r.
22.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w debacie „O mankamentach polskiej demokracji” podsumowującej stan polskiej demokracji i społeczeństwa po 25 latach przemian. Warszawa.	04.06.2014 r.
23.	Konferencja nt. „Pozasądowa ochrona praw i wolności jednostki – instytucje, standardy, efektywność”, zorganizowana przez Akademię im. Jana Długosza w Częstochowie.	04.06.2014 r.
24.	Konferencja nt. „System Wczesnej Interwencji – kształtowanie standardów w Policji” zorganizowana przez Komendę Główną Policji. Warszawa.	04-05.06.2014 r.
25.	W Biurze RPO odbyło się seminarium nt. „Wpływ procesów analizy materiału genetycznego na prawa jednostki”, zorganizowane wspólnie z Fundacją ITAKA. Warszawa.	05.06.2014 r.
26.	W Biurze RPO odbyła się debata nt. „Dialog pokoleń w sferze publicznej”, zorganizowana wraz z Instytutem Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa.	06.06.2014 r.
27.	Konferencja nt. „Pozbawienie wolności nie pozbawia praw”, zorganizowana przez Naczelną Radę Adwokacką wraz z Komisją Praw Człowieka przy NRA. Bydgoszcz.	07.06.2014 r.
28.	Konferencja nt. „Improving protection of victims’ rights: Access to legal aid”, zorganizowana przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.	09.06.2014 r.
29.	Udział Zastępcy RPO w konferencji „Społeczeństwo potrzebuje seniorów. Nowa aktywność społeczna osób starszych”, zorganizowanej z inicjatywy senackiej Komisji Rodziny i Polityki Społecznej oraz Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie i Fundacji Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość. Warszawa.	10.06.2014 r.
30.	Debata Jana Nowaka-Jeziorańskiego zorganizowana w Biurze RPO nt. „Jak walczyć z nienawiścią?”. Warszawa.	12.06.2014 r.
31.	Seminarium na temat łączenia rodzin uchodźców zorganizowane przez Przedstawicielstwo Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców (UNHCR) w Polsce. Warszawa.	12.06.2014 r.
32.	Symposium nt. „Opieka domowa – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość”, zorganizowane przez Klinikę Psychiatrii UMB w Choroszczy.	13.06.2014 r.
33.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w dorocznym posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu	17.06.2014 r.

	Najwyższego, którego tematem była „Informacja o działalności Sądu Najwyższego w 2013 roku”. Warszawa.	
34.	Udział Zastępcy RPO w konferencji nt. „Ochrona prywatności w świecie nowych technologii komunikacyjnych”, zorganizowanej z okazji Dni Otwartych GIODO. Gdańsk.	23.06.2014 r.
35.	Udział Zastępcy RPO w spotkaniu inauguracyjnym II Ogólnopolskiej Konferencji Liderów Dialogu zorganizowanym przez Forum Dialogu Między Narodami. Warszawa.	27.06.2014 r.

Tabela 7. Współpraca międzynarodowa Rzecznika Praw Obywatelskich w II kwartale 2013 r.

1.	W Biurze RPO odbyło się posiedzenie Europejskiego Zarządu Międzynarodowego Instytutu Ombudsmana (IOI). Warszawa.	04.04.2014 r.
2.	Konferencja nt. działalności Krajowego Mechanizmu Prewencji. Wiedeń.	09-10.04.2014 r.
3.	Europejski Ombudsman Emily O'Reilly spotkała się z Rzecznikiem Praw Obywatelskich. Rozmowy dotyczyły m.in. przygotowań do X Seminarium Krajowego, które ma odbyć się w przyszłym roku w Warszawie. Warszawa.	11.04.2014 r.
4.	Szkolenie w ramach programu partnerskiego Krajowej Komisji Praw Człowieka Korei Południowej dla obrońców praw człowieka. Seul.	19-26.04.2014 r.
5.	Posiedzenie Zarządu Stowarzyszenia EQUINET. Bruksela.	23-25.04.2014 r.
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich wręczyła prof. Gesine Schwan nagrodę „Europaschulpreis 2014”. Berlin.	24-26.04.2014 r.
7.	9. Seminarium Europejskiej Sieci Ombudsmanów. Strasburg.	26-29.04.2014 r.
8.	Konferencja okrągłego stołu nt. usprawnienia mechanizmów i działań instytucji Ombudsmana zorganizowana przez Ombudsmana Uzbekistanu i Koordynatora Projektu OBWE. Taszkent.	05-09.05.2014 r.
9.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z Głównym Ombudsmanem Turcji Mehmetem Nihat Ömeroğlu. Warszawa.	07-09.05.2014 r.
10.	Rzecznik Praw Obywatelskich, jako była przedstawicielka Ministra Spraw Zagranicznych ds. stosunków polsko-niemieckich, została tegoroczną laureatką Nagrody Viadriny za szczególne zasługi na rzecz polsko-niemieckiego porozumienia. Frankfurt nad Odrą.	11-12.05.2014 r.
11.	Udział Rzecznik Praw Obywatelskich w konferencji nt. „Higher Education Ombudsmen and Empowerment: How to make it	16.05.2014 r.

	work”, zorganizowanej przez Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, European Network for Ombudsmen in Higher Education (ENOHE) oraz Office of the Independent Adjudicator z Wielkiej Brytanii. Warszawa.	
12.	Konferencja nt. prawa postępowania administracyjnego, zorganizowana przez Europejskiego Ombudsmana. Bruksela.	18-20.05.2014 r.
13.	Spotkanie pracowników Zespołu Krajowy Mechanizm Prewencji z przedstawicielami instytucji pełniących funkcję Mechanizmu na Ukrainie. Warszawa.	19.05.2014 r.
14.	Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w konferencji zorganizowanej przez Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Akademicką Sieć Badań nad Prawem Europejskim (Research Network on European Administrative Law – ReNEUAL). Bruksela.	19-20.05.2014 r.
15.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z reprezentantami Trybunału Konstytucyjnego Republiki Federalnej Niemiec oraz Komisji ds. Edukacji, Nauki, Kultury, Praw Człowieka i Petycji Senatu Republiki Czeskiej. Warszawa.	21.05.2014 r.
16.	Seminarium nt. walki z rasizmem i dyskryminacją zorganizowane przez Europejską Komisję Przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI). Strasburg.	21-23.05.2014 r.
17.	Posiedzenie Zarządu Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA). Wiedeń.	21-23.05.2014 r.
18.	Rzecznik Praw Obywatelskich przebywała we Lwowie na zaproszenie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich „Ossolineum” oraz Konsulatu Generalnego RP we Lwowie. Ukraina.	31.05-03.06.2014 r.
19.	Posiedzenie Grupy Roboczej ds. komunikacji stowarzyszenia EQUINET. Bruksela.	03-04.06.2014 r.
20.	Rzecznik Praw Obywatelskich spotkała się z Mustafą Dżemilewem – laureatem Nagrody Solidarności im. Lecha Wałęsy. Warszawa.	04.06.2014 r.
21.	Konferencja nt. implementacji Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur i okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub karania (OPCAT), zorganizowana przez Urząd Ombudsmana Sejmowego Republiki Litewskiej. Wilno.	11-13.06.2014 r.
22.	Rzecznik Praw Obywatelskich spotkała się z Ombudsmanami Grupy Wyszehradzkiej. Białowieża.	12-14.06.2014 r.

23.	Seminarium nt. dyskryminacji ze względu na orientację seksualną, zorganizowane przez Europejskie Stowarzyszenie Organów Równościowych (EQUINET). Sztokholm.	16-18.06.2014 r.
24.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z delegacją dziennikarzy z Albanii, zajmujących się tematyką praw człowieka, oraz przedstawicielem Biura Ombudsmana Albanii. Warszawa.	16-18.06.2014 r.
25.	Posiedzenie Zarządu Stowarzyszenia EQUINET. Sztokholm.	18-20.06.2014 r.
26.	Spotkanie Rzecznika Praw Obywatelskich z dr. Peterem Neherem, przewodniczącym Caritas RFN, dr. Oliverem Müllerem, kierującym działem współpracy międzynarodowej Caritas RFN oraz ks. dr. Marianem Suboczem, dyrektorem Caritas Polska. Warszawa.	23.06.2014 r.
27.	Szkolenie pt. „Akademia Krajowych Instytucji Praw Człowieka”, zorganizowane przez OBWE/ODIHR oraz Europejską Sieć Krajowych Instytucji Praw Człowieka (ENNHRI). Budapeszt.	23-27.06.2014 r.
28.	Wizyta w Biurze RPO przedstawicieli resortów: sprawiedliwości, pracy, zdrowia i spraw społecznych oraz agencji świadczeń socjalnych Gruzji. Warszawa.	27.06.2014 r.

II. Wystąpienia o charakterze generalnym

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wystąpienia o charakterze generalnym do:

1. Komendanta Głównego Straży Granicznej (III.7044.34.2014) z dnia 4 kwietnia 2014 r. – w sprawie kontroli stanu przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Straży Granicznej w Morskim Oddziale Straży Granicznej.

Pod koniec 2013 roku przedstawiciel Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadził kontrolę stanu przestrzegania praw obywatelskich funkcjonariuszy Straży Granicznej w Morskim Oddziale Straży Granicznej. Funkcjonariusze zgłosili problem różnic w wysokości dodatku funkcyjnego w porównaniu z dodatkiem służbowym. W ich opinii zdarzają się przypadki, gdy dodatek funkcyjny za służbę pełnioną na stanowiskach kierowniczych lub samodzielnych jest niższy od dodatku służbowego. Ponadto funkcjonariusz pobierający dodatek służbowy ma prawo do wypracowania nadgodzin i w konsekwencji uzyskania za nie czasu wolnego. Pobierający dodatek funkcyjny nie posiada takiej możliwości. W ocenie funkcjonariuszy stan ten dyskryminuje funkcjonariuszy pobierających dodatek funkcyjny. Ponadto funkcjonariusze zwrócili uwagę na sprzeczność przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie uposażenia zasadniczego oraz dodatków do uposażenia funkcjonariuszy Straży Granicznej z postanowieniami ustawy o Straży Granicznej. W trakcie rozmów poruszono problem braku możliwości dokonywania kontroli przez funkcjonariuszy stanu trzeźwości szyprów jednostek pływających. W przypadku podejrzenia, że kuter jest prowadzony przez osobę nietrzeźwą, funkcjonariusze muszą wzywać policję. Zasadne byłoby zdaniem funkcjonariuszy Straży Granicznej przyznanie im ustawowego uprawnienia do badania stanu trzeźwości szyprów na wodach morskich. Komendant zgłosił także problem niskiego ukończenia stanu etatowego dywizjonu, co powoduje wypracowywanie nadgodzin, a także wykonywanie przez funkcjonariuszy z niższym zaszeregowaniem zadań przewidzianych dla stanowisk zaszeregowanych w wyższych grupach, bez odpowiedniego wynagrodzenia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w poruszonych kwestiach.

Komendant Główny Straży Granicznej (11.06.2014 r.) wyjaśnił, że zasady przyznawania, jak również czasowego podwyższania i obniżania dodatków funkcyjnych oraz służbowych regulują przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 lutego 2008 r. w sprawie uposażenia zasadniczego oraz dodatków do uposażenia funkcjonariuszy Straży Granicznej. Przyjęte obecnie zasady ustalania dodatków służbowych, które w określonych sytuacjach rzeczywiście mogą być wyższe od dodatków funkcyjnych, umożliwiają przede wszystkim właściwą rekompensatę z tytułu wykonywania przez poszczególnych funkcjonariuszy dodatkowych zadań służbowych. Różnice w przesłankach przyznawania dodatków funkcyjnych i służbowych wynikają

jednocześnie z ewidentnej odmienności charakteru czynności realizowanych przez funkcjonariuszy pełniących służbę na stanowiskach kierowniczych lub samodzielnych od zadań realizowanych przez funkcjonariuszy pełniących służbę na stanowiskach wykonawczych.

Odnosząc się do kwestii badania stanu trzeźwości szyprów jednostek pływających, Komendant Główny Straży Granicznej stwierdził, że w świetle aktualnie obowiązujących przepisów, jedynym organem właściwym w sprawie nakładania kar pieniężnych z tytułu prowadzenia jednostki pływającej pod wpływem alkoholu lub środka odurzającego jest dyrektor urzędu morskiego, zaś ewentualna zmiana trybu postępowania wymagałaby nowelizacji ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej. W Komendzie Głównej Straży Granicznej podejmowane są czynności analityczno-prawne, zmierzające do zainicjowania ewentualnych działań legislacyjnych, umożliwiających zmianę stanu prawnego w tym zakresie.

Kierownictwo Morskiego Oddziału SG oraz Kaszubskiego Dywizjonu SG podjęło szereg czynności zmierzających do stopniowego ograniczania zjawiska wypracowywania nadgodzin. Pomimo obiektywnych trudności w obsadzeniu poszczególnych stanowisk służbowych, stopień ukompletowania stanu etatowego systematycznie rośnie. Dalsza poprawa sytuacji uzależniona jest w dużej mierze od możliwości finansowych formacji. Część funkcjonariuszy rzeczywiście wykonuje obowiązki na innych stanowiskach służbowych, tj. na innych typach i kategoriach jednostek pływających Straży Granicznej, niż te, na które zostali mianowani. Wynika to z potrzeb służbowych dywizjonu związanych z prawidłowym zabezpieczeniem jednostek pływających SG do wykonywania ustawowych zadań Straży Granicznej na polskich obszarach morskich, przy jednoczesnej realizacji szeregu działań dodatkowych. Funkcjonariusze zajmujący stanowisko służbowe zaszeregowane do niższej grupy uposażenia, a wykonujący zadania przewidziane dla stanowisk zaszeregowanych do wyższej grupy uposażenia, otrzymują wyższe nagrody finansowe z okazji Święta Straży Granicznej i Narodowego Święta Niepodległości. Sukcesywnie otrzymują także wyróżnienia w postaci nagród pieniężnych oraz urlopów krótkoterminowych. Ewentualne mianowanie tych funkcjonariuszy na wyższe stanowiska służbowe zależy wyłącznie od możliwości finansowych Straży Granicznej.

2. Ministra Pracy i Polityki Społecznej, do wiadomości Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania (I.816.5.2014) z dnia 7 kwietnia 2014 r. – w sprawie przeciwdziałania przemocy wobec kobiet.

Przemoc wobec kobiet jest naruszeniem godności i podstawowych praw człowieka – prawa do życia i zdrowia, do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz stanowi naruszenie zakazu niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Stanowi ona formę dyskryminacji ze względu na płeć, której przyczyną jest przekonanie sprawców o stereotypowo drugorzędnej roli kobiet. Z uwagi na występowanie zjawiska dyskryminacji wielokrotnej, czyli nierównego traktowania ze względu na więcej niż jedną cechę osobistą, szczególnie narażone na przemoc są kobiety starsze i kobiety

z niepełnosprawnościami. Warunkiem skutecznego przeciwdziałania przemocy jest zapewnienie rzeczywistej równości płci. Wciąż niewystarczająca jest wiedza pracowników służb zajmujących się zapobieganiem i zwalczaniem przemocy wobec kobiet. Stanowi to istotny problem, zwłaszcza w kontekście relatywnie niewielkiej liczby ofiar, które decydują się na zgłoszenie faktu przemocy. Niezbędne jest powiązanie wszystkich działań państwa mających na celu przeciwdziałanie negatywnym stereotypom z polityką zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy, do której dochodzi nie tylko w życiu prywatnym, ale i publicznym. W ocenie Rzecznika dotychczas nie powstała spójna, dalekosiężna polityka państwa w obszarze zapobiegania i zwalczania przemocy ze względu na płeć, uwzględniająca takie czynniki jak wiek i niepełnosprawność. Badania zjawiska przemocy wobec kobiet powinny mieć charakter cykliczny i nie mogą ograniczać się jedynie do problemu przemocy domowej. W obowiązujących aktach prawnych i innych dokumentach programowych dotyczących zapobiegania i zwalczania przemocy należy uwzględnić specyfikę przemocy ze względu na płeć, wiek i niepełnosprawność. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie stanowiska w sprawie, a także poinformowanie, czy rozważane jest podjęcie odpowiednich zmian legislacyjnych lub administracyjnych w dziedzinie zapobiegania, zwalczania i analizowania zjawiska przemocy, uwzględniających specyfikę przemocy ze względu na płeć, w tym szczególne potrzeby kobiet starszych i kobiet z niepełnosprawnościami.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (07.05.2014 r.) poinformował, że w dniu 29 kwietnia 2014 r. na posiedzeniu Rady Ministrów został przyjęty nowy Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020. W Programie zostało zaplanowanych wiele działań, które w sposób pośredni lub bezpośredni wpłyną na realizację postulatów wskazanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich. Do najważniejszych działań należy zaliczyć prowadzenie statystyk z uwzględnieniem podziału na płeć oraz na osoby starsze i niepełnosprawne, przeprowadzanie raz na dwa lata badań dotyczących diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie oraz ogólnopolskich kampanii społecznych mających na celu zmianę świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, coroczne finansowanie szkoleń dla pracowników „pierwszego kontaktu” z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Kolejnymi działaniami, które wpłyną na poprawę jakości realizowanych zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są opracowywane przez Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, organ opiniodawczo-doradczy ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, zmiany do ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz aktów wykonawczych. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej realizuje także Program „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, którego celem jest dofinansowanie samorządów gminnych, powiatowych i województwa w tworzeniu zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej (I.5151.1.2014) z dnia 7 kwietnia 2014 r. – w sprawie braku przejrzystych procedur rozpatrywania skarg obywateli na działania adwokata.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu, że nieprzejrzystość procedur w zakresie rozpatrywania przez organy adwokatury pism osób pokrzywdzonych działaniami adwokatów, należy uznać za słabość o kluczowym znaczeniu dla rzetelności postępowania dyscyplinarnego wobec adwokatów. Pisemne skargi składane na adwokatów, mimo iż zawierają jasno sprecyzowane żądanie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, często są rozpatrywane w ramach referatów skarg w trybie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, zamiast zostać skierowane do rzecznika dyscyplinarnego. W ocenie Rzecznika opisana praktyka prowadzi do pozbawienia zarówno pokrzywdzonego, jak i obwinionego gwarancji ochrony ich praw i wolności. Należałoby wprowadzić jasne kryteria klasyfikacji skarg kierowanych przez obywateli do organów samorządu adwokackiego. Jednym z możliwych rozwiązań jest klasyfikowanie jako skarg tylko tych wystąpień, które dotyczą funkcjonowania organów samorządowych, a pozostałe traktować jak zawiadomienia o naruszeniach dyscyplinarnych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

4. Ministra Sprawiedliwości (KMP.573.24.2014) z dnia 8 kwietnia 2014 r. – w sprawie kontroli osobistej w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji podczas wizytacji w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich zwracają uwagę na kwestie związane z poddawaniem nieletnich kontroli, w tym kontroli osobistej. Poczynione ustalenia, jak również analiza obowiązujących uregulowań prawnych wskazują na pewne nieprawidłowości w tym zakresie. Ograniczenie prawa do prywatności związane z przeprowadzaniem kontroli osobistej nieletnich realizowane jest jedynie w oparciu o przepisy rozporządzenia. Żaden z przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich nie reguluje tej kwestii, ani nawet nie wprowadza pojęcia kontroli osobistej. Tym samym naruszony zostaje konstytucyjny wymóg zachowania ustawowej formy ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw. Uregulowanie w rozporządzeniu kwestii poddania nieletnich przebywających w zakładach poprawczych kontroli osobistej, naruszającej wolność osobistą oraz prawo do ochrony prywatności, nie spełnia standardów konstytucyjnych. Co więcej, przepisy zawarte w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich zostały sformułowane w analizowanym obszarze w sposób budzący uzasadnione wątpliwości. Omawiany akt wykonawczy jest ponadto niespójny, bowiem wprowadzając definicję kontroli osobistej nie reguluje, w jakich sytuacjach i przez jaki podmiot może być ona przeprowadzana, a jednocześnie posługuje się pojęciem przeszukania osobistego, bez wskazania jego zakresu znaczeniowego. Kontrola osobista stanowi poważną ingerencję w chronione konstytucyjnie prawo do prywatności i intymności, dlatego też upoważnienia do dokonania kontroli nie można domniemywać, tak jak obecnie, tylko w oparciu

o sformułowany w sposób ogólny przepis aktu prawnego o charakterze wykonawczym. Podstawa do przeprowadzania kontroli osobistej nieletnich przebywających w zakładach poprawczych powinna być zawarta w akcie prawnym rangi ustawowej, w którym w sposób niebudzący wątpliwości należałoby również zdefiniować pojęcie kontroli osobistej oraz szczegółowo określić sposób jej prowadzenia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie oraz podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych.

Minister Sprawiedliwości (25.04.2014 r.) poinformował, że problematyka będąca przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich objęta jest trwającymi obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości pracami legislacyjnymi nad projektem założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. Projektowana ustawa dokona niezbędnych zmian w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Celem projektowanych regulacji jest m.in. zapewnienie konstytucyjności rozwiązań w zakresie praw i obowiązków nieletnich umieszczonych w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz zasad zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich. W projekcie założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich przewiduje się wprowadzenie regulacji, zgodnie z którymi w celu zapewnienia bezpieczeństwa lub porządku w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich nieletni, osoby odwiedzające nieletniego oraz pomieszczenia, w których nieletni przebywa, będą podlegać kontroli. Projektuje się wprowadzenie definicji kontroli osobistej, kontroli pobieżnej i kontroli pomieszczeń. W ustawie wprowadzone zostaną także regulacje dotyczące postępowania z przedmiotami ujawnionymi podczas kontroli. Szczegółowe warunki sposobu dokumentowania przeprowadzenia kontroli określone zostaną w rozporządzeniu. Projektowane przepisy zawierać będą również zamknięte katalogi obowiązków i uprawnień pracowników realizujących plan ochrony zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich, w tym dotyczące przeprowadzania kontroli.

5. Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (L505.17.2014) z dnia 9 kwietnia 2014 r. – w sprawie kompetencji Prezesa UOKiK w kontekście kampanii reklamowych naruszających prawo i godność człowieka.

W styczniu 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich, na podstawie otrzymywanych skarg, wystąpiła do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie kampanii reklamowych, które uprzedmiotawiają wizerunek kobiety. Dyrektor Departamentu Polityki Konsumentckiej UOKiK wskazała, że podstawą do podjęcia ewentualnych działań przez Prezesa UOKiK w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest naruszenie zbiorowych interesów konsumentów. Reklama uchylająca godności człowieka może naruszać interes publiczny, ale nie może być identyfikowana z naruszeniem zbiorowego interesu konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów musi być powiązane z naruszeniem jego ekonomicznych aspektów. Zdaniem Rzecznika wykładnia art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie pozwala przyjąć, aby zakazane były

wyłącznie praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów o aspekcie ekonomicznym. Rzecznik podkreśla, że prawo konsumenckie udziela ochrony zarówno ekonomicznym, jak i pozaekonomicznym interesom konsumentów. Jednym z typów praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów są czyny nieuczciwej konkurencji. Przejawem czynu nieuczciwej konkurencji na gruncie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji jest reklama uchybiająca godności człowieka. Prezes UOKiK w przypadku, w którym dojdzie do przekonania, że dana praktyka jest czynem nieuczciwej konkurencji w rozumieniu ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ma kompetencje do wszczęcia postępowania administracyjnego uregulowanego na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (04.07.2014 r.) wystąpił z inicjatywą zorganizowania spotkania z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich, UOKiK i przedstawicieli Związku Stowarzyszeń Rada Reklamy, które umożliwiłyby prezentację i dyskusję na temat stanowisk uczestniczących stron w zakresie reklam potencjalnie naruszających godność człowieka.

6. Dyrektora Generalnego Służby Więziennej (II.517.1826.2014) z dnia 10 kwietnia 2014 r. – w sprawie obowiązującego w jednostkach penitencjarnych zakazu prania odzieży przez osoby odbywające karę pozbawienia wolności.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływa wiele skarg skazanych, odbywających karę pozbawienia wolności w zakładach karnych typu zamkniętego, którzy żalą się na zakaz prania własnej odzieży. Zarzut ten znalazł potwierdzenie w wyjaśnieniach udzielanych przez organy Służby Więziennej, z których wynika, że odzież (z wyłączeniem bielizny osobistej) musi być przekazywana rodzinie do uprania. Wymóg ten motywowany jest względami sanitarno-bytowymi, ponieważ suszenie znacznej ilości odzieży w celach mieszkalnych powoduje pogorszenie ich stanu technicznego. Powołano się również na utrudnione warunki kontroli zachowania osadzonych w celach.

Rzecznik podkreśla, że osoby, które nie mają rodziny lub których bliscy nie mogą przyjeżdżać na tyle często, aby zapewnić regularną wymianę odzieży, nie będą mogły skorzystać z przywileju noszenia własnej odzieży. Obowiązujące uregulowania kodeksu karnego wykonawczego stanowią, że wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanых postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności. Sytuacja, w której skazanemu zabrania się wykonywania podstawowych czynności z zakresu samoobsługi, wskazując, że powinna wykonać je za niego rodzina, stoi w sprzeczności z realizacją celu oddziaływań penitencjarnych, jakim jest readaptacja społeczna skazanego, kształtowanie społecznie pożądanых postaw, a także wdrożenie go do właściwego pełnienia ról społecznych. Najkorzystniejszym rozwiązaniem byłoby wyznaczenie pomieszczeń, w których zostałyby zainstalowane pralko-suszarki. Koszt zakupu właściwie dobranych urządzeń szybko zostałby zrównoważony oszczędnościami wody i elektryczności do jej podgrzewania, zużywanymi podczas

prania odzieży w celach mieszkalnych, a także rzadszymi remontami cel. Zaniechanie przekazywania i odbierania odzieży spoza terenu jednostki penitencjarnej wyeliminowałoby także ryzyko przenikania do zakładów karnych przedmiotów niebezpiecznych i niedozwolonych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie stworzenia skazanym możliwości prania własnej odzieży w jednostkach penitencjarnych.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (07.05.2014 r.) wyjaśnił, że zarówno pranie, jak i suszenie prywatnej odzieży w celach mieszkalnych, przy aktualnych stanach ich zaludnienia, może być uciążliwe dla samych osadzonych, jak również może generować problemy natury sanitarnej i techniczno-ochronnej dla administracji niektórych jednostek penitencjarnych. Ewentualne zakazy, bądź ograniczenia mogą dotyczyć wyłącznie wymienionych kwestii. Zgodnie z przepisami kodeksu karnego wykonawczego, skazani odbywający karę pozbawienia wolności w zakładach karnych typu zamkniętego korzystają z odzieży własnej za zezwoleniem dyrektora jednostki. Każdy osadzony otrzymuje w jednostce penitencjarnej środki higieny, m.in. proszek do prania, a stosownie do możliwości technicznych, dyrektor jednostki może zorganizować miejsce do prania i suszenia odzieży. Takie pomieszczenia istnieją w jednostkach penitencjarnych, w których pozwalają na to warunki lokalowe, a w miarę poprawy sytuacji finansowej więziennictwa i struktury zaludnienia jednostek, zostaną utworzone i odpowiednio wyposażone kolejne.

7. Ministra Zdrowia (V.7014.49.2014) z dnia 10 kwietnia 2014 r. – w sprawie nowych regulacji prawnych w zakresie czasu pracy pracowników medycznych.

Z dniem 1 lipca 2014 r. wejdą w życie nowe regulacje w zakresie czasu pracy niektórych pracowników medycznych, w świetle których również pracownicy korzystających dotychczas ze skróconego czasu pracy (tj. radiologii, medycyny nuklearnej, radioterapii, fizykoterapii, patomorfologii, histopatologii, cytopatologii, cytodiagnostyki, medycyny sądowej i prosektoriów) zaczną obowiązywać standardowe normy czasu pracy przewidziane dla pracowników podmiotów leczniczych. Ustawodawca dokonując zmiany warunków pracy nie przewidział jednocześnie mechanizmów zabezpieczających adekwatny wzrost wynagrodzeń tych pracowników. W obecnym stanie prawnym pracownicy mają ograniczone możliwości dochodzenia wzrostu wynagrodzeń z tytułu wydłużenia wymiaru czasu pracy. Zainteresowani pracownicy medyczni sygnalizują, że tracą prawa nabyte, a obowiązujący dotychczas skrócony wymiar czasu pracy stanowił w wielu przypadkach kryterium wyboru określonego zawodu czy specjalności medycznej. Wyrażane są również obawy, że kierownicy podmiotów leczniczych po wydłużeniu czasu pracy nie przyznają dodatkowego wynagrodzenia, co spowoduje drastyczne obniżenie stawki godzinowej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie i poinformowanie o działaniach resortu mających na celu rozwiązanie przedstawionego problemu.

Minister Zdrowia (22.04.2014 r.) poinformował, iż nie widzi obecnie podstaw do podejmowania prac w kierunku zmiany konstrukcji przepisów zmierzających do

zrównania czasu pracy osób wykonujących zawód medyczny w podmiotach leczniczych. Za zrównaniem czasu pracy osób zatrudnionych w ramach pięciogodzinnej dobowej normy czasu pracy przemawiał szereg opinii, w tym Instytutu Medycyny Pracy i konsultantów krajowych. Po zapoznaniu się z wszystkimi argumentami parlamentarzyści podjęli decyzję o wprowadzeniu do projektu ustawy przepisu przejściowego przewidującego jedynie przesunięcie w czasie początku obowiązywania art. 93 ust. 1 ustawy o działalności leczniczej, bez uwzględnienia rozwiązań powodujących automatyczny obowiązek podwyższenia z dniem 2 lipca 2014 r. wynagrodzeń przedmiotowej grupy pracowników. Ustawodawca pozostawił tym samym dowolność w tym zakresie stronom stosunków pracy. Nie wyłączył przy tym w żadnym zakresie ogólnych dyrektyw prawa pracy. Ponadto z badań ankietowych średnich poziomów wynagrodzeń osób wykonujących zawody medyczne i zatrudnionych w polskich szpitalach wynika, że średni poziom uposażeń osób zatrudnionych na stanowiskach pracy, na których obowiązuje skrócona do 5 godzin dobową normą czasu pracy, nie odbiegał w ostatnich latach od średniego poziomu wynagrodzeń innych osób wykonujących zawód medyczny, lokowanych w porównywalnej grupie personelu medycznego, ale zatrudnionych na stanowiskach pracy, na których obowiązuje dobową normą czasu pracy wynosząca przeciętnie 7 godzin 35 minut.

8. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (IV.511.34.2014) z dnia 14 kwietnia 2014 r. – w sprawie braku zapewnienia współwłaścicielom lokali użytkowych stanowiących wielostanowiskowe lokale garażowe możliwości wykonywania prawa do głosowania nad uchwałami podejmowanymi przez wspólnoty mieszkaniowe.

W praktyce funkcjonowania wspólnot mieszkaniowych ujawnił się problem braku zapewnienia współwłaścicielom lokali, w szczególności lokali użytkowych stanowiących wielostanowiskowe lokale garażowe, realnej możliwości wykonywania uprawnień przysługujących właścicielom lokali na gruncie ustawy o własności lokali, tj. prawa do głosowania nad uchwałami podejmowanymi przez wspólnoty mieszkaniowe. Ustawa o własności lokali nie określa sposobu wykonywania prawa głosu wynikającego z udziału w nieruchomości wspólnej, związanego z odrębną własnością lokalu stanowiącego przedmiot współwłasności. Niestety, nie jest możliwe zastosowanie wprost rozwiązań ustawy o własności lokali do współwłaścicieli lokali. Kwestia sposobu uczestniczenia współwłaścicieli lokalu użytkowego w głosowaniu wspólnoty mieszkaniowej została rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy, który stwierdził, że „Prawo głosu wynikające z udziału w nieruchomości wspólnej związanego z odrębną własnością lokalu przysługuje niepodzielnie współwłaścicielom tego lokalu”. Nadal pozostały aktualne problemy natury praktycznej związane ze stosowaniem takiego sposobu głosowania przez współwłaścicieli lokalu użytkowego, szczególnie gdy lokalem tym jest wielostanowiskowa hala garażowa będąca przedmiotem współwłasności kilkudziesięciu, a nierzadko kilkuset osób. W takiej sytuacji osiągnięcie jednolitego stanowiska współwłaścicieli, co do sposobu głosowania na zebraniu wspólnoty mieszkaniowej jest niezmiernie trudne, gdyż nawet

jeden głos przeciwny wystarczy, aby stanowisko nie zostało uzgodnione. W ocenie Rzecznika niezbędna wydaje się interwencja ustawodawcy, która doprowadzi do uzupełnienia ustawy o własności lokali o regulację jednoznacznie określającą sposób udziału współwłaścicieli lokali w zarządzaniu nieruchomością wspólną, w szczególności określi sposób ich reprezentacji na zebraniach wspólnoty mieszkaniowej oraz wykonywania prawa głosu. Problem ten dotyczy wszelkich lokali będących współwłasnością kilku podmiotów, ale w największym stopniu odnosi się do lokali użytkowych stanowiących wielostanowiskowe garaże. Obowiązujący stan prawny nie zapewnia nie tylko sprawnego funkcjonowania wspólnot mieszkaniowych, ale także uniemożliwia wykonywanie uprawnień właścicielskich. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju (24.04.2014 r.) poinformował, że Ministerstwo dostrzega kwestię poruszoną w wystąpieniu Rzecznika, a także złożoność problematyki związanej ze współwłasnością garaży wielostanowiskowych jako samodzielnych lokali użytkowych oraz wpływ, jaki istniejący stan prawny wywiera na bieżące funkcjonowanie wspólnot mieszkaniowych. Mając na uwadze fakt, iż pożądane byłoby możliwie szybkie rozwiązanie powyższej kwestii oraz uwzględniając zakres takiej zmiany (nie byłaby to nowelizacja ustawy o charakterze kompleksowym), Ministerstwo współpracuje z Komisją Infrastruktury Sejmu RP.

9. Przewodniczącego Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach (I.602.8.2014) z dnia 15 kwietnia 2014 r. – w sprawie praw polskich wyborców zamieszkałych w państwach UE, chcących głosować w Polsce.

Zgodnie z postanowieniami Kodeksu wyborczego, wyborca stale zamieszkały za granicą, który będzie przebywał w Polsce w dniu wyborów, może wziąć udział w głosowaniu w dowolnym obwodzie głosowania, jeśli przedłoży obwodowej komisji wyborczej ważny polski paszport oraz dokument potwierdzający, że stale zamieszkuje za granicą. Dokumentem takim może być np. karta stałego pobytu, dokument potwierdzający zatrudnienie za granicą lub uprawnienie do korzystania ze świadczeń ubezpieczenia społecznego za granicą. Na tej podstawie obwodowa komisja wyborcza dopisze taką osobę do spisu wyborców, zaznaczając to w paszporcie. Wymóg posiadania ważnego paszportu podczas głosowania w lokalu wyborczym staje się w praktyce barierą dla polskich obywateli, którzy mieszkając na stałe w państwach Unii Europejskiej nie mają obowiązku i często nie legitymują się ważnym polskim paszportem, a jedynie polskim dowodem osobistym. Zdaniem Rzecznika konieczne jest odstępnie od wymogu posiadania ważnego paszportu przez polskich wyborców zamieszkujących w państwach UE, mających zamiar zagłosować osobiście w lokalu wyborczym w Polsce. Jest to wymóg nieprzystający do sytuacji wciąż zwiększającej się grupy Polaków mieszkających na terenach przygranicznych. Należy rozważyć wprowadzenie do polskiego prawa wyborczego innego rozwiązania, niwelującego ryzyko wielokrotnego głosowania przez polskich obywateli przebywających na stałe za granicą, jednocześnie niestanowiącego znaczącego ograniczenia do korzystania

przez nich z konstytucyjnych praw wyborczych. Dodatkowo należy rozważyć rezygnację z wymagania zawartego w Kodeksie wyborczym w części opisującej tryb dopisania się do spisu wyborców u właściwego konsula lub głosowania korespondencyjnego poza granicami kraju, posiadania ważnego paszportu w państwach, w których dowód osobisty jest wystarczającym dokumentem dla przekroczenia granicy na rzecz ważnego dowodu osobistego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

10. Prezesa Rady Ministrów (I.602.4.2014) z dnia 15 kwietnia 2014 r. – w sprawie braku możliwości głosowania w wyborach przez osoby ubezwłasnowolnione.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich problem praw wyborczych osób ubezwłasnowolnionych wymaga podjęcia pilnych działań legislacyjnych. Osoby ubezwłasnowolnione są pozbawione czynnego i biernego prawa wyborczego. W praktyce, po uprawomocnieniu się decyzji o ubezwłasnowolnieniu (zarówno całkowitym, jak i częściowym), sąd przekazuje odpowiednie zawiadomienie do organu prowadzącego rejestr wyborców o skreślenie z niego osoby ubezwłasnowolnionej. Kwestia pozbawiania praw wyborczych osób ubezwłasnowolnionych budzi poważne, w pełni uzasadnione, kontrowersje m.in. w doktrynie prawa, a także wśród organizacji społecznych. Celem instytucji ubezwłasnowolnienia jest przede wszystkim ochrona interesów osoby, która nie jest w stanie w pełni samodzielnie pokierować swoim postępowaniem, a nie jej karanie. Przepisy Konstytucji pozbawiają praw wyborczych osoby ubezwłasnowolnione w kontekście udziału w referendum, prawa wybierania Prezydenta RP, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego. Nie stoją więc na przeszkodzie niezwłocznej zmiany przepisu art. 10 § 2 pkt 3 ustawy – Kodeks wyborczy w zakresie, w jakim pozbawia on osoby ubezwłasnowolnione prawa wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Sprawiedliwości (09.05.2014 r.) poinformował w piśmie do Ministra Spraw Wewnętrznych, przekazanym do wiadomości Rzecznika Praw Obywatelskich, że w Ministerstwie Sprawiedliwości został przygotowany projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw. Jednym z głównych celów projektu jest dostosowanie prawa krajowego do standardów ratyfikowanej przez Polskę Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Projekt przewiduje w szczególności likwidację instytucji ubezwłasnowolnienia i jako zasadę przyjmuje pełną zdolność do czynności prawnych osób niepełnosprawnych. Projekt pomija problematykę praw wyborczych osób niepełnosprawnych. Wejście w życie projektowanych zmian wpłynie jedynie pośrednio na prawa wyborcze tych osób, gdyż odpadnie konstytucyjna bariera ubezwłasnowolnienia, jako przeszkoda do nadania ubezwłasnowolnionym prawa wyborczego. Obecnie projekt znajduje się na etapie

uzgodnień międzyresortowych, konsultacji publicznych i opiniowania. Minister Sprawiedliwości przekazał wystąpienie Rzecznika według właściwości Ministrowi Spraw Wewnętrznych w celu przedstawienia stanowiska odnośnie do zmiany przepisów prawa wyborczego, w zakresie postulowanym przez Rzecznika Praw Obywatelskich.

Minister Spraw Wewnętrznych (03.06.2014 r.) poinformował, że problematyka wyborów oraz praw wyborczych nie została objęta żadnym z działów administracji rządowej. Wprawdzie Kodeks wyborczy przewiduje pewne kompetencje dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych, jednak nie uzasadnia to właściwości Ministra Spraw Wewnętrznych do ewentualnego podjęcia prac legislacyjnych nad zmianą omawianej ustawy w zakresie praw wyborczych dla osób ubezwłasnowolnionych. W dotychczasowej praktyce zmiany legislacyjne dotyczące wyborów były, co do zasady, dokonywane na skutek inicjatyw parlamentarnych.

11. Ministra Środowiska (IV.7000.206.2014) z dnia 15 kwietnia 2014 r. – w sprawie ochrony praw majątkowych właścicieli nieruchomości wykorzystywanych na cele przewidziane przez ustawę – Prawo geologiczne i górnicze.

Rzecznik Praw Obywatelskich, w związku z otrzymywanymi skargami, ponownie sygnalizuje problem środków prawnych służących przedsiębiorcom dla pozyskiwania kopalin. Problem ten łączy się bezpośrednio z kwestią ochrony praw majątkowych podmiotów będących właścicielami nieruchomości wykorzystywanych na cele przewidziane przez ustawę – Prawo geologiczne i górnicze. W opinii Ministerstwa Środowiska, możliwość zajęcia nieruchomości na cele górnicze, przewidzianą w ustawie, należy rozpatrywać jako ograniczenie prawa własności, dopuszczalne na mocy przepisów Konstytucji. Nowa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze nie wyeliminowała możliwości zajęcia nieruchomości osoby trzeciej w trybie cywilnoprawnym, co więcej rozszerzyła uprawnienia użytkownika górniczego. Zgodnie z przepisem art. 19 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze, przedsiębiorca, który uzyskał koncesję m.in. na wydobywanie węgla kamiennego, może żądać wykupu nieruchomości lub jej części położonej w obszarze górniczym, w zakresie niezbędnym do wykonywania zamierzonej działalności. Natomiast zgodnie z art. 18 tej ustawy przedsiębiorca może żądać umożliwienia korzystania z cudzej nieruchomości, za wynagrodzeniem. Realizacja roszczeń przedsiębiorców wobec właściciela gruntu następuje na drodze procesu cywilnego. Do Rzecznika zgłaszają się właściciele nieruchomości, którzy czują się pokrzywdzeni przebiegiem procesu cywilnego dotyczącego zajęcia lub wykupu nieruchomości. Przedsiębiorcy uzyskują możliwość zajęcia nieruchomości w trakcie postępowania, często na jego początku, a właściciel otrzymuje wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości dopiero po prawomocnym zakończeniu sprawy. Pozbawienie właściciela możliwości korzystania z nieruchomości, na której zamieszkuje wraz z rodziną, bez zapewnienia stosownej rekompensaty, narusza istotę prawa własności. Zdaniem Rzecznika konieczna jest zmiana przepisów, która zapewni zabezpieczenie roszczeń przedsiębiorcy górniczego, a także pozwoli właścicielowi gruntu, już na etapie procesu, na chociaż częściową

rekompensatę szkody, jaką poniósł wskutek wykonania zabezpieczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

12. Ministra Sprawiedliwości (II.518.24.2014) z dnia 15 kwietnia 2014 r. – w sprawie zapewnienia poszanowania godności osób pokrzywdzonych przestępstwem.

W zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje problematyka dotycząca ochrony w polskim porządku prawnym praw ofiar przestępstw. O obowiązku zapewnienia poszanowania godności praw ofiar przestępstw i członków ich rodzin stanowi dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r., ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw. Polska ma obowiązek implementacji tej dyrektywy do dnia 16 listopada 2015 r. Literalne brzmienie przepisu art. 3 Kodeksu karnego uzasadnia pogląd, że polski ustawodawca zagwarantował w przepisach karnych poszanowanie godności wyłącznie sprawcom przestępstw, z pominięciem ofiar przestępstw, co jawi się jako dyskryminujące pokrzywdzonych jako strony procesu, często powoduje ich wtórną wiktyimizację, a przez to jest niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie wprowadzenia do Kodeksu postępowania karnego przepisu wyrażającego obowiązek poszanowania godności pokrzywdzonych przestępstwem.

Minister Sprawiedliwości (15.05.2014 r.) w pełni podziela troskę o skuteczną ochronę praw ofiar przestępstw w Polsce. Dobro osób pokrzywdzonych przestępstwem jest jednym z priorytetów i niezmiennym celem działań podejmowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Szczególnym tego wyrazem jest projekt ustawy o ochronie pokrzywdzonego i świadka w związku z postępowaniem karnym i karnym skarbowym, powstały z inicjatywy Ministra Sprawiedliwości, nad którym trwają obecnie intensywne prace. Jednym z istotnych dóbr pokrzywdzonego, które winny podlegać ochronie, jest jego godność. Konstytucja przewiduje nienaruszalność, poszanowanie i ochronę godności człowieka, co należy odnieść także do osób pokrzywdzonych przestępstwem. Wydaje się, że jest możliwa konkretyzacja konstytucyjnego standardu przez uwzględnienie go wśród celów postępowania karnego. Mogłoby to nastąpić przez uzupełnienie treści art. 2 § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania karnego o normę wyrażającą obowiązek poszanowania godności pokrzywdzonego. Taka zmiana będzie przedmiotem analiz podczas dalszych prac nad wspomnianą ustawą.

13. Marszałka Senatu RP (II.511.917.2014) z dnia 15 kwietnia 2014 r. – w sprawie wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego wyznaczania obrońcy z urzędu.

Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie podjęcia działań przez Senat RP w zakresie pilnego wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2013 r., sygn. K 30/11, w którym Trybunał uznał za niezgodne z Konstytucją następujące przepisy Kodeksu postępowania karnego: Art. 81 § 1 k.p.k. – w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu

w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu przez stronę, która złożyła wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz art. 78 § 2 k.p.k. – w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia postanowienia sądu w przedmiocie cofnięcia wyznaczenia obrońcy z urzędu. Omawiane orzeczenie ma istotne znaczenie dla konstrukcji wyznaczania obrońcy z urzędu zarówno do czasu wejścia w życie z dniem 1 lipca 2015 r. zmian procedury karnej, jak i po wprowadzeniu nowego modelu procedury karnej – w zakresie wyznaczania obrońcy z urzędu na etapie postępowania przygotowawczego.

14. Ministra Edukacji Narodowej (I.550.2.2014) z dnia 17 kwietnia 2014 r. – w sprawie dostępności brutalnych gier komputerowych dla dzieci i młodzieży.

W wystąpieniu Rzecznik zwraca uwagę na negatywne skutki korzystania przez dzieci i młodzież z gier komputerowych przesyconych brutalnością i przemocą. W celu zminimalizowania szkodliwego wpływu tego rodzaju gier komputerowych na dzieci i młodzież, nie tylko rodzice, ale także nauczyciele powinni być zorientowani i uświadamiani w zakresie oddziaływania gier oraz ich dostępności na rynku. Kolejnym rozwiązaniem mogłoby być zamieszczenie na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej listy preferowanych gier edukacyjnych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży w różnym wieku. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie, a w szczególności o informacje na temat podjętych lub planowanych działań Ministerstwa w kwestii zwiększania świadomości nauczycieli i uczniów o skutkach i oddziaływaniu gier komputerowych.

15. Ministra Sprawiedliwości (II.5151.2.2014) z dnia 17 kwietnia 2014 r. – w sprawie procedury wyznaczania obrońcy z urzędu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Odmowa wyznaczenia obrońcy z urzędu w sprawie o wykroczenie, podobnie jak w postępowaniu karnym, następuje na podstawie decyzji prezesa sądu w oparciu o kryteria oceny, co nie wyklucza ryzyka pomyłki. Decyzja taka nie podlega zaskarżeniu, nie wymaga też uzasadnienia, mimo iż ingeruje w konstytucyjnie chronione prawo do obrony i może mieć znaczenie dla całego postępowania w sprawie o wykroczenie. Z tych względów powinna być zaskarżalna do sądu. Rzecznik wskazuje dodatkowo w wystąpieniu, iż Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 8 października 2013 r., sygn. K 30/11, uwzględnił wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich i uznał niezgodność z Konstytucją przepisów Kodeksu postępowania karnego – w zakresie, w jakim nie przewidują zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu w przedmiocie cofnięcia lub odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu. Po zmianie przepisów Kodeksu postępowania karnego możliwe będzie odpowiednie stosowanie ich w zakresie zaskarżenia zarządzenia w przedmiocie cofnięcia wyznaczenia obrońcy z urzędu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, nadal jednak decyzja w zakresie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu w sprawach o wykroczenia nie będzie podlegać zaskarżeniu. Brak możliwości zaskarżenia decyzji prezesa sądu o odmowie

wyznaczenia obrońcy z urzędu w sprawie o wykroczenie, w ocenie Rzecznika narusza standardy konstytucyjne. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o rozważenie zmiany wskazanego stanu prawnego.

Minister Sprawiedliwości (17.06.2014 r.) stwierdził, że wobec linii orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, wyznaczającego standardy realizacji prawa do obrony w postępowaniach w sprawach o wykroczenia, należy przychylić się do poglądu Rzecznika Praw Obywatelskich, co do potrzeby wprowadzenia rozwiązań umożliwiających zaskarżenie decyzji o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu oraz o cofnięciu wyznaczenia obrońcy z urzędu w takich postępowaniach. Senat RP podjął już stosowną inicjatywę ustawodawczą, mającą na celu wdrożenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 30/11. Obecnie wydaje się więc niecelowym wdrażanie odrębnej inicjatywy resortu sprawiedliwości, zwłaszcza że Minister Sprawiedliwości aktywnie uczestniczy w pracach Senatu RP poprzez złożenie obszernej opinii, co do projektu, w której akceptuje zaproponowany kierunek zmian. Inicjatywa senacka, mimo że zakres rozstrzygnięcia Trybunału odnosił się wyłącznie do postępowania karnego, niejako antycypowała postulat Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie rozszerzenia standardów prawa do obrony także na postępowanie w sprawach o wykroczenia.

16. Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (I.815.10.2014) z dnia 18 kwietnia 2014 r. – w sprawie stanu prac nad nowym rozporządzeniem do ustawy – Prawo o ruchu drogowym, regulującym wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych.

Nowelizacja ustawy – Prawo o ruchu drogowym, w zakresie dotyczącym wydawania kart parkingowych, wejdzie w życie w dniu 1 lipca 2014 r. Karty wydane na podstawie dotychczasowych przepisów zachowają ważność do dnia określonego, jako data ważności karty, nie dłużej jednak niż do dnia 30 listopada 2014 roku. Rozporządzenie wykonawcze powinno zostać wydane niezwłocznie po wejściu w życie nowelizacji ustawy. Tymczasem z przekazanych Rzecznikowi informacji wynika, że do tej pory nie zostały przygotowane techniczne rozwiązania konieczne dla przyjęcia tego rozporządzenia. Samo wydanie rozporządzenia nie umożliwi drukowania nowych kart parkingowych. Konieczne będzie jeszcze przeprowadzenie procedury wyboru oferenta, zgodnie z zasadami Prawa zamówień publicznych. Taki stan rzeczy może spowodować, że osoby uprawnione po dniu 30 listopada 2014 r. nie będą mogły uzyskać karty parkingowej. W konsekwencji, znaczna liczba osób z niepełnosprawnościami może spotkać się z istotnym ograniczeniem ich mobilności oraz poważnymi trudnościami w realizacji codziennych obowiązków. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie informacji na temat stanu prac nad projektem rozporządzenia w sprawie wysokości opłaty za wydanie karty parkingowej oraz warunków dystrybucji blankietów kart parkingowych.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (14.05.2014 r.) poinformował, że wysokość opłaty za wydanie karty parkingowej oraz warunki dystrybucji blankietów tych kart, określi rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki

Spółecznej wydane na podstawie ustawy – Prawo o ruchu drogowym. Obecnie trwają prace legislacyjne dotyczące przedmiotowego projektu rozporządzenia. Rozporządzenie wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2014 r.

17. Ministra Finansów (V.511.154.2014) z dnia 24 kwietnia 2014 r. – w sprawie trudności w skorzystaniu z tzw. ulgi prorodzinnej w sytuacji, gdy dzieci zakończyły naukę w trakcie roku podatkowego.

W skargach kierowanych do Biura Rzecznika obywatele wskazują na trudności w skorzystaniu z tzw. ulgi prorodzinnej w sytuacji, gdy dzieci zakończyły naukę w trakcie roku podatkowego. Za lata podatkowe 2007–2008 odliczenie w ramach tzw. ulgi prorodzinnej przysługiwało w pełnej wysokości, nawet jeśli podatnik nie spełniał warunków do uzyskania tej ulgi przez cały rok podatkowy. Od 1 stycznia 2009 r. odliczenia dokonuje się za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym podatnik wykonywał władzę rodzicielską, pełnił funkcję opiekuna prawnego albo sprawował opiekę poprzez pełnienie funkcji rodziny zastępczej. Z tzw. ulgi prorodzinnej mogą skorzystać również osoby wychowujące pełnoletnie dzieci, jeżeli dzieci te uczą się lub studiują oraz w roku podatkowym, którego dotyczy odliczenie, nie uzyskały dochodów przekraczających limit określony w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. W ocenie Rzecznika, z uwagi na fakt, że tzw. ulga prorodzinna jest obliczana za każdy miesiąc kalendarzowy, brak jest uzasadnienia dla funkcjonowania ograniczenia w postaci limitu dochodów odnoszącego się do roku podatkowego, a nie tylko do okresu, za który przysługuje ulga. Obowiązujące w omawianym zakresie przepisy są niespójne, bowiem podatnicy są zachęceni do skorzystania z tzw. ulgi prorodzinnej, a na skutek uzyskania przez dziecko dochodów przekraczających limit – w okresie, za który ulga nie przysługuje – nie ma możliwości skorzystania z niej. Taka konstrukcja stanowi naruszenie konstytucyjnej zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w poruszonej kwestii, a w szczególności o rozważenie zainicjowania zmian legislacyjnych zmierzających do zmiany kwestionowanego rozwiązania prawnego.

Minister Finansów (23.05.2014 r.) wyjaśnił, że od 2009 r. z ulgi na dzieci mogą korzystać nie tylko podatnicy wychowujący własne lub przysposobione dzieci, ale również opiekunowie prawni oraz osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej. Od tego roku zmienił się również sposób obliczania kwoty ulgi. Poszerzenie kręgu osób uprawnionych do skorzystania z odliczenia spowodowało konieczność odejścia od określania jej wysokości w stosunku rocznym, na rzecz określenia jej wysokości w ujęciu miesięcznym. Brak takiej regulacji spowodowałby, że z ulgi na dzieci w pełnej rocznej wysokości mogliby korzystać zarówno rodzice, jak i opiekunowie prawni, czy rodzice zastępczy, mimo że nie wychowywali/opiekowali się dzieckiem przez cały rok. Zatem w skrajnych przypadkach ulga na to samo dziecko uległaby niesłusznemu zwielokrotnieniu. Takie rozwiązanie byłoby nieuzasadnione nie tylko z uwagi na finanse publiczne, lecz przede wszystkim na ratio legis omawianej ulgi. Kwestionowane przepisy nie wymagają zainicjowania zmian legislacyjnych i nie

naruszają wynikającej z art. 2 Konstytucji zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.

18. Prezydenta Miasta Wrocławia (V.816.16.2014) z dnia 24 kwietnia 2014 r. – w sprawie zapewnienia pomocy dla rumuńskich Romów zamieszkujących w koczowiskach na terenie miasta.

Rzecznik Praw Obywatelskich porusza w wystąpieniu problem zapewnienia zamieszkującym w koczowiskach Romom pochodzącym z Rumunii odpowiedniej pomocy i wsparcia przede wszystkim poprzez działania władz lokalnych, ale także zaangażowania administracji centralnej. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji oraz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wyraziły zainteresowanie programem adaptacyjnym opracowanym przez miasto Wrocław. Rzecznik zachęca resorty do stworzenia spójnego algorytmu postępowania w przypadkach pojawienia się w Polsce większych grup migrantów wymagających szczególnej opieki ze strony państwa. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o podjęcie wszelkich możliwych działań, które pozwoliłyby rozwiązać problem koczowisk w drodze porozumienia stron lub mediacji.

19. Marszałka Senatu RP (I.601.3.2014) z dnia 24 kwietnia 2014 r. – w sprawie tworzenia odrębnych obwodów głosowania w referendach lokalnych.

W wystąpieniu Rzecznik omawia kwestię funkcjonowania odrębnych obwodów głosowania w kontekście potrzeby wprowadzenia zmian legislacyjnych w ustawie o referendum lokalnym, mających na celu zapewnienie lepszej ochrony praw człowieka i obywatela. Funkcjonowanie obwodów odrębnych m.in. w zakładach opieki zdrowotnej czy domach pomocy społecznej umożliwia czynny udział w głosowaniu osobom z niepełnosprawnościami, osobom chorym, starszym, często mającym problemy z poruszaniem się. Jest to rozwiązanie stosowane na podstawie Kodeksu wyborczego w wyborach odbywających się na terenie kraju. Z tych samych względów potrzeba tworzenia odrębnych obwodów głosowania jest uzasadniona również w referendach lokalnych, jednak w praktyce obwody takie nie zawsze są ustanawiane. Zdaniem Rzecznika należy wprowadzić do ustawy o referendum lokalnym przepisy wyraźnie wskazujące na konieczność tworzenia obwodów odrębnych. Opinię Rzecznika w pełni podzieliła Państwowa Komisja Wyborcza. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej.

20. Ministra Edukacji Narodowej (I.800.1.2014) z dnia 24 kwietnia 2014 r. – w sprawie edukacji antydyskryminacyjnej w przedszkolach.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi dotyczące treści programu „Równościowe przedszkole. Jak uczynić wychowanie przedszkolne wrażliwym na płeć”, wyrażające zastrzeżenia dotyczące idei realizowania na poziomie edukacji przedszkolnej wychowania polegającego na kwestionowaniu stereotypów dotyczących ról społecznych i promowania równych szans kobiet i mężczyzn. W ocenie skarżących

tematyka programu jest niedostosowana do wieku dzieci przedszkolnych. Zdaniem Rzecznika analiza programu „Równościowe przedszkole (...)” pozwala na uznanie, że jego celem jest takie edukowanie dzieci w wieku przedszkolnym, by już na wczesnym etapie zapewnić postrzeganie płci w sposób wolny od stereotypów, co nie oznacza kwestionowania lub relatywizacji tożsamości płciowej dzieci. Cel ten jest spójny z normami Konstytucji oraz wiążącymi Polskę aktami prawa międzynarodowego. Należy go również postrzegać przez pryzmat systemowego zapobiegania w przyszłości zjawisku przemocy fizycznej, seksualnej, psychicznej i ekonomicznej, które jest uwarunkowane stereotypami płciowymi i krzywdzi dziś przede wszystkim kobiety. Omawiany program jest jedynie propozycją, którą nauczyciel wychowania przedszkolnego może, ale nie musi, wziąć pod uwagę. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie uwag dotyczących potrzeby i zakresu prowadzenia edukacji antydyskryminacyjnej, a także o poinformowanie o działaniach podjętych w sprawie programu „Równościowe przedszkole (...)”.

Minister Edukacji Narodowej (05.05.2014 r.) wyjaśniła, że system oświaty w Polsce ma charakter zdecentralizowany, a szkoły i nauczyciele posiadają, zagwarantowaną w ustawie o systemie oświaty, autonomię w zakresie wyboru metod i programów nauczania oraz środków i materiałów dydaktycznych. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania jest zobowiązany do wydania w formie rozporządzenia podstawy programowej określającej umiejętności, które uczeń powinien nabyć po zakończeniu każdego etapu edukacyjnego. Realizacja podstawy jest obligatoryjna dla wszystkich szkół i placówek wychowania przedszkolnego. Jednakże treści zawarte w niej mogą być rozszerzane przez nauczycieli w programach nauczania, które są dopuszczane do użytku w danym przedszkolu lub przez odpowiednio dyrektora przedszkola lub szkoły.

Kryteria, jakie musi spełniać program nauczania opisane są w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników. Tak zwane programy równościowe nie są programami wychowania przedszkolnego w rozumieniu powyższego rozporządzenia. Tego rodzaju programy, jeżeli są realizowane w przedszkolach, powinny – zgodnie z ustawą o systemie oświaty – stanowić integralną część programu wychowawczego, obejmującego wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym realizowane przez nauczycieli w przedszkolu. Program wychowawczy, w porozumieniu z radą pedagogiczną, w przypadku przedszkoli samorządowych uchwała rada rodziców, a w przypadku pozostałych przedszkoli organ wskazany w statucie przedszkola. Oznacza to, że decyzje dotyczące realizacji konkretnych programów zawierających treści wychowawcze, w tym tzw. programów równościowych, podejmują wspólnie rady rodziców i rady pedagogiczne, których przewodniczącymi są dyrektorzy sprawujący nadzór pedagogiczny i kierujący działalnością szkoły lub przedszkola. Jeżeli wspomniane programy nauczania, program wychowawczy czy program profilaktyki zostały przyjęte zgodnie z obowiązującymi przepisami, to nauczyciel ma pełne prawo do ich realizacji.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie nadzoru pedagogicznego, jednym z wymagań stawianych wobec przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, jest realizacja działań antidyskryminacyjnych. Spełnianie tego wymagania jest badane w procesie ewaluacji zewnętrznej, przez organy nadzoru pedagogicznego. Z informacji zabranych na temat ewentualnej realizacji programu „Równościowe przedszkole (...)” oraz przeprowadzonych kontroli doraźnych wynika, że na terenie czterech województw na przełomie października i listopada 2013 r. program ten był realizowany w 11 placówkach wychowania przedszkolnego, w części lub w całości. Wskutek przeprowadzonych kontroli nie wydano zaleceń pokontrolnych, co oznacza, że nie stwierdzono działań niezgodnych z obowiązującym prawem.

21. Ministra Spraw Wewnętrznych (BPK.7211.1.2014) z dnia 25 kwietnia 2014 r. – w sprawie braku możliwości zrealizowania przez emerytowanych funkcjonariuszy Straży Granicznej prawa do lokalu mieszkalnego.

Sprawy badane w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich ujawniły problem braku możliwości zrealizowania przez emerytowanych funkcjonariuszy Straży Granicznej prawa do lokalu mieszkalnego, z uwagi na niewystarczającą ilość lokali pozostających w dyspozycji Straży Granicznej. Wolne lokale mieszkalne znajdują się w pobliżu placówek Straży Granicznej usytuowanych w małych miejscowościach wzdłuż wschodniej granicy, jednak funkcjonariusze i emeryci odmawiają ich przyjęcia, ponieważ często oznaczałoby to przeniesienie się o kilkaset kilometrów od dotychczasowego miejsca zamieszkania. Sytuacja, gdy obowiązujące przepisy przyznają obywatelowi określone uprawnienia, które następnie nie są realizowane, narusza konstytucyjną zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Z jednej strony bowiem przepisy kreują uprawnienia funkcjonariuszy Straży Granicznej do skorzystania z pomocy w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych, z drugiej zaś brak jest regulacji prawnych, które umożliwiłyby tej grupie obywateli realne dochodzenie zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. W przypadku funkcjonariuszy Straży Granicznej w służbie czynnej uprawnienie to może być realizowane przez wypłatę równoważnika za brak lokalu, natomiast dla emerytów, obok ubiegania się o przydział mieszkania, przepisy przewidują tylko jednorazową pomoc finansową na uzyskanie lokalu. Kwota, jaką można otrzymać w ramach tej formy pomocy nie wystarcza jednak na samodzielne zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych emeryta. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska wobec przedstawionego problemu i poinformowanie o przewidywanych działaniach zmierzających do jego rozwiązania.

Minister Spraw Wewnętrznych (28.05.2014 r.) wyjaśnił, że przepisy dotyczące funkcjonariuszy Straży Granicznej umożliwiają przydział lokalu mieszkalnego jedynie w miejscowości pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej, natomiast prawo do otrzymania lokalu przez emerytowanych funkcjonariuszy nie musi być ograniczone do tych miejscowości, ale może być realizowane także w innej miejscowości na terenie kraju. W sytuacji, gdy określona osoba pełniła czynną służbę przez cały okres jej

trwania do momentu przejścia na emeryturę w określonej miejscowości, zwykle w miejscowości tej zlokalizowane jest centrum aktywności życiowej danej osoby i jej najbliższej rodziny. Co do zasady zatem, lokale mieszkalne powinny być przydzielane emerytowanym funkcjonariuszom w miejscowości, w której pełnili służbę lub miejscowości pobliskiej, a wyjątkowo – jeżeli emerytowany funkcjonariusz wyrazi zgodę lub wystąpi z wnioskiem – lokal mieszkalny może być przydzielony również poza tymi miejscowościami.

Realizacja prawa do lokalu mieszkalnego wobec wszystkich uprawnionych funkcjonariuszy odbywa się w oparciu o istniejący zasób mieszkaniowy Straży Granicznej bądź Zarządu Zasobów Mieszkaniowych MSW i polega na przydziale lokali zwalnianych przez dotychczasowych najemców. W zdecydowanej większości na rzecz funkcjonariuszy nieposiadających lokali mieszkalnych w miejscu pełnienia służby lub miejscowości pobliskiej realizowane są świadczenia finansowe, tj. wypłata równoważnika pieniężnego za brak lokalu mieszkalnego i pomoc finansowa na uzyskanie lokalu lub domu we własnym zakresie, a w przypadku emerytów – pomoc finansowa. Potrzeby mieszkaniowe byłych i obecnych funkcjonariuszy SG pozostają przedmiotem uwagi Komendanta Głównego Straży Granicznej, który wielokrotnie zwracał się z prośbami do instytucji samorządowych o przekazanie do dyspozycji wolnych lokali mieszkalnych oraz o umożliwienie wykupu zajmowanych przez emerytów i funkcjonariuszy lokali mieszkalnych na korzystnych warunkach.

22. Ministra Sprawiedliwości (II.519.1463.2014) z dnia 25 kwietnia 2014 r. – w sprawie dochodzenia roszczeń regresowych przysługujących Skarbowi Państwa na podstawie art. 557 k.p.k.

Jak wynika z danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, łączne sumy odszkodowań i zadośćuczynień za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, rosną, obciążając budżet Państwa znacznymi wydatkami. Zmiany przepisów Kodeksu postępowania karnego dotyczące odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, które mają wejść w życie z dniem 1 lipca 2015 roku poszerzają krąg osób uprawnionych do domagania się odszkodowania i zadośćuczynienia, a także przedłużają okres przedawnienia roszczenia w tym zakresie. Ponadto w Sejmie RP rozpatrywany jest poselski projekt ustawy o zmianie Kodeksu postępowania karnego, którego celem jest wprowadzenie możliwości uzyskania odszkodowania i zadośćuczynienia za oczywiście bezpodstawne oskarżenie. Z punktu widzenia ochrony praw i wolności obywatelskich, projektowane rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do uzyskania naprawienia szkód i krzywd poniesionych w toku postępowania karnego oraz ułatwienie uzyskania tych świadczeń należy ocenić pozytywnie. Tym bardziej jednak aktualizuje się problem związany z dochodzeniem roszczeń regresowych przysługujących Skarbowi Państwa na podstawie art. 557 k.p.k. Zgodnie z tą regulacją w razie naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za krzywdę, Skarb Państwa ma roszczenie zwrotne do osób, które swoim bezprawnym działaniem spowodowały niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niewątpliwie niesłuszne tymczasowe

aresztowanie lub zatrzymanie. Rzecznik Praw Obywatelskich ponownie zwraca się z prośbą o przeanalizowanie potrzeby nowelizacji art. 557 k.p.k. pod kątem doprecyzowania zawartych w nim uregulowań w celu ułatwienia dochodzenia przez Skarb Państwa roszczeń wynikających z tego przepisu i poinformowanie o zajętym stanowisku.

23. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (III.7060.489.2014) z dnia 28 kwietnia 2014 r. – w sprawie braku możliwości ustalenia wysokości emerytury na zasadach mieszanych dla kobiet urodzonych w okresie od lipca do grudnia 1954 r.

Do Rzecznika wpływają skargi od kobiet urodzonych w okresie od lipca do grudnia 1954 r. w sprawie braku możliwości ustalania wysokości emerytury częściowo według starych, a częściowo według nowych zasad. Emerytura mieszana ustalana jest dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy osiągną wiek emerytalny w latach 2009–2014. Emerytura przyznana na wniosek osoby, która osiągnęła wiek uprawniający do emerytury w roku kalendarzowym 2013 lub 2014 wynosi 20% emerytury obliczonej na zasadach dotychczasowych oraz 80% emerytury obliczonej na nowych zasadach. Dodanie roku 2014 nastąpiło wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, która stopniowo zrównuje i podwyższa wiek przechodzenia na emeryturę kobiet i mężczyzn – docelowo do 67. roku życia. Zgodnie z wprowadzonym mechanizmem podwyższania wieku emerytalnego nie wszyscy ubezpieczeni objęci do tej pory regulacją przewidującą ustalenie emerytury mieszanej, zdążyliby do końca 2013 r. ukończyć wiek emerytalny, a tym samym znaleźć się w grupie osób uprawnionych do obliczenia emerytury mieszanej, niejako wbrew pierwotnej wersji ustawy emerytalnej z 1998 r. Ustawodawca, nie chcąc pozbawiać możliwości ustalenia emerytury mieszanej dla omawianej grupy świadczeniobiorców, przewidział, że emerytura mieszana przysługuje osobie, która wiek uprawniający do emerytury osiągnęła również w 2014 r. Dla ostatniej grupy kobiet rocznika 1953 urodzonych od dnia 1 października 1953 r. do dnia 31 grudnia 1953 r. wiek emerytalny wynosi co najmniej 60 lat i 4 miesiące. Wskazanie całego roku 2014 dało dodatkowo możliwość ustalenia emerytury mieszanej dla kobiet urodzonych od stycznia do czerwca 1954 r. oraz mężczyzn, którzy w 2014 r. spełnią warunki do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury. Kobiety urodzone w okresie od lipca do grudnia 1954 r. podnoszą zarzut dyskryminacji wskazując, że cały rocznik 1954 powinien być traktowany jednakowo i również w ich przypadku powinna być przewidziana możliwość ustalenia emerytury mieszanej. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (09.06.2014 r.) poinformował, iż biorąc pod uwagę cel kwestionowanej regulacji i jej przejściowy charakter, nie znajduje uzasadnienia do podjęcia działań legislacyjnych, które umożliwiłyby stosowanie tzw. mieszanej metody obliczania emerytury również w stosunku do osób urodzonych w 1954 r., które wiek uprawniający do emerytury osiągną w 2015 r.

24. Ministra Gospodarki (III.7042.30.2014) z dnia 28 kwietnia 2014 r. – w sprawie ograniczenia wymiaru deputatu węglowego dla emerytów i rencistów.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje liczne skargi od emerytów i rencistów, dotyczące ograniczenia z 3 do 2 ton prawa do bezpłatnego węgla. Ograniczenie tego uprawnienia nastąpiło na podstawie jednego z postanowień porozumienia zawartego w lutym 2014 roku pomiędzy Zarządem Kompanii Węglowej S.A. i organizacjami związków zawodowych. W świetle tego porozumienia roczny wymiar bezpłatnego węgla przysługującego emerytom, rencistom i innym osobom uprawnionym zmniejsza się o jedną tonę rocznie, na okres dwóch lat. Z uzyskanych przez Rzecznika informacji wynika, że Ministerstwo Gospodarki nie widzi w działaniach Kompanii Węglowej S.A. sprzeczności z obowiązującym prawem. Zdaniem Rzecznika dokładnego wyjaśnienia wymaga, który z przepisów Kodeksu pracy stanowił podstawę prawną przejściowego ograniczenia wymiaru deputatu węglowego dla emerytów i rencistów. Kwestia ta ma w szczególności znaczenie dla określenia uprawnień Państwowej Inspekcji Pracy przy badaniu zgodności z prawem tego ograniczenia. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przekazanie informacji wyjaśniających ww. wątpliwości.

Minister Gospodarki (02.07.2014 r.) poinformował, że Kompania Węglowa S.A. jest jednoosobową spółką Skarbu Państwa, utworzoną na bazie zlikwidowanej Wspólnoty Węgla Kamiennego. W wyniku procesów restrukturyzacyjnych Kompania Węglowa stała się nowym pracodawcą dla pracowników przejmowanych spółek. Zgodnie z przepisem art. 9¹ § 1 Kodeksu pracy, jeżeli zła kondycja pracodawcy uwarunkowana jest trudną sytuacją finansową spółki, może dojść do zawarcia porozumienia o zawieszeniu stosowania całości lub części przepisów prawa pracy, określających prawa i obowiązki stron stosunku pracy. Nie dotyczy to jednak przepisów Kodeksu pracy oraz przepisów innych ustaw i aktów wykonawczych. Oznacza to, że zawieszeniu mogą ulec jedynie postanowienia aktów wewnątrzzakładowego prawa pracy tzn. regulaminy, zakładowe porozumienia i układy zbiorowe pracy, a także statuty określające prawa i obowiązki stron stosunku pracy u pracodawcy.

25. Przewodniczącego Komisji Zdrowia Sejmu RP (V.7012.2.2014) z dnia 29 kwietnia 2014 r. – w sprawie braku regulacji prawnej dotyczącej obowiązku szpitala zapewnienia świadczeniobiorcom zakwaterowania i wyżywienia.

Nieobowiązująca już od czerwca 2011 roku ustawa o zakładach opieki zdrowotnej stanowiła, że szpital zapewnia przyjętemu pacjentowi świadczenia zdrowotne, produkty lecznicze oraz wyroby medyczne i wyposażenie do tych wyrobów, a także pomieszczenie i wyżywienie odpowiednie do stanu zdrowia. Przepisy o szpitalach miały zastosowanie odpowiednio do innych zakładów opieki zdrowotnej przeznaczonych dla osób wymagających całodobowych lub całodziennych świadczeń zdrowotnych. Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, jak i przepisy wydane na jej podstawie nie zawierają regulacji dotyczącej obowiązku zapewnienia świadczeniobiorcom zakwaterowania i wyżywienia oraz

normy, na podstawie której można byłoby ustalić warunki, na jakich szpitale mają to świadczenie zapewnić na zasadzie równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Również ustawa o działalności leczniczej nie zawiera normy prawnej, z której wynikałby obowiązek szpitala w zakresie zapewnienia pacjentom zakwaterowania i wyżywienia. Powyższa luka prawna odnosi się do istotnego w systemie opieki zdrowotnej podmiotu leczniczego i ważnego dla pacjentów zakresu świadczeń opieki zdrowotnej. Obowiązek szpitala w omawianym obszarze trudno wywodzić z interpretacji przepisów, zwłaszcza że ustawodawca chcąc uregulować kwestie zapewniania pacjentom pomieszczeń i wyżywienia odpowiednich do stanu zdrowia w przypadku zakładu opiekuńczo-leczniczego i zakładu pielęgnacyjno-opiekuńczego, wyraźnie uczynił to w konkretnym przepisie ustawy o działalności leczniczej. Omawiana kwestia wymaga ingerencji ustawodawcy w celu doprecyzowania obowiązku szpitala w zakresie zapewniania pacjentom pomieszczeń i wyżywienia odpowiednich do stanu zdrowia. Obowiązek ten powinien wynikać bezpośrednio z przepisu ustawy o działalności leczniczej. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

26. Ministra Gospodarki (V.521.7.2014) z dnia 5 maja 2014 r. – w sprawie prac nad nowelizacją przepisów ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

W toku dotychczasowej korespondencji dotyczącej problemów pojawiających się na gruncie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych, Rzecznik Praw Obywatelskich została poinformowana, iż zgłoszone przez nią uwagi i wątpliwości zostaną poddane ponownej analizie w ramach prac nad oceną funkcjonowania tej ustawy. Ponadto wskazano, iż Ministerstwo Gospodarki dostrzega potrzebę doprecyzowania niektórych regulacji ustawowych w zakresie podniesionym przez Rzecznika. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie, czy resort gospodarki wypracował już konkretne kierunki zmian w funkcjonowaniu systemu wymiany informacji o wiarygodności płatniczej, a także przekazanie informacji na temat stanu prac nowelizacyjnych w omawianym obszarze.

Minister Gospodarki (20.05.2014 r.) poinformował, że Ministerstwo Gospodarki opracowało „Projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych”, który zawiera propozycje zmian w obowiązującej ustawie, a także określa kierunki i cele proponowanych zmian. Projekt został skierowany do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych w dniu 30 kwietnia 2014 r. Projekt założeń uwzględnia podnoszone przez Rzecznika problemy wynikające z interpretacji przepisów ustawy o udostępnianiu informacji i wymianie danych gospodarczych w zakresie: przekazywania do biur informacji gospodarczej informacji o zobowiązaniach przedawnionych, zamieszczania w biurach informacji o zobowiązaniach spornych, braku możliwości zgłaszania do biur informacji o swoich dłużnikach przez osoby fizyczne na podstawie wezwania dłużnika do zapłaty, braku możliwości usunięcia

wpisu przez biuro na podstawie wniosku dłużnika, nieusunięcia przez biuro informacji pomimo przedstawienia przez dłużnika uzasadnionej informacji o nieistnieniu lub wygaśnięciu zobowiązania, braku regulacji prawnych zabezpieczających interesy dłużnika, a także w zakresie działalności firm windykacyjnych prowadzących internetowe giełdy długów. Harmonogram prac legislacyjnych uzależniony będzie od liczby i charakteru uwag zgłoszonych do projektu. Intencją Ministerstwa Gospodarki jest, aby kluczowe zmiany ustawy weszły w życie z dniem 1 czerwca 2015 r.

27. Ministra Gospodarki (V.520.3.2014) z dnia 5 maja 2014 r. – w sprawie praktyki ograniczania bezpłatnego dostępu do informacji gospodarczych dotyczących dłużników będących konsumentami.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje kolejny problem natury generalnej, jaki pojawił się na gruncie ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych. Zgodnie z postanowieniami ustawy każdy ma dostęp do dotyczących go informacji gospodarczych przechowywanych przez biuro informacji gospodarczej. Dostęp do informacji gospodarczych dotyczących dłużników będących konsumentami jest bezpłatny, jeśli następuje nie częściej niż raz na 6 miesięcy. W pozostałych przypadkach dostęp podlega opłacie zgodnie z obowiązującym w biurze cennikiem. Z postanowień ustawy nie wynika, aby prawo do uzyskania bezpłatnego dostępu uzależnione było od formy komunikacji dłużnika z biurem informacji gospodarczej. W praktyce jednak o bezpłatnym dostępie do informacji gospodarczych dotyczących dłużników będących konsumentami, który następuje raz na 6 miesięcy, decyduje sposób kontaktu dłużnika z biurem informacji gospodarczej. Wolny od opłat jest dostęp do informacji bezpośrednio w siedzibie biura lub przy wykorzystaniu drogi elektronicznej. Jeżeli obywatel chce skorzystać z drogi korespondencyjnej, w praktyce biura pobierają opłatę. Zasygnalizowany problem dotyczy seniorów, którzy często nie mają dostępu do internetu, a ze względu na stan zdrowia nie mogą udać się do siedziby biura informacji gospodarczej. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o wyjaśnienie, na jakiej podstawie biura uzależniają prawo do uzyskania bezpłatnego dostępu do informacji od wyboru przez dłużnika formy, w jakiej zostanie ona przekazana.

Minister Gospodarki (18.06.2014 r.) powołując się na orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości, przedstawił stanowisko, zgodnie z którym należy uznać za uprawnioną interpretację przepisu ustawy o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych obligującego do bezpłatnego udzielania informacji raz na 6 miesięcy, zgodnie z którą, jeżeli administrator zapewnia dostęp do danych na swój temat na trzy sposoby tzn. w formie elektronicznej, korespondencyjnej i w siedzibie biura, oraz jeżeli dwa z tych sposobów przewidują bezpłatny dostęp do informacji o dłużniku, a tylko jedna forma jest odpłatna, zaś opłata stanowi jedynie pokrycie kosztów wydruku i przesyłki, to można przyjąć, że takie działanie administratora danych jest dopuszczalne i nie narusza przepisów ustawy. Ponadto obowiązujące brzmienie przepisu nie wskazuje na formę, w jakiej należy udzielić informacji. Dlatego rozszerzone rozumienie tej normy, zgodnie z którym każda forma

udostępniania powinna być wolna od wszelkich opłat pokrywających udzielenie informacji, mogłoby skutkować ograniczeniem dostępu tylko do tych form, które niosą za sobą najniższe skutki finansowe dla biur. Efekt takiej interpretacji byłby mniej korzystny od stosowanej praktyki zwrotu kosztów przy niektórych formach.

28. Ministra Sprawiedliwości (BPK.511.9.2014) z dnia 13 maja 2014 r. – w sprawie składania zażaleń na decyzje Straży Gminnej (Miejskiej) w sprawach dotyczących wykroczeń.

Przedstawiony w wystąpieniu problem ujawnił się podczas badania spraw w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. Zgodnie z regulacją zawartą w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, osobie, która złożyła zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia, niebędącej pokrzywdzonym, przysługuje zażalenie do organu nadrzędnego na niewniesienie wniosku o ukaranie. Kodeks nie wymienia jednak wprost organów nadrzędnych właściwych do rozpatrzenia zażalenia wniesionego w opisanym trybie. Prawodawca przyznając obywatelom określone uprawnienia powinien w taki sposób kształtować obowiązujący stan prawny, aby mieli oni realną możliwość ich wykorzystania. W szczególności dotyczy to możliwości skorzystania z przewidzianych środków zaskarżenia. W ocenie Rzecznika brak wskazania przez ustawodawcę organu nadrzędnego wobec Straży Gminnej (Miejskiej), kompetentnego do rozpatrywania zażaleń składanych przez osoby zawiadamiające o popełnieniu wykroczenia, stanowi lukę prawną, pociągającą za sobą konieczność podjęcia stosownych działań legislacyjnych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie potrzeby podjęcia działań legislacyjnych, których następstwem będzie stanowiąc nowelizacja obowiązujących przepisów w taki sposób, aby zapewnić obywatelom zawiadamiającym o popełnieniu wykroczeń możliwość złożenia zażalenia w sytuacjach, gdy Straż Gminna (Miejska) jest organem, który nie wystąpił z wnioskiem o ukaranie sprawców wykroczeń.

29. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (IV.7210.69.2014) z dnia 13 maja 2014 r. – w sprawie ustawowego obowiązku gmin określenia w uchwale zasad wynajmowania lokali o powierzchni przekraczającej 80 metrów kwadratowych.

Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje w wystąpieniu problem dotyczący zasadności pozostawiania w obrocie prawnym uregulowania zawartego w ustawie o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, nakładającego na gminy obowiązek określenia w uchwale dotyczącej zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy również zasad wynajmowania lokali mieszkalnych o powierzchni powyżej 80 metrów kwadratowych. Kwestionowane uregulowanie nawiązuje do dawno już nieobowiązującego przepisu ustawy o najmie lokali mieszkalnych, który umożliwiał oddawanie w najem takich lokali za zapłatą tzw. czynszu wolnego, w przeciwieństwie do innych mieszkań, za które gminy obowiązane były pobierać tzw. czynsz regulowany. W świetle obecnie obowiązującej ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, wobec utraty mocy

obowiązującej przez przepisy dotyczące tzw. czynszu regulowanego, przepis nakładający na rady gminy obowiązek odrębnego uregulowania w uchwale w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy kryteriów oddawania w najem lokali o powierzchni użytkowej przekraczającej 80 metrów kwadratowych nie ma uzasadnienia, bowiem w aktualnym stanie prawnym lokale takie nie mają szczególnego statusu prawnego. Stanowią one element mieszkaniowego zasobu gminy i powinny podlegać wynajmowi na takich samych zasadach, jak inne mieszkania komunalne. W ocenie Rzecznika dalsze pozostawienie w obrocie prawnym kwestionowanej regulacji jest nie tylko pozbawione uzasadnienia prawnego, ale również może wprowadzać w błąd członków rady gmin, co do zakresu spraw, które w ramach udzielonego im upoważnienia powinny zostać obligatoryjnie uregulowane w uchwale w sprawie zasad wynajmowania lokali z mieszkaniowego zasobu gminy. Sugeruje bowiem błędnie istnienie szczególnego statusu omawianej kategorii mieszkań komunalnych, usprawiedliwiającego przyjęcie odmiennych zasad wynajmowania przez gminę tego rodzaju lokali. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie potrzeby wyeliminowania kwestionowanego uregulowania z obrotu prawnego.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (23.05.2014 r.) podziela stanowisko przedstawione w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich. W ramach prowadzonych w resorcie prac nad koncepcją zmian w ustawie o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, przedmiotem analizy będzie także propozycja wyeliminowania z porządku prawnego kwestionowanego przepisu.

30. Ministra Sprawiedliwości (KMP.571.26.2014) z dnia 14 maja 2014 r. – w sprawie dostosowania jednostek penitencjarnych i placówek dla nieletnich do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Problem opisany w wystąpieniu został dostrzeżony podczas wizytacji jednostek penitencjarnych dokonywanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich pełniącego funkcję Krajowego Mechanizmu Prewencji. Diagnozowany przez przedstawicieli KMP problem skupia się głównie na braku w jednostkach penitencjarnych przynajmniej jednej celi dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim lub słabo poruszających się. Trzeba jednak mieć na względzie, iż samo istnienie celi odpowiednio dostosowanej do wspomnianej kategorii więźniów nie spełnia warunku zagwarantowania możliwości odbywania kary pozbawienia wolności przez takie osoby. Niezbędne jest również dostosowanie najbliższej infrastruktury takich cel w sposób umożliwiający korzystanie przez więźniów z niepełnosprawnością ruchową z takich praw jak: prawo do widzenia, prawo do spaceru, prawo do praktyk religijnych czy prawo do zajęć kulturalno-oświatowych. Podczas wizytacji prewencyjnych przedstawiciele KMP zauważyli także, iż zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich nie są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Sytuacja ta może naruszać Europejską Konwencję Praw Człowieka i Konwencję o Prawach Osób Niepełnosprawnych. W ocenie Rzecznika do czasu zmiany przepisów należy podjąć

działania umożliwiające osobom niepełnosprawnym przebywanie w odpowiednich warunkach. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o wyrażenie stanowiska w sprawie.

Minister Sprawiedliwości (05.06.2014 r.) poinformował, że Służba Więzienna, w miarę istniejących możliwości, kieruje się zasadą, aby skazani niepełnosprawni fizycznie byli umieszczani w celach do tego przystosowanych na parterze, z samodzielnym dostępem do światlic, spacerników, łaźni oraz ambulatoriów więziennych. Służba Więzienna dysponuje 156 jednostkami penitencjarnymi. W 58 jednostkach funkcjonują wyodrębnione cele dla osób niepełnosprawnych fizycznie, w tym dla poruszających się na wózkach inwalidzkich. Potrzeby osób niepełnosprawnych fizycznie uwzględniane są przy realizacji aktualnych zadań inwestycyjnych (budowa nowych obiektów, remonty). Stały nadzór nad przestrzeganiem praw osób osadzonych, w tym osób niepełnosprawnych fizycznie, sprawuje sędzia penitencjarny. Ministerstwo Sprawiedliwości okresowo monitoruje warunki, w jakich osoby niepełnosprawne odbywają karę pozbawienia wolności oraz liczbę tych osób.

Obowiązujące przepisy ustawy – Prawo budowlane w odniesieniu do obiektów już istniejących nie zawierają obowiązku dostosowania ich do potrzeb osób niepełnosprawnych fizycznie. Regulacje ustawy oraz wydane na jej podstawie przepisy wykonawcze odnoszą się do sytuacji, gdy inwestor zamierza wykonać roboty budowlane wpływające na zmianę warunków technicznych obiektu, tj. rozpocząć budowę nowego obiektu budowlanego, jego rozbudowy, odbudowy, nadbudowy lub przebudowy istniejącego obiektu budowlanego. Tylko takich sytuacji dotyczą wyłączenia obowiązku uwzględnienia potrzeb osób niepełnosprawnych przy budowie zakładów karnych i aresztów śledczych. Minister Infrastruktury, po konsultacji z Ministrem Sprawiedliwości, zobowiązał się przekazać Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Budowlanego pogłębioną analizę rozwiązań w zakresie ochrony praw osób niepełnosprawnych w celu ich uwzględnienia w opracowywanym obecnie Kodeksie Urbanistyczno-Budowlanym.

Przepisy prawa budowlanego odnoszą się również do dostosowania infrastruktury zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Prace adaptacyjne są prowadzone obecnie przy rozbudowie jednego z zakładów poprawczych oraz zostały wykonane w jednym ze schronisk dla nieletnich.

31. Ministra Sprawiedliwości (KMP.571.15.2014) z dnia 14 maja 2014 r. – w sprawie ograniczenia prawa osadzonych do informacji.

W wystąpieniu Rzecznik porusza problem niewłaściwego wykonywania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej obowiązku przekazywania osadzonym informacji o przysługujących im prawach i obowiązkach, dostrzeżony podczas wizytacji przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji w jednostkach penitencjarnych. W wyniku braku należytej znajomości zasad funkcjonowania w jednostce, zdarzają się sytuacje, w których nowi więźniowie naruszają obowiązujące nakazy lub zakazy, narażając się na odpowiedzialność dyscyplinarną. Nadto, osoby takie nie mając pełnej wiedzy o przysługujących im prawach, nie korzystają z niektórych z nich.

Dodatkowym problemem są zdarzające się w praktyce łączenia rozmowy informacyjnej z rozmową wstępną, która nastawiona jest na pozyskanie informacji od osoby przyjmowanej do jednostki, a nie na przekazanie jej elementarnych informacji dotyczących izolacji. Wysoce pożądanym byłoby opracowanie przez Ministerstwo Sprawiedliwości informatora, na wzór adekwatnego dokumentu przygotowanego dla cudzoziemców przebywających w polskich jednostkach penitencjarnych. Te pisemne pouczenia mogłyby być przekazywane nowo przyjmowanym więźniom po rozmowie informacyjnej. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

Minister Sprawiedliwości (05.06.2014 r.) wyjaśnił, że osoby nowo przyjęte do jednostki penitencjarnej są obejmowane opieką wychowawczą w celu zapewnienia realizacji ich praw i obowiązków oraz opieką ochronną w celu zapewnienia im bezpieczeństwa osobistego, a także – w miarę potrzeby – opieką psychologiczną. Każdy osadzony ma zapewniony praktycznie stały kontakt z wychowawcą, a w dni świąteczne i wolne od pracy – z wychowawcą dyżurnym, może więc na bieżąco uzyskać informację o swoich prawach i obowiązkach. W przypadku, gdy osadzony uzna, że jego prawa w tym zakresie zostały naruszone, może złożyć skargę do dyrektora jednostki lub organu nadrzędnego, albo do sędziego penitencjarnego, a także do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Osoby nowo przyjmowane do jednostek penitencjarnych otrzymują „Informator dla cudzoziemców tymczasowo aresztowanych, skazanych oraz ukaranych”. Zgodnie z decyzją Dyrektora Generalnego SW z dnia 31 marca 2014 r. wszystkie cele przejściowe w jednostkach penitencjarnych mają być wyposażone w ten informator w polskiej wersji językowej. Informator został zaktualizowany i uzupełniony w 2014 roku. Stanowi on napisane w przystępnym języku kompendium wiedzy dla osadzonych o ich prawach i obowiązkach. Ponadto szereg informacji o prawach i obowiązkach osadzonego w jednostce penitencjarnej, w której przebywa zawartych jest w porządku wewnętrznym, który powinien znajdować się w każdej celi. Mając na uwadze spostrzeżenia zawarte w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich, Minister Sprawiedliwości zwrócił się do Dyrektora Generalnego SW o podjęcie działań zmierzających do wyposażenia cel mieszkalnych również w ww. informator.

32. Ministra Zdrowia oraz Ministra Sprawiedliwości (BPK.519.89.2014) z dnia 15 maja 2014 r. – w sprawie działalności podmiotów upoważnionych do sprawowania pieczy nad zwłokami i szczątkami ludzkimi.

Badane w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich sprawy ujawniły problem dotyczący działalności podmiotów, w tym organów władzy publicznej, upoważnionych do sprawowania pieczy nad zwłokami i szczątkami ludzkimi. Czynności stwierdzenia zgonu i jego przyczyny oraz wystawienie karty zgonu nie spełniają wymogów definicji świadczenia zdrowotnego, zawartej w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. W konsekwencji brakuje obecnie systemowych zasad rozliczeń i finansowania czynności stwierdzenia zgonu. Obowiązujące przepisy, tj. ustawa z dnia 31 stycznia

1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 3 sierpnia 1961 r. w sprawie stwierdzenia zgonu i jego przyczyny, nie przystają do rzeczywistości. Coraz częściej dysponenci pogotowia ratunkowego wysyłają do wypadków jedynie ratowników medycznych, bez lekarza, co wywołuje sytuacje problematyczne w przypadkach konieczności stwierdzenia zgonu. Ratownik medyczny nie ma bowiem uprawnień do stwierdzenia zgonu. Czynności tej dokonuje lekarz pogotowia ratunkowego, co oznacza, że musi decydować o kwestiach wymagających wiedzy prawniczej. Z drugiej strony zdarza się, że organy ścigania podejmując czynności procesowe związane z ustaleniem przyczyny zgonu pacjenta zastępują służby medyczne, bowiem często oględziny zwłok na miejscu ich znalezienia wykonują funkcjonariusze Policji. Opisane problemy wymagają szybkiej nowelizacji przepisów. W dalszej kolejności należy rozważyć wydanie jednolitego aktu prawnego z uregulowaną funkcją koronera, a więc podmiotu dysponującego kompetencjami do sprawnego ustalenia przyczyny zgonu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie potrzeby podjęcia działań legislacyjnych prowadzących do nowelizacji obowiązujących przepisów w sposób, który zapewni sprawne działanie służb odpowiedzialnych za utrzymanie porządku i bezpieczeństwa w zakresie stwierdzenia zgonu oraz pieczy nad zwłokami i szczątkami ludzkimi, a także prawo do ochrony zdrowia.

Minister Zdrowia (13.06.2014 r.) poinformował, że w dniu 13 września 2013 r. na posiedzeniu Komisji Administracji i Cyfryzacji oraz Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej odbyło się pierwsze czytanie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych (druk sejmowy nr 1661). W przypadku kontynuacji prac nad tym projektem, będzie możliwość uzupełnienia go o rozwiązania merytoryczne dotyczące przepisów, które w dotychczasowym brzmieniu budzą wątpliwości interpretacyjne lub wymagają doprecyzowania, w szczególności w zakresie podmiotów uprawnionych do stwierdzania zgonu i wystawiania kart zgonu. Do rozpatrzenia powyższego projektu ustawy połączone Komisje powołały podkomisję nadzwyczajną. Obowiązujące przepisy dają ratownikowi medycznemu możliwość odstąpienia od medycznych czynności ratunkowych w razie zgonu pacjenta, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w karcie medycznych czynności ratunkowych. Z drugiej jednak strony ratownik medyczny nie może wystawić karty zgonu, gdyż nie przewidują tego przepisy ustawy o cmentarzu i chowaniu zmarłych ani ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Obecnie w Ministerstwie Zdrowia trwają prace nad nowelizacją ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, która obejmuje również zasady postępowania zespołu ratownictwa medycznego w przypadku, gdy śmierć nastąpi podczas wykonywania medycznych czynności ratunkowych przez podstawowy zespół ratownictwa medycznego. Zaproponowane rozwiązania mają na celu umożliwienie transportu zwłok do najbliższego szpitala, co spowoduje zastosowanie jednolitej procedury postępowania ze zwłokami określonej w ustawie o działalności leczniczej.

33. Ministra Spraw Wewnętrznych (IV.7214.131.2014) z dnia 15 maja 2014 r. – w sprawie braku jednolitego standardu ochrony lokatorów przed eksmisją „na bruk”.

Od kilku lat w sferze zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich pozostaje problem braku jednolitego standardu ochrony lokatorów przed eksmisją bez zapewnienia osobom eksmitowanym lokalu socjalnego, czy choćby pomieszczenia tymczasowego, w przypadku gdy egzekucja obowiązku opróżnienia lokalu wykonywana jest na drodze administracyjnej. Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji nie zapewnia osobom eksmitowanym nawet minimalnej ochrony przed bezdomnością. Ochronie takiej nie podlegają zwłaszcza osoby, które powinny być w sposób szczególny chronione przed bezdomnością, tj. osoby niepełnosprawne, w podeszłym wieku, kobiety w ciąży, osoby nieletnie. Organ egzekucyjny jest zobowiązany do wyeksmitowania takiej osoby bez zapewnienia jej jakiegokolwiek schronienia. Sytuacja, w której obowiązujące prawo dopuszcza możliwość przeprowadzenia egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu bez zapewnienia osobie eksmitowanej jakiegokolwiek schronienia, pozostaje w sprzeczności z konstytucyjnym obowiązkiem poszanowania i ochrony godności człowieka, spoczywającym na władzach publicznych oraz z obowiązkiem niesienia pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej. Kwestia administracyjnej egzekucji obowiązku opróżnienia lokali mieszkalnych pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw wewnętrznych lub podległych mu organów była podejmowana przez Rzecznika w sposób generalny od 2007 r. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie o przebiegu prac nad projektem zmian przepisów w omawianym zakresie, prowadzonych przez Zespół powołany w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Minister Spraw Wewnętrznych (18.06.2014 r.) poinformował, że w grudniu 2013 r. został powołany w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Zespół roboczy do spraw analizy resortowych przepisów mieszkaniowych dotyczących opróżniania i eksmisji osób nieuprawnionych z lokali mieszkalnych, będących w zarządzie, administracji i dyspozycji poszczególnych służb mundurowych podległych lub nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych. W skład Zespołu wchodził przedstawiciele Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej, Komendy Głównej Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Zarządu Zasobów Mieszkaniowych MSW oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Prace Zespołu zostały skoncentrowane na kwestiach prawnych dotyczących opróżniania lokali mieszkalnych, które wynikają z przepisów ustawy o Policji, ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, ustawy o Straży Granicznej, ustawy o Biurze Ochrony Rządu, ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Dokonując analizy istniejącego stanu prawnego, Zespół wskazał, że rozwiązania przyjęte w ustawach pragmatycznych z uwagi na fakt, iż ustanawiają jedynie administracyjny tryb postępowania zarówno w zakresie przydzielania, jak i opróżniania lokali mieszkalnych, nie zapewniają środków ochrony przed bezdomnością osób zobowiązanych do opróżnienia zajmowanego lokalu mieszkalnego, w tym zwłaszcza osób, których sytuacja życiowa lub inne cechy

wskazują na konieczność udzielenia im pomocy. W ocenie Zespołu zachodzi potrzeba dokonania zmian w poszczególnych ustawach pragmatycznych, zmierzających do zapewnienia odpowiedniego standardu ochrony praw lokatorów. Zespół zaproponował, iż docelowym rozwiązaniem powinno być określenie w ustawach pragmatycznych grupy osób (zasadniczo tożsamej z osobami wymienionymi w ustawie o ochronie praw lokatorów), w stosunku do których wyłączony byłby administracyjny tryb postępowania w sprawach o opróżnienie lokalu mieszkalnego i nie byłyby wydawane decyzje o opróżnieniu, czy też zwolnieniu lokalu mieszkalnego. W stosunku do tej grupy osób kierowane byłyby do sądu powszechnego pozwy o opróżnienie lokalu mieszkalnego, orzeczenie o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego oraz o wezwaniu do udziału w postępowaniu gminy. Tego typu rozwiązanie od lat funkcjonuje w ramach przepisów ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto, podobnie jak to zostało uregulowane w ustawie o ochronie praw lokatorów, planuje się wprowadzenie w ustawach pragmatycznych okresu ochronnego od dnia 1 listopada do dnia 31 marca roku następnego włącznie, w którym decyzje administracyjne o opróżnieniu, czy też zwolnieniu lokalu mieszkalnego nie byłyby wykonywane, chyba że osoba zobowiązana do opróżnienia mogłaby zamieszkać w innym lokalu niż dotychczas używany. W ramach Zespołu trwają wstępne prace nad projektem założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (tj. ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, ustawy o Straży Granicznej, Ustawy o Biurze Ochrony Rządu). Z uwagi na zakres planowanych zmian, projekt założeń będzie podlegał szerokim konsultacjom, w tym z organami jednostek samorządu terytorialnego.

34. Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej (I.602.7.2014) z dnia 15 maja 2014 r. – w sprawie braku regulacji prawnej odnoszącej się do działań agitacyjnych przed rozpoczęciem kampanii wyborczej (tzw. prekampanii wyborczej).

Zastrzeżenia Rzecznika wzbudza brak skutecznej regulacji prawnej odnoszącej się do tzw. prekampanii wyborczej, czyli działań agitacyjnych prowadzonych przed różne podmioty przed oficjalnym rozpoczęciem kampanii wyborczej. Działania takie wynikają z zamiaru ominięcia limitów wydatków i procedur zapewniających jawność finansowania kampanii wyborczych, a przez to mają na celu osiągnięcie przewagi nad innymi kandydatami oraz ugrupowaniami. Istniejąca w omawianym zakresie luka w przepisach negatywnie wpływa na zasadę równości szans kandydatów i komitetów wyborczych, a także na zasadę jawności finansowania kampanii wyborczych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska odnośnie do potrzeby i zakresu zmian prawnych regulujących zjawisko prekampanii.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej (21.05.2014 r.) poinformował, że Państwowa Komisja Wyborcza zwracała uwagę na problem przedstawiony w wystąpieniu Rzecznika w „Informacji o realizacji przepisów ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r.”, przekazanej zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego Prezydentowi RP,

Marszałkowi Sejmowi, Marszałkowi Senatowi i Sądowi Najwyższemu. Niezależnie od ewentualnie podjętej przez uprawnione organy inicjatywy legislacyjnej, celowe jest publiczne podejmowanie tego zagadnienia przez te organy państwa i instytucje, które statutowo stoją na straży uczciwości i przejrzystości życia publicznego.

35. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (I.7202.36.2014) z dnia 15 maja 2014 r.

– w sprawie warunków przyznawania pomocy finansowej młodym rolnikom.

W czerwcu 2013 r. Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wystąpienie dotyczące zmian w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, dokonanych rozporządzeniem z dnia 27 września 2011 r. Osoby zgłaszające się do Biura Rzecznika skarżyły się na wprowadzoną zmianę rozporządzenia, która ich zdaniem narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego poprzez działanie prawa wstecz. Omawiana zmiana rozporządzenia polegająca na skróceniu obowiązkowego ubezpieczenia w KRUS z 3 lat do 1 roku w 2011 r. i objęciu tą zmianą beneficjentów z naborów przeprowadzonych w latach wcześniejszych, a co za tym idzie nałożenie na nich sankcji za nieprzedłożenie zaświadczenia z właściwego oddziału KRUS o okresach podlegania ubezpieczeniu społecznemu w odpowiednim terminie, musi budzić wątpliwości konstytucyjne. Nieprzedłożenie zaświadczenia może bowiem wynikać z wprowadzonej zmiany rozporządzenia, która nie obowiązywała jeszcze w momencie przyznania pomocy finansowej określonym beneficjentom i nałożenia na nich obowiązku wykonania określonych zobowiązań. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (10.06.2014 r.) wyjaśnił, że skrócenie okresu obowiązkowego ubezpieczenia w KRUS z 3 lat do 12 miesięcy było bez wątpienia korzystne dla beneficjentów działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” PROW 2007–2013. Złagodzenie tego warunku umożliwiło młodym rolnikom uzyskiwanie dodatkowych dochodów, które mogą być m.in. inwestowane w gospodarstwie. Natomiast zmiana terminu na przedłożenie w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa dokumentu potwierdzającego spełnienie zobowiązania do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników nie stanowiła nałożenia nowego zobowiązania na beneficjentów, lecz odniesienie terminu na złożenie zaświadczenia z KRUS do skróconego, bardziej korzystnego dla beneficjentów okresu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Zmiana w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia w KRUS nie stała w sprzeczności z zawartą w Konstytucji zasadą demokratycznego państwa prawnego.

Na żadnego beneficjenta działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” nie nałożono sankcji z tytułu niezłożenia w terminie zaświadczenia z KRUS, jeżeli przyczyną opóźnienia było naruszenie obowiązku informacyjnego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. ARiMR wysłała pisma informujące

o zmianie przepisów do wszystkich beneficjentów, jednakże w treści pisma znalazła się nieścisłość, polegająca na pominięciu pewnej grupy beneficjentów, którzy złożyli wnioski o przyznanie pomocy przed 2011 rokiem, a w dniu wejścia w życie rozporządzenia nie upłynął im 12-miesięczny okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Do beneficjentów działania, pominiętych w piśmie informacyjnym, ARiMR wysłała drugie pismo, w którym zwróciła się o dostarczenie zaświadczenia z KRUS w terminie liczonym od dnia doręczenia sprostowania.

36. Ministra Sprawiedliwości (L.816.4.2014) z dnia 15 maja 2014 r. – w sprawie przepisów regulujących prawo do świadczeń ławników pozostających jednocześnie w stosunku pracy.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia konsekwencje wynikające z obecnego kształtu przepisu ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych stanowiącego, iż „za czas zwolnienia od pracy ławnik zachowuje prawo do świadczeń wynikających ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia”. Zdaniem zainteresowanych ławników, którzy pozostają jednocześnie w stosunku pracy, przewidziane w ustawie uprawnienia do świadczeń wynikających ze stosunku pracy są w istocie fikcyjne, bowiem wysokość tych świadczeń de facto jest pochodną uzyskiwanego przez pracownika dochodu. Konsekwencją udzielenia przez pracodawcę zatrudnionemu ławnikowi dnia wolnego od pracy, bez prawa do wynagrodzenia, jest obniżenie wysokości przysługującego mu zasiłku chorobowego czy ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy, ponieważ podstawę do ich naliczenia stanowi suma faktycznych zarobków. Kolejną negatywną konsekwencją tak ukształtowanego systemu jest uszczuplenie uprawnień emerytalnych pracownika pełniącego funkcję ławnika, ponieważ przychód będący podstawą obliczenia składki emerytalnej ulega obniżeniu z tytułu braku wynagrodzenia za dzień, w którym ławnik wykonuje swoje obowiązki w sądzie. Opisany stan rzeczy może spowodować zmniejszenie liczby kandydatów na ławników, którzy pozostają jednocześnie w stosunku pracy, co prowadziłoby do zaniżenia konstytucyjnego standardu udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie.

37. Ministra Sprawiedliwości (L.800.1.2014) z dnia 16 maja 2014 r. – w sprawie udziału rodziców w kształtowaniu programu wychowawczego realizowanego w przedszkolach.

W wywiadzie udzielonym dziennikowi „Rzeczpospolita” z dnia 15 maja 2014 r. przez Pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości do spraw Konstytucyjnych Praw Rodziny pojawiły się stwierdzenia mogące wprowadzić w błąd rodziców dzieci uczęszczających do przedszkola, jak również innych obywateli. Z wypowiedzi Pełnomocnika wynikało, że rodzice mają bardzo ograniczony wpływ na kształt programu realizowanego przez przedszkole. Tymczasem zgodnie z postanowieniami ustawy o systemie oświaty rodzice mają zapewniony wpływ na kształt programów wychowawczych realizowanych w szkołach i przedszkolach. W przedszkolach

działają rady rodziców, które m.in. uchwalają w porozumieniu z radą pedagogiczną program wychowawczy przedszkola. Rada rodziców działająca w przedszkolu może występować do organów przedszkola, organu prowadzącego przedszkole oraz organu sprawującego nadzór pedagogiczny, z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach przedszkola. W preambule do ustawy o systemie oświaty zawarto natomiast zapis mówiący, że nauczanie i wychowanie ma respektować chrześcijański system wartości, za podstawę przyjmując uniwersalne zasady etyki. Trudno więc zgodzić się z sugestią zawartą w wywiadzie, iż rolą przedszkola nie jest kształtowanie postaw czy wartości. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o udzielenie wyjaśnień w sprawie.

38. Prokuratora Generalnego (IV.513.14.2014) z dnia 16 maja 2014 r. – w sprawie funkcjonowania w praktyce ustawy o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa.

Ustawa o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa obowiązuje od niemal trzech lat. Zgodnie z założeniami, skutkiem tej regulacji miał być m.in. spadek przypadków rażącego naruszania prawa w działalności administracji publicznej, w tym rozstrzygnięć administracyjnych wydawanych z naruszeniem prawa, wzrost zaufania obywateli do organów administracji publicznej, a w konsekwencji także szacunku wobec instytucji państwowych. Ustawa miała także doprowadzić do poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej, co miało przekładać się na rozwój przedsiębiorczości oraz zmniejszenie wydatków Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego. W związku z powyższym istotne wydaje się dokonanie oceny, w jakim stopniu prowadzone regulacje przyczyniły się do realizacji ustalonych zamierzeń. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie danych dotyczących postępowań wszczętych na podstawie tej ustawy.

Prokurator Generalny (23.06.2014 r.) poinformował, iż dane przekazane dotychczas przez prokuratury apelacyjne wskazują, że od dnia wejścia w życie przepisów ustawy o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa, w prokuraturach nie zarejestrowano postępowań wszczętych i przeprowadzonych na podstawie tej ustawy. Prokuratorzy z powszechnych jednostek prokuratury są przygotowani do realizacji przepisów ustawy. Przyczyn niewdrożenia w praktyce regulacji ustawy należy upatrywać jedynie w konieczności wyczerpania trybu określonego w ustawie.

39. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (I.7202.32.2014) z dnia 22 maja 2014 r. – w sprawie prac nad zmianą ustawy o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

Rzecznik Praw Obywatelskich kierowała już wcześniej wystąpienia do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie rozwiązania przyjętego w ustawie o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, przedstawiając swoje wątpliwości natury konstytucyjnej, co do obowiązującego uregulowania, w kontekście skarg małżonków

posiadających rozdzielną majątkową i odrębne gospodarstwa rolne. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 3 grudnia 2013 r., w sprawie o sygn. akt P 40/12 stwierdził, że kwestionowany przepis ustawy o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności w zakresie, w jakim nie przewiduje dopuszczalności nadania osobnych numerów identyfikacyjnych każdemu z małżonków, w sytuacji gdy istnieje między nimi rozdzielną majątkową i posiadają odrębne gospodarstwa rolne, jest niezgodny z postanowieniami Konstytucji. Kwestionowany przepis traci moc obowiązującą z upływem 18 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o planowanym sposobie wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (13.06.2014 r.) poinformował, iż na posiedzeniu Senackiej Komisji Ustawodawczej w dniu 19 marca 2014 r. zdecydowano o podjęciu inicjatywy ustawodawczej przez Senat w celu wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 2013 r. (sygn. akt P 40/12). Na początku czerwca 2014 r. Senat RP przyjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu RP projektu ustawy o zmianie ustawy o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

40. Ministra Sprawiedliwości (I.7042.1.2014) z dnia 22 maja 2014 r. – w sprawie wynagrodzenia tłumaczy przysięgłych za sporządzenie poświadczanego odpisu pisma w języku obcym.

Rzecznik otrzymuje skargi wskazujące na to, iż w praktyce sądowej odmawia się tłumaczom przysięgłym wynagrodzenia za sporządzenie przez nich poświadczanego odpisu pisma w języku obcym, które zgodnie z rozporządzeniem w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego powinno wynosić 50% stawki przewidzianej za tłumaczenie, określonej w tym rozporządzeniu. Od tego rodzaju orzeczeń tłumaczom przysięgłym przysługuje środek odwoławczy w ramach kontroli instancyjnej, jednak zaniepokojenie budzi skala zjawiska, jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego oraz naruszanie praw majątkowych tłumaczy przysięgłych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie, a także ocenę, czy obecna regulacja we właściwy sposób gwarantuje ochronę praw majątkowych tłumaczy przysięgłych w wykonywaniu przez nich zadań na rzecz wymiaru sprawiedliwości.

41. Ministra Finansów (V.511.367.2014) z dnia 27 maja 2014 r. – w sprawie wysokości kwoty wolnej od podatku dochodowego.

W związku z trudną sytuacją budżetu Państwa od 2009 r. nie są waloryzowane kwoty określone w skali podatkowej, w tym także kwota zmniejszająca podatek. Nie zmienia się więc kwota dochodu, która nie podlega opodatkowaniu. W systemie opodatkowania dochodów ludności tylko kwota wolna od podatku dochodowego stanowi ulgę o powszechnym charakterze, korzysta z niej bowiem każdy podatnik tego podatku. W odczuciu społecznym dochody do wysokości minimum egzystencji nie

powinny być opodatkowane. Wysokość kwoty wolnej od podatku jest kształtowana w oderwaniu od sytuacji najuboższej części społeczeństwa, do której kierowane są świadczenia pomocy społecznej. W obowiązującym stanie prawnym podatek dochodowy od osób fizycznych płacą nawet osoby, które nie są w stanie zaspokoić własnych potrzeb bytowych. Oczywiście jest, że system opodatkowania dochodów nie może realizować zadań pomocy społecznej, powinien jednak uwzględniać sytuację dochodową najuboższej części społeczeństwa. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie.

Minister Finansów (27.06.2014 r.) wyjaśnił, że obecnie nie są prowadzone prace zmierzające do zmiany parametrów skali podatkowej. Wprowadzenie od 2009 r. dwustopniowej skali podatkowej przyczyniło się do zmniejszenia obciążeń fiskalnych ogółu podatników podatku dochodowego od osób fizycznych. Zwiększenie kwoty zmniejszającej podatek określonej w pierwszym przedziale skali podatkowej do wysokości, która dałaby dochód niepowodujący obowiązku zapłaty podatku w wysokości 6 504 zł (dwunastokrotność kwoty odpowiadającej kryterium dochodowemu dla osoby samotnie gospodarującej ubiegającej się o świadczenia z pomocy społecznej), spowodowałoby znaczne zmniejszenie dochodów sektora finansów publicznych, co doprowadziłoby do destabilizacji finansów publicznych.

42. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (V.511.310.2014) z dnia 27 maja 2014 r.

– w sprawie zasad wydawania wtórnika dokumentu prawa jazdy.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizuje problem dotyczący niezgodności przepisu rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami oraz załącznika do tego rozporządzenia (formularz „wzoru wniosku o wydanie prawa jazdy lub pozwolenia”) z ustawą o kierujących pojazdami. Z przepisów ustawy wynika, że wtórnik prawa jazdy jest wydawany tylko w razie utraty dokumentu lub gdy dokument zostanie zniszczony w sposób powodujący nieczytelność. W sytuacji, gdy nastąpi zmiana stanu faktycznego wymagająca zmiany danych zawartych w dokumencie prawa jazdy, wówczas nie wydaje się wtórnika dokumentu, lecz nowy dokument prawa jazdy. Wątpliwości budzi zatem treść przepisów rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami. Wydaje się, że założeniem rozwiązania przyjętego w rozporządzeniu jest generalna możliwość wydawania wtórników dokumentu prawa jazdy w razie zmiany stanu faktycznego wymagającego zmiany danych w dokumencie prawa jazdy, mimo iż jest to sprzeczne z przepisami ustawy o kierujących pojazdami. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do usunięcia niezgodności przepisów rozporządzenia z ustawą o kierujących pojazdami.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (24.06.2014 r.) poinformował, że zmiana przepisów rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w sprawie wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania

pojazdami i ujednoczenie ich z przepisami ustawy o kierujących pojazdami nastąpi przy najbliższej nowelizacji rozporządzenia.

43. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (III.7064.75.2014) z dnia 27 maja 2014 r. – w sprawie zasiłku dla osób opiekujących się współmałżonkiem.

Na tle skarg wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich ujawnił się problem związany z prawem do zasiłku dla opiekuna osób, które opiekują się współmałżonkiem i nabyły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego przed 1 lipca 2013 r. na skutek wniesienia środka odwoławczego od decyzji pierwszej instancji – świadczenie pielęgnacyjne zostało przyznane przez samorządowe kolegium odwoławcze lub sąd administracyjny. Duże zaniepokojenie dorosłych opiekunów osób niepełnosprawnych wzbudzają obowiązujące przepisy ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów. Zdaniem zainteresowanych osoby opiekujące się współmałżonkiem, których prawo do świadczenia pielęgnacyjnego przed 1 lipca 2013 r. zostało przyznane przez organ odwoławczy, mogą napotkać na utrudnienia w dostępie do zasiłku dla opiekuna. Powodem takiego stanu rzeczy może być fakt, że stosownie do postanowień ustawy o świadczeniach rodzinnych, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r., świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli osoba wymagająca opieki pozostaje w związku małżeńskim. W ocenie Rzecznika wątpliwości pojawiające się w sytuacji, gdzie Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 grudnia 2013 r., sygn. akt K 27/13 uznał, że przywrócenie stanu zgodnego z Konstytucją wymaga bezzwłocznej interwencji ustawodawcy, mogą wywoływać dodatkowe napięcia społeczne w środowisku osób sprawujących pieczę nad osobami niepełnosprawnymi. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie oraz rozważenie możliwości podjęcia niezwłocznych działań w celu wyeliminowania pojawiających się wątpliwości.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (27.06.2014 r.) poinformował, że ocena okoliczności indywidualnej sprawy dotyczącej ustalenia prawa do zasiłku dla opiekuna należy do kompetencji organu właściwego (wójta, burmistrza, prezydenta miasta), który dokonuje rozstrzygnięć w formie decyzji administracyjnej, od której stronie przysługuje odwołanie. Jeżeli w indywidualnej sprawie, w wyniku rozstrzygnięcia Samorządowego Kolegium Odwoławczego lub Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego współmałżonkowi osoby niepełnosprawnej zostało przyznane świadczenie pielęgnacyjne przed 1 stycznia 2013 r., to nie jest wykluczone, że uwzględniając okoliczności indywidualnej sprawy, organy odwoławcze rozstrzygną także o przyznaniu tej osobie zasiłku dla opiekuna na podstawie ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów. Jednocześnie Minister Pracy i Polityki Społecznej poinformował o trwających w resorcie pracy i polityki społecznej w ramach okrągłego stołu pracach koncepcyjno-analitycznych, których celem jest wypracowanie nowych, systemowych rozwiązań w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

44. Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (III.7069.2.2014) z dnia 28 maja 2014 r. – w sprawie daty wstrzymania wypłaty renty strukturalnej.

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje skargi od osób, które były uprawnione do rent strukturalnych, ale w określonych okolicznościach życiowych zdecydowały się na pobieranie rent rodzinnych z ZUS. Osoby te sygnalizują problem dotyczący daty wstrzymania wypłaty renty strukturalnej. Zdaniem skarżących renta strukturalna powinna zostać wstrzymana dopiero od dnia nabycia prawa do renty rodzinnej z ZUS. Tymczasem oddziały ARiMR wstrzymują wypłatę renty za cały miesiąc, przez co w niektórych przypadkach za część miesiąca ubezpieczonemu nie jest wypłacana ani renta strukturalna, ani renta rodzinna. Z wyjaśnień Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wynika, że przepisy rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „renty strukturalne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, regulują sytuację, gdy rencista strukturalny nabywa uprawnienia do emerytury lub renty z FUS w trakcie trwania miesiąca. W przypadku, gdy nastąpi to w trakcie pobierania renty, uprawnionemu wypłaca się za ten miesiąc rentę strukturalną, jeżeli w odpowiednim czasie wycofa wniosek o przyznanie renty z FUS albo złoży go z opóźnieniem. Ubezpieczeni nie zawsze jednak orientują się tak szczegółowo w przepisach. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie możliwości szerszego informowania przez oddziały ARiMR o zasadach wypłaty świadczeń oraz udzielania pomocy w celu wyeliminowania niekorzystnych sytuacji związanych z zaprzestaniem wypłaty renty strukturalnej w związku z nabyciem prawa do renty rodzinnej.

Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (23.06.2014 r.) przychylając się do prośby Rzecznika Praw Obywatelskich polecił kierownikom biur powiatowych ARiMR umieszczenie na tablicy informacyjnej znajdującej się w każdym biurze powiatowym, komunikatu o zasadach wypłaty rent strukturalnych, a także, aby przypomnieli pracownikom o obowiązku udzielenia beneficjentom informacji precyzyjnych, przejrzystych i szczegółowych, których wymaga konkretna sytuacja.

45. Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (IV.7000.243.2014) z dnia 28 maja 2014 r. – w sprawie ograniczeń praw właścicieli nieruchomości należących do obszaru Natura 2000.

W toku korespondencji prowadzonej z Ministrem Środowiska w przedmiocie ograniczeń praw właścicieli nieruchomości należących do obszaru Natura 2000 oraz nieruchomości znajdujących się na liście proponowanych obszarów tej sieci, Rzecznik wskazywał na brak odpowiednich rozwiązań legislacyjnych służących rekompensowaniu strat związanych z obniżeniem dochodowości prowadzonej działalności gospodarczej, rolnej, leśnej, łowieckiej lub rybackiej. Sprawa ta jest nadal w zainteresowaniu Rzecznika, z uwagi na fakt, iż zakres ograniczeń obowiązujących na terenie obszaru Natura 2000 bezpośrednio skutkuje ograniczeniem konstytucyjnego prawa własności. Jeden z mechanizmów kompensujących właścicielom ograniczenie

ich praw z tytułu objęcia nieruchomości programem ochrony Natura 2000 został przewidziany w art. 36 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka lub rybacka wymaga dostosowania do wymogów ochrony obszaru Natura 2000, na którym nie mają zastosowania programy wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, regionalny dyrektor ochrony środowiska może zawrzeć umowę z właścicielem lub posiadaczem obszaru, z wyjątkiem zarządców nieruchomości Skarbu Państwa, która zawiera wykaz niezbędnych działań, sposoby i terminy ich wykonania oraz warunki i terminy rozliczenia należności za wykonane czynności, a także wartość rekompensaty za utracone dochody wynikające z wprowadzonych ograniczeń. Opisana możliwość wsparcia aktualizuje się dopiero, gdy nie jest możliwe skorzystanie przez właściciela nieruchomości z odpowiednich programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości prowadzonej działalności. W sytuacji, gdy regionalny dyrektor ochrony środowiska nie dysponuje informacjami, czy w odniesieniu do konkretnego obszaru objętego programem Natura 2000 przewidziana została pomoc w ramach unijnych programów rolnośrodowiskowych, co jest warunkiem wstępnym zawarcia umowy, zastosowanie przedmiotowej regulacji w praktyce wydaje się być niemożliwe. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

46. Marszałka Senatu RP (II.518.28.2014) z dnia 28 maja 2014 r. – w sprawie ustanawiania kuratora dla małoletniego pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w którym oskarżonym jest jedno z rodziców.

W wystąpieniu Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca uwagę na potrzebę wykonania postanowienia sygnalizacyjnego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 lutego 2014 r. (sygn. S 2/14). Trybunał rozpoznając skargę konstytucyjną w sprawie SK 5/12 dostrzegł potrzebę podjęcia działań ustawodawczych zmierzających do usunięcia nieprawidłowości w postępowaniach karnych, w których osoby małoletnie, pokrzywdzone w wyniku przestępstwa jednego lub obojga rodziców, reprezentowane są przez kuratora ustanowionego przez sąd opiekuńczy. Trybunał wskazał dwa obszary, które powinny zostać uregulowane przez ustawodawcę. Po pierwsze konieczne jest unormowanie szczególne wprowadzające wymagania, jakim powinny odpowiadać w tego typu sprawach osoby powołane do sprawowania funkcji kuratora. Po drugie, Trybunał uznał za niezbędne wyraźne przyznanie rodzicom w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego prawa do informacji o przebiegu postępowania dotyczącego ich dziecka, w sytuacji, gdy jest ono reprezentowane przez kuratora. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o rozważenie podjęcia działań w tym zakresie przez Senat RP.

47. Ministra Administracji i Cyfryzacji (V.7220.32.2014) z dnia 28 maja 2014 r. – w sprawie problemów związanych z obowiązkiem opłacania abonamentu za odbiornik radiowy i telewizyjny.

Wzrastająca liczba skarg dotyczących kwestii związanych z abonamentem za odbiornik radiowy i telewizyjny skłoniła Rzecznika Praw Obywatelskich do

skierowania wystąpień do Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Otrzymane wyjaśnienia nie rozwiały jednak wątpliwości Rzecznika, dlatego też zwraca się do Ministra Administracji i Cyfryzacji jako organu sprawującego nadzór nad Poczta Polska S.A., tj. podmiotem uprawnionym do prowadzenia postępowań egzekucyjnych w administracji w przedmiocie zaległości abonamentowych. Znaczna liczba skarg kierowanych do Biura RPO dotyczy osób starszych, które spełniają warunki uprawniające do skorzystania ze zwolnienia z opłaty abonamentowej. Osoby te jednak, najczęściej z niewiedzy, nie dopełniły obowiązku złożenia stosownego oświadczenia. Wiele skarg dotyczy sytuacji, w których dochodzi do wszczęcia postępowania egzekucyjnego, pomimo że w przeszłości został dopełniony obowiązek zgłoszenia oświadczenia o możliwości korzystania ze zwolnienia lub w przypadku, gdy odbiornik radiowo-telewizyjny został wyrejestrowany, jednak osoby te nie dysponują dokumentacją potwierdzającą zgłoszenie zmian. W takich sytuacjach konieczne byłoby niezwłoczne rozważenie przez Poczta Polska zasadności wstrzymania lub zawieszania postępowań egzekucyjnych w administracji. Zaniepokojenie budzi fakt, że niejednokrotnie dochodzi do zakończenia egzekucji, jeszcze przed podjęciem decyzji w sprawie umorzenia lub rozłożenia na raty zaległości przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji, która ma trudności z terminowym rozpoznawaniem wniosków. W sytuacji, gdy dojdzie do wyegzekwowania opłat abonamentowych, Krajowa Rada umarza postępowanie w przedmiocie umorzenia lub rozłożenia na raty zaległości, jako bezprzedmiotowe. Nie do zaakceptowania jest stan, w którym na obywateli przerzucane są negatywne skutki braku terminowego rozpoznawania wniosków przez Krajową Radę, a z drugiej strony braku działania Poczty Polskiej zmierzającego do korzystania z prawa do zawieszania postępowania egzekucyjnego w administracji do czasu uprawomocnienia się decyzji KRRiT albo do umorzenia tego postępowania. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przekazanie informacji, w jaki sposób resort zamierza rozwiązać przedstawione problemy.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji (17.06.2014 r.) podkreśliła, że Minister Administracji i Cyfryzacji dostrzega wiele niedoskonałości obowiązującej ustawy o opłatach abonamentowych. Co do zasady kwestie związane z tą ustawą pozostają w gestii Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Minister Administracji i Cyfryzacji, wobec braku inicjatywy ustawodawczej w tym zakresie, nie ma wpływu na treść uregulowań ustawy o opłatach abonamentowych i choć zgłaszał wielokrotnie chęć wzięcia udziału w trwających w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego pracach nad nowymi regulacjami finansowania mediów publicznych, to jego wystąpienia pozostały bez odpowiedzi.

Wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich budzi brak działania Poczty Polskiej S.A. zmierzającego do korzystania z prawa do zawieszania postępowania egzekucyjnego do czasu uprawomocnienia się decyzji KRRiT o umorzeniu lub rozłożeniu na raty zaległości w płatności opłat abonamentowych albo do umorzenia tego postępowania. Zasadą w postępowaniu egzekucyjnym w administracji jest ciążący na wierzycielu prawny obowiązek podjęcia czynności zmierzających do

zastosowania środków egzekucyjnych. Ustawodawca dopuścił możliwość zadysponowania przez wierzyciela przebiegiem postępowania egzekucyjnego i doprowadzenia do jego zawieszenia, jednak zawieszenie bądź umorzenie postępowania na wniosek wierzyciela może nastąpić w sytuacjach wyjątkowych.

Zgodnie z powszechnie przyjmowanym w orzecznictwie poglądem toczące się postępowanie z wniosku o rozłożenie na raty zaległości podatkowej nie ma wpływu na toczące się postępowanie egzekucyjne, ponieważ inny jest merytoryczny zakres tych postępowań i dopiero prawomocne rozstrzygnięcie w przedmiocie rozłożenia należności na raty odniesie skutki w stosunku do postępowania egzekucyjnego. Tym niemniej Poczta Polska S.A., w przypadku powzięcia wiadomości o złożeniu przez dłużnika wniosku do KRRiT o umorzenie bądź też rozłożenie na raty zaległości w płatności opłat abonamentowych, odsetek za zwłokę w ich uiszczeniu, występuje do organu egzekucyjnego z wnioskami o zawieszenie postępowania egzekucyjnego. Samo złożenie wniosku do KRRiT o rozłożenie na raty bądź też umorzenie zaległych opłat abonamentowych nie stanowi podstawy do złożenia wniosku o umorzenie postępowania na żądanie wierzyciela, tym bardziej, że decyzja KRRiT może być negatywna.

48. Ministra Pracy i Polityki Społecznej (III.7064.205.2014) z dnia 30 maja 2014 r. – w sprawie regulacji wykluczającej osoby uprawnione do świadczenia emerytalno-rentowego z prawa do ubiegania się o świadczenie pielęgnacyjne.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich napływają skargi od osób wykluczonych z grona uprawnionych do ubiegania się o świadczenie pielęgnacyjne z uwagi na fakt, iż mają ustalone prawo do świadczeń emerytalno-rentowych. Wyłączenie takie powoduje, że nawet w sytuacji, gdy opiekun niepełnosprawnego dziecka lub osoby, której niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 18. roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej (przed ukończeniem 25. roku życia), który ma ustalone prawo do świadczeń emerytalno-rentowych i spełnia ustawowe warunki do uzyskania świadczenia pielęgnacyjnego, nie ma możliwości wyboru, czy będzie korzystał ze świadczenia pielęgnacyjnego, czy świadczenia emerytalno-rentowego. W sposób szczególny okoliczność ta dotyczy rodziców dzieci niepełnosprawnych, którzy na mocy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki nabyli prawo do wcześniejszej emerytury. Świadczenie emerytalne tej grupy osób jest niższe od świadczenia pielęgnacyjnego. W ocenie Rzecznika brak jest uzasadnienia do utrzymywania regulacji wykluczającej osoby uprawnione do świadczenia emerytalno-rentowego z prawa do ubiegania się o świadczenie pielęgnacyjne. Należałoby rozważyć możliwość wprowadzenia do ustawy o świadczeniach rodzinnych wyraźnej regulacji prawnej, umożliwiającej dokonanie wyboru korzystniejszego świadczenia w przypadku zbiegu uprawnienia do świadczenia pielęgnacyjnego i świadczeń emerytalno-rentowych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie i rozważenie możliwości podjęcia prac legislacyjnych w przedstawionym zakresie.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (27.06.2014 r.) potwierdził, że w obowiązującym stanie prawnym, jeżeli osoba ubiegająca się o świadczenie pielęgnacyjne legitymuje się jednocześnie ważną i prawomocną decyzją administracyjną przyznającą jej jedno z ww. świadczeń emerytalno-rentowych (dotyczy to w szczególności tzw. wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym), świadczenie pielęgnacyjne nie może jej zostać przyznane, nawet jeśli wysokość świadczenia emerytalno-rentowego jest niższa niż wysokość świadczenia pielęgnacyjnego. Jednocześnie Minister Pracy i Polityki Społecznej poinformował, że w resorcie pracy trwają prace koncepcyjno-analityczne, których celem jest wypracowanie nowych, systemowych rozwiązań w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Przedmiotem tych prac jest również kwestia braku prawa do świadczenia pielęgnacyjnego opiekunów osób niepełnosprawnych, którzy mają własny dochód w postaci świadczenia emerytalno-rentowego.

49. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (V.565.145.2014) z dnia 5 czerwca 2014 r. – w sprawie wątpliwości pojawiających się na gruncie przepisów ustawy o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich treść upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia w sprawie płatnych autostrad, zawartego w ustawie o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym, nie odpowiada wymogom konstytucyjnym, ponieważ nie określa wytycznych dotyczących treści aktu wykonawczego. Ponadto zdaniem Rzecznika istotne jest, aby decyzja o tym, czy dany odcinek autostrady jest płatny czy też jest wyłączony z opłat była podejmowana w oparciu o zobiektywizowane kryteria uregulowane ustawowo. W sytuacji bowiem, gdy przepisy nie określają jednoznacznie warunków decydujących o odpłatności autostrad, organ upoważniony do wydania rozporządzenia ma pełną swobodę w unormowaniu przekazanych mu spraw. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o ocenę przedstawionego problemu, także pod kątem ewentualnych zmian legislacyjnych, a w szczególności o wskazanie, na jakiej podstawie podejmowane są decyzje o wyłączeniu lub objęciu autostrad obowiązkiem odpłatności.

Minister Infrastruktury i Rozwoju (03.07.2014 r.) poinformował, że zgodnie z postanowieniami Konstytucji upoważnienie do wydania rozporządzenia powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu. Jednakże poszukując wytycznych dla delegacji ustawowej należy analizować nie tylko sam konkretny przepis ustawy zawierający delegację, ale też i inne przepisy tej ustawy. Zapisanie wytycznych do wydania rozporządzenia w innym ustępie tego samego artykułu ustawy jest zgodne z zasadami techniki prawodawczej. Taką wytyczną jest art. 1 ust. 5 ustawy o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym. Wskazane bowiem w rozporządzeniu autostrady budowane i eksploatowane jako płatne (a więc rozwiązania merytoryczne) muszą spełniać warunek określony w ust. 5 ustawy tzn.

musi istnieć możliwość korzystania z innej, oprócz autostrady, ogólnodostępnej drogi publicznej.

Zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w ustawie o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym za przejazd autostradą, po dostosowaniu jej do poboru opłat, pobierane są opłaty za przejazd. Ponadto odpłatność korzystania z autostrad potwierdza tytuł ustawy. Zatem w założeniu ustawodawcy było, aby wszystkie autostrady generalnie były płatne. Co do zasady, jako płatne dla pojazdów samochodowych powinny być autostrady stanowiące dłuższe ciągi drogowe, których funkcją jest przenoszenie ruchu międzynarodowego i długodystansowego. Trudno zatem zgodzić się z poglądem, że organ upoważniony do wydania rozporządzenia w sprawie płatnych autostrad ma na tej podstawie pełną swobodę w podejmowaniu decyzji, czy dany odcinek autostrady jest płatny. Niezależnie od powyższego, przedmiotowa problematyka zostanie ponownie przeanalizowana, w szczególności pod kątem zasadności funkcjonowania upoważnienia ustawowego.

50. Ministra Sprawiedliwości, do wiadomości Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa (I.511.15.2014) z dnia 5 czerwca 2014 r. – w sprawie braku obowiązku uzasadnienia decyzji o odwołaniu z funkcji kuratora.

W związku ze skargami wpływającymi do Biura RPO, Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca uwagę na brak obowiązku uzasadnienia decyzji o odwołaniu z funkcji kuratora, wynikający z obecnego kształtu ustawy o kuratorach sądowych. Osobie odwołanej nie przysługuje prawo do weryfikacji zasadności decyzji w ramach kontroli instancyjnej. Rzecznik zwróciła się w tej sprawie do Krajowej Rady Sądownictwa, która opowiedziała się za wprowadzeniem w ustawie o kuratorach sądowych drogi odwoławczej od decyzji prezesa sądu. Ministerstwo Sprawiedliwości nie podzieliło jednak stanowiska Rzecznika Praw Obywatelskich, co do zasadności wprowadzenia zmian legislacyjnych dotyczących wskazanej materii. Uznano, iż dobrą praktyką w zakresie odwoływania z funkcji kuratora społecznego powinno być jasne i rzetelne podawanie uzasadnienia przez prezesów sądów rejonowych ze wskazaniem podstawy prawnej, tj. jednej lub kilku przyczyn wymienionych w ustawie o kuratorach sądowych oraz zwięzłego przytoczenia faktów. Rzecznik uważa jednak, że w celu zagwarantowania skutecznej ochrony wolności i praw człowieka i obywatela konieczne jest rozwiązanie wskazanego problemu na płaszczyźnie legislacyjnej poprzez zapewnienie obywatelom odwołanym z funkcji kuratora społecznego weryfikowalności tego typu decyzji na drodze kontroli instancyjnej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (25.06.2014 r.) zapewnił, że Minister Sprawiedliwości zauważa braki i związane z nimi niedoskonałości dotychczasowych rozwiązań zawartych w ustawie o kuratorach sądowych, w szczególności dotyczące powoływania i odwoływania kuratorów społecznych. Podejmowane przez Ministerstwo działania legislacyjne zmierzające do uzupełnienia istniejących luk nie uwzględniają jednak postulatów zmiany przepisów ustawy o kuratorach sądowych w zakresie wprowadzenia trybu odwoławczego od decyzji

o odwoływaniu z funkcji kuratora społecznego. Zdaniem Ministerstwa istnieje obecnie możliwość kwestionowania nieprawidłowych decyzji prezesa sądu rejonowego o odwołaniu z tej funkcji. Powoływanie i odwoływanie obywateli do pełnienia funkcji społecznych w instytucjach opiniodawczo-doradczych, czy organach władzy publicznej, bez względu na wagę powierzanych im zadań, nie wiąże się z reguły ze sformalizowaną procedurą przewidującą pisemne uzasadnienie decyzji o powołaniu i odwołaniu z funkcji oraz kontrolą merytoryczną odwołania. Powołanie do pełnienia funkcji o charakterze społecznym, w tym funkcji kuratora społecznego, nie łączy się z zawarciem umowy o pracę, czy innej formy zatrudnienia skutkującej nawiązaniem stosunku pracy, a sam akt powołania nie ma charakteru decyzji administracyjnej znajdującej umocowanie w przepisach prawa administracyjnego. Identycznie należy traktować akt odwołania z funkcji kuratora społecznego. Są to czynności z zakresu działalności administracyjnej sądu. Kandydaci do pełnienia funkcji kuratora społecznego muszą zdawać sobie sprawę z jej specyfiki ze wszystkimi skutkami, również w zakresie utraty funkcji.

W obecnym stanie prawnym można zakwestionować zarówno zgodność z prawem, jak i zasadność oraz celowość odwołania z funkcji kuratora społecznego w drodze skargi na prezesa sądu rejonowego. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości zasadą powinno być jasne i rzetelne podawanie przez prezesów sądów rejonowych uzasadnienia odwołania z funkcji kuratora społecznego, ze wskazaniem podstawy prawnej oraz zwięzłego przytoczenia faktów. Ministerstwo Sprawiedliwości wprowadzi w przygotowywanym obecnie projekcie zmiany ustawy o kuratorach sądowych przepisy szczegółowe dotyczące wskazania podstawy prawnej oraz pisemnego uzasadnienia decyzji o odwołaniu z funkcji kuratora społecznego.

51. Komendanta Głównego Policji (III.801.5.2014) z dnia 9 czerwca 2014 r. – w sprawie trudności w sprawowaniu opieki nad dzieckiem przez funkcjonariuszki Policji samotnie wychowujące dzieci.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi funkcjonariuszek Policji samotnie wychowujących dzieci, dotyczące wyznaczania im służb w porze nocnej oraz w niedziele i święta. Zdaniem skarżących praktyka ta jest sprzeczna z obowiązującymi przepisami pragmatyki służbowej oraz narusza ich prawa i wolności obywatelskie. Policjantowi przysługują uprawnienia pracownika związane z rodzicielstwem określone w Kodeksie pracy, chyba że inaczej stanowią przepisy ustawy o Policji. Stosownie do postanowień Kodeksu pracy pracownika opiekującego się dzieckiem do ukończenia przez nie 4. roku życia nie wolno bez jego zgody zatrudniać w godzinach nadliczbowych, w porze nocnej, w systemie przerywanego czasu pracy, jak również delegować poza stałe miejsce pracy. Omawiany przepis Kodeksu pracy nie ma zastosowania do funkcjonariuszy Policji w zakresie służb w porze nocnej oraz w niedziele i święta, bowiem przepisy pragmatyki służbowej przewidują korzystniejsze regulacje. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie rozkładu czasu służby policjantów, ze służby w porze nocnej oraz w niedziele i święta zwalnia się policjanta będącego

jedynym opiekunem dziecka w wieku do lat ośmiu lub osoby wymagającej stałej opieki. Uzyskiwanie oświadczenia/zgody funkcjonariusza na planowanie służb w tym czasie jest prawnie bezskuteczne, ze względu na kateryczne brzmienie przepisu. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie, a także, w razie podzielenia argumentacji Rzecznika, o zwrócenie się do podległych jednostek Policji z informacją o bezwzględnej konieczności stosowania obowiązujących przepisów prawa.

Komendant Główny Policji (30.06.2014 r.) podzielił argumentację przedstawioną w wystąpieniu Rzecznika w zakresie bezwzględnego obowiązku stosowania nakazu zwalniania ze służby w porze nocnej oraz w niedziele i święta, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2001 r. w sprawie rozkładu czasu służby policjantów. Komendant Główny Policji poinformował ponadto, że przesłał do wszystkich podległych jednostek i komórek organizacyjnych przypomnienie dla przełożonych policjantów o bezwzględnym obowiązku zwalniania ze służby w porze nocnej w godzinach od 22.00 do 6.00 oraz w niedziele i święta policjantów – kobiet w ciąży oraz będących jedynym opiekunem dziecka w wieku do lat ośmiu lub osoby wymagającej stałej opieki i stosowne polecenie przesłał do wszystkich podległych jednostek oraz komórek organizacyjnych.

52. Zastępcy Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia ds. Finansowych (V.511.161.2014) z dnia 9 czerwca 2014 r. – w sprawie prawnego charakteru odmowy potwierdzenia skierowania na leczenie uzdrowiskowe.

Z uzasadnienia uchwały składu 7 Sędziów NSA z 16 grudnia 2013 r. (sygn. II GPS 2/13) podjętej na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, iż można wyodrębnić trzy sytuacje związane ze skierowaniem na leczenie uzdrowiskowe: potwierdzenie skierowania; odmowa potwierdzenia skierowania, jeżeli lekarz specjalista nie zaaprobował celowości leczenia oraz niepotwierdzenie skierowania z powodu braku miejsc w odpowiednich zakładach lecznictwa uzdrowiskowego. Sytuacje odmowy potwierdzenia skierowania, jeżeli lekarz nie zaaprobował celowości leczenia, reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe. W sytuacji odmowy potwierdzenia skierowania z powodu braku celowości nie mamy do czynienia z aktem wykonywania prawa, lecz z aktem jego stosowania. Należy przyjąć, że odmowa przez oddział NFZ potwierdzenia skierowania z powodu niezaaprobowania celowości leczenia przez lekarza specjalistę wymaga wydania decyzji administracyjnej. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie, czy przyjęta przez NSA wykładnia spowodowała zmianę praktyki oddziałów NFZ w zakresie wydawania decyzji administracyjnych w przypadku odmowy potwierdzenia skierowania z powodu niezaaprobowania celowości leczenia przez lekarza specjalistę.

53. Ministra Obrony Narodowej (IV.7211.353.2014) z dnia 10 czerwca 2014 r. – w sprawie zasad ustalania wysokości współczynnika świadczenia mieszkaniowego.

W wystąpieniu Rzecznik porusza kwestię obowiązujących zasad ustalania wysokości współczynnika świadczenia mieszkaniowego. Zgodnie z ustawą o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP świadczenie mieszkaniowe jest jedną z form realizacji prawa żołnierza zawodowego do zakwaterowania. Współczynniki świadczenia mieszkaniowego dla każdego garnizonu określa załącznik do rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie wypłaty świadczenia mieszkaniowego. W ocenie Rzecznika zastrzeżenia mogą budzić przyjęte przez ustawodawcę zasady ustalania wysokości współczynnika świadczenia mieszkaniowego, a w szczególności brak określenia, przez jak długi okres obowiązuje wysokość współczynnika ustalona w rozporządzeniu, bądź częstotliwości, z jaką powinna być przeprowadzona weryfikacja wysokości tego współczynnika. Nie ulega wątpliwości, że ceny rynkowe najmu lokali mieszkalnych w danym garnizonie, od których uzależniona jest wysokość współczynnika mieszkaniowego, mogą ulegać zmianom. Tymczasem w ustawie o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP oraz w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej brak jest uregulowań prawnych, które zobowiązywałyby Ministra Obrony Narodowej do cyklicznego weryfikowania wysokości omawianego współczynnika po upływie pewnego okresu (np. co rok). Świadczenie mieszkaniowe jest jedną z form realizacji prawa żołnierza do zakwaterowania, dlatego w ocenie Rzecznika istotne jest, aby jego wysokość miała jak najbardziej realną wartość dla żołnierza, który realizuje swoje prawo do zakwaterowania w tej właśnie formie. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie przedstawionego problemu, a w razie podzielenia stanowiska Rzecznika, także o podjęcie działań legislacyjnych mających na celu wprowadzenie zasady okresowej weryfikacji wysokości współczynnika mieszkaniowego w oparciu o aktualną wysokość cen rynkowych najmu lokali mieszkalnych na terenie danego garnizonu.

54. Przewodniczącego Unii Metropolii Polskich (I.801.16.2014) z dnia 11 czerwca 2014 r. – w sprawie zwiększenia zatrudnienia osób z niepełnosprawnością w urzędach największych polskich miast.

Rzecznik, jako niezależny organ monitorujący realizację w Polsce Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, z niepokojem obserwuje, jak trudna pozostaje sytuacja osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy. Stale rośnie liczba osób z niepełnosprawnością mających odpowiednie kompetencje do pracy w urzędach administracji samorządowej. Zgodnie z ustawą o służbie cywilnej, jeżeli w urzędzie wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest niższy niż 6 %, to osoba z niepełnosprawnością biorąca udział w otwartym naborze ma pierwszeństwo w zatrudnieniu, jeśli znalazła się w gronie pięciu najlepszych kandydatów. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych przewiduje stosowanie takich środków, które są niezbędne dla przyspieszenia osiągnięcia lub zagwarantowania faktycznej równości osób niepełnosprawnych. W praktyce tylko w czterech miastach wojewódzkich w urzędach miejskich wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnością przekroczył ustawowy poziom 6 %. Ponadto bardzo niski odsetek zatrudnionych w urzędach

miejskich pracowników stanowią osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Tymczasem urzędy organów samorządu terytorialnego powinny nie tylko dążyć do osiągnięcia i przekroczenia wymienionego wskaźnika, ale stosownie do postanowień Konwencji, wykorzystać wszelkie dostępne środki w celu przeciwdziałania dyskryminacji osób z niepełnosprawnością na rynku pracy. Istotną rolę w promowaniu zwiększenia zatrudnienia osób z niepełnosprawnością może odegrać Unia Metropolii Polskich. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o działaniach podejmowanych na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób z niepełnosprawnością w urzędach polskich metropolii.

55. Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej (I.501.183.2014) z dnia 11 czerwca 2014 r. – w sprawie zapewnienia osobom głuchym pomocy tłumacza podczas wizyty lekarskiej.

Rzecznikowi szczególnie bliskie są sprawy osób niepełnosprawnych, w tym osób głuchych. Osoby te, porozumiewające się polskim językiem migowym bądź systemem językowo-migowym, nierzadko natykają się na barierę komunikacyjną podczas załatwiania spraw z osobami słyszącymi, na przykład w trakcie wizyty u lekarza. W takich sytuacjach niezbędna jest obecność osoby trzeciej, mogącej pełnić rolę tłumacza. Tę funkcję często wykonują słyszące dzieci głuchych rodziców. W ocenie Rzecznika powierzenie tak odpowiedzialnej roli małoletnim może mieć negatywny wpływ na ich rozwój, a także prowadzi do naruszenia ustawy o języku migowym i innych środkach porozumiewania się. Ustawa ta określa, że osobą pomagającą w załatwianiu spraw m.in. w podmiotach leczniczych powinna być osoba, która ukończyła 16 lat. Niezbędne jest poinformowanie lekarzy o ograniczeniu wiekowym dla osób pełniących rolę tłumacza. W związku z powyższym należy zachęcić podmioty lecznicze do korzystania z usługi profesjonalnego tłumacza, znającego specjalistyczne słownictwo medyczne, bądź usługi wideotłumacza, gdzie niezbędny jest tylko komputer z dostępem do internetu. Osobie głuchej przysługuje prawo do dofinansowania ze środków PFRON usługi tłumacza. Dużym ułatwieniem byłoby informowanie osób głuchych o tym uprawnieniu przez podmioty lecznicze. W znalezieniu odpowiedniego tłumacza działającego w danym regionie mogą pomóc stowarzyszenia zajmujące się osobami głuchymi. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o poinformowanie o działaniach podejmowanych w przedstawionej sprawie oraz o ustosunkowanie się do poruszonych kwestii.

Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej (26.06.2014 r.) zapewnił, że samorząd lekarski podejmie działania mające na celu rozpropagowanie wśród lekarzy wiedzy na temat przepisów regulujących zasady korzystania przez osoby głuche z pomocy osoby przybranej. Treść wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich zostanie zamieszczona na stronie internetowej Naczelnej Izby Lekarskiej oraz przesłana wszystkim prezesom okręgowych izb lekarskich na terenie kraju w celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców.

56. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (I.7033.8.2014) z dnia 16 czerwca 2014 r. – w sprawie określenia zasad udziału władz publicznych w finansowaniu szkół niepublicznych.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2013 r. Trybunał Konstytucyjny, na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, stwierdził niezgodność z Konstytucją przepisów ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym w zakresie, w jakim uzależniają prawo niepublicznych szkół wyższych do dotacji ze środków publicznych od warunków ustalonych w rozporządzeniu. Konstytucja pozostawia prawodawcy szeroki margines swobody w kształtowaniu polityki państwa w dziedzinie finansowania niepublicznych szkół wyższych. Ustawodawca może przyznać niepublicznym uczelniom pełne lub częściowe finansowanie, ale może także, na przykład ze względu na sytuację budżetową czy zmianę priorytetów polityki edukacyjnej państwa, wsparcie to ograniczyć lub z niego zrezygnować. Kształt przepisów regulujących kwestię udziału państwa w finansowaniu niepublicznych szkół wyższych zawsze musi jednak wynikać z ustawy i nie może być uzależniony od istnienia lub treści aktów rangi podustawowej. Mimo wejścia w życie wyroku Trybunału, wciąż brakuje ustawowego określenia warunków udziału władz publicznych w finansowaniu szkół niepublicznych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o poinformowanie o stanie prac legislacyjnych w przedstawionej sprawie.

57. Ministra Edukacji Narodowej (V.540.11.2014) z dnia 16 czerwca 2014 r. – w sprawie realizacji prawa małoletnich cudzoziemców do edukacji.

W Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich został opublikowany raport pt. „Realizacja prawa małoletnich cudzoziemców do edukacji”, opracowany przede wszystkim na podstawie wizytacji w wybranych szkołach podstawowych i gimnazjach. Małoletni korzystający z pomocy socjalnej w ośrodkach dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy z reguły posyłani byli do szkół wskazanych przez pracowników socjalnych tych ośrodków. Nie wszystkie dzieci realizowały obowiązek szkolny. Część szkół nie przyjmowała bowiem małoletnich, którzy przyjeżdżali do ośrodków pod koniec roku szkolnego. W innych przypadkach, to ośrodek opóźniał zapisanie dziecka do szkoły, poprzedzając ten moment nawet kilkutygodniowym okresem adaptacyjnym, który w założeniu służyć miał nauce języka polskiego. W ocenie Rzecznika dzieci objęte obowiązkiem szkolnym powinny być zapisywane do szkół niezwłocznie po przyjęciu do ośrodka. Należałoby rozważyć, czy podstawa programowa realizowana w stosunku do małoletnich cudzoziemców nie mogłaby zostać ujednoczona poprzez np. określenie minimalnych wymagań dla uczniów. Zmiany systemowej wymagają zasady dopuszczania cudzoziemców do egzaminów zewnętrznych (sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego). W większości szkół realizowany był obowiązek organizowania dodatkowych lekcji języka polskiego dla cudzoziemców. Niedopuszczalne jest jednak rezygnowanie z takich zajęć ze względu na nikłe zainteresowanie ze strony uczniów. Zajęcia wyrównawcze prowadzone były dla wszystkich uczniów z trudnościami w nauce, mimo iż obowiązujące przepisy przewidują organizowanie takich zajęć adresowanych

wyłącznie do cudzoziemców. Konieczne jest opracowanie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zasad postępowania dla gmin zainteresowanych zatrudnieniem na etat asystenta kulturowego. Obecnie asystenci są zatrudniani na czas trwania danego projektu realizowanego przez organizacje pozarządowe.

W zdecydowanie gorszej sytuacji są natomiast dzieci przebywające w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców. Nauczanie tej grupy cudzoziemców odbywa się wyłącznie na podstawie porozumienia Straży Granicznej, szkół publicznych oraz władz oświatowych i zależy jedynie od woli i możliwości tych instytucji. Uzasadniony zatem jest wielokrotnie formułowany przez Rzecznika wniosek dotyczący wprowadzenia ustawowego zakazu umieszczenia osób małoletnich, a także ich opiekunów, w ośrodkach strzeżonych. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska wobec przedstawionych wniosków i rekomendacji.

58. Marszałka Sejmu RP (I.604.10.2014) z dnia 20 czerwca 2014 r. – w sprawie uregulowania w ustawie konstytucyjnego prawa do składania petycji.

Konstytucja stanowi o prawie każdego do składania petycji w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej. Prawo do petycji, jako prawo polityczne, powinno umożliwiać jednostkom efektywne współdziałanie w wypełnianiu funkcji publicznych. Tymczasem w tak istotnej kwestii wciąż brakuje kompleksowego uregulowania ustawowego. Regulacji ustawowej w Kodeksie postępowania administracyjnego doczekały się wyłącznie zagadnienia dotyczące wniosków i skarg. Brak ustawowej regulacji prawa do petycji stanowi poważne zaniedbanie ustawodawcy w zakresie realizacji uprawnień obywateli. Rzecznik Praw Obywatelskich wielokrotnie sygnalizował opisany problem. Na szczególne uznanie zasługuje więc inicjatywa podjęta przez Senat RP, mająca na celu uregulowanie kwestii prawa petycji w osobnym akcie prawnym, jakim ma być ustawa o petycjach. W ocenie Rzecznika właśnie petycja może stać się skutecznym narzędziem służącym przełamaniu kryzysu zaufania wobec instytucji publicznych. Jest to bowiem instrument, który, odpowiednio skonstruowany, pozwoli obywatelom oddziaływać m.in. na procesy decyzyjne podejmowane przez organy władzy publicznej. Rzecznik Praw Obywatelskich wyraża nadzieję, że zainicjowany przez Senat RP proces legislacyjny zakończy się w najbliższym czasie przyjęciem przez Sejm RP oczekiwanej od lat ustawy regulującej problematykę prawa petycji.

59. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (I.612.25.2014) z dnia 20 czerwca 2014 r. – w sprawie wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego przepisów ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych.

W wyroku z dnia 11 lipca 2012 r. (sygn. akt K 8/10) Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność z Konstytucją zasadniczej części ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o rodzinnych ogrodach działkowych. Nowa ustawa z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych miała regulować kwestię ogrodnictwa

działkowego w sposób kompleksowy, a także zapewniać stabilność i przewidywalność polityki państwa w tej materii. Tymczasem znalazły się w niej regulacje, dwukrotnie uznane już za niezgodne z Konstytucją. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że monopol Polskiego Związku Działkowców stoi w sprzeczności z zasadą demokratycznego państwa prawnego i wolnością zrzeszania się. Trybunał zwrócił uwagę m.in. na jedynie pozorne zapewnienie wszystkim zrzeszeniom takich samych praw w tworzeniu i prowadzeniu ogrodów działkowych. Pomimo braku formalnych przeszkód w zakładaniu niezależnych inicjatyw obywatelskich, zrzeszenia inne niż Polski Związek Działkowców w praktyce nie mogły uzyskać dostępu do ziemi. Ponadto zastrzeżenia Trybunału dotyczyły statusu Polskiego Związku Działkowców. Trybunał wskazał, że ustawodawca przyznał Związkowi prawa stowarzyszenia, ale nie powiązał jego istnienia z dobrowolną decyzją obywateli (Polski Związek Działkowców został utworzony na podstawie ustawy). Ustawa nie może wprowadzać ani faktycznego, ani prawnego monopolu jednej organizacji, a podmiotem praw wynikających z ustawy powinni być sami działkowcy. Wciąż istniejące przywileje Polskiego Związku Działkowców połączone z ustawowym domniemaniem woli działkowców pozostania w szeregach Związku oraz pozostawienia ogrodów działkowych pod jego zarządem mogą naruszać konstytucyjną wolność zrzeszania się. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w sprawie.

60. Ministra Sprawiedliwości (II.519.1790.2014) z dnia 20 czerwca 2014 r. – w sprawie sytuacji prawnej pokrzywdzonego, chcącego złożyć subsydiarny akt oskarżenia.

W wystąpieniu z dnia 7 listopada 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poruszył kwestię potrzeby nowelizacji unormowań zawartych w Kodeksie postępowania karnego w kierunku przewidzianym w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz ustawy o kuratorach sądowych. Zmiany te zakładały, że jeśli sąd rozpoznający zażalenie na rozstrzygnięcia prokuratora o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania przygotowawczego uznawał, że w materiale dowodowym istnieją luki, które należy uzupełnić, nakazywał prokuratorowi podjęcie odpowiednich czynności dowodowych. Takie rozwiązanie dawałoby realną kontrolę nad działaniami prokuratorów, a także nie nakładałoby na pokrzywdzonego obowiązku gromadzenia materiału dowodowego. Minister Sprawiedliwości uznał w odpowiedzi, że istniejące brzmienie art. 330 § 2 k.p.k. nie jest wystarczająco precyzyjne, co powoduje w praktyce błędne interpretacje tego przepisu. W związku z powyższym w Ministerstwie podjęto prace mające na celu przygotowanie rozwiązań precyzujących brzmienie tego przepisu. Jednak, jak zauważa Rzecznik, projekty ustaw wniesionych do Sejmu nie zawierają propozycji zmian art. 330 § 2 k.p.k., które mogłyby doprowadzić do usunięcia wątpliwości interpretacyjnych, jak również poprawy sytuacji pokrzywdzonego, chcącego skorzystać z możliwości złożenia

subsydiarnego aktu oskarżenia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w sprawie.

61. Ministra Edukacji Narodowej (I.552.16.2014) z dnia 20 czerwca 2014 r. – w sprawie braku skutecznego nadzoru ze strony organów władzy publicznej nad ośrodkami szkolno-wychowawczymi.

Przypadki rażących naruszeń praw dzieci przebywających w jednym z ośrodków wychowawczych ujawniły zaniedbania na tej płaszczyźnie o charakterze systemowym. Obecnie placówki opiekuńczo-wychowawcze typu specjalistyczno-terapeutycznego, socjalizacyjnego oraz interwencyjnego działają w oparciu o przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ich podstawowym zadaniem jest zastępowanie rodziców w opiece i wychowaniu oraz przygotowanie dziecka do dorosłego, samodzielnego życia. Umieszczenie dziecka w instytucji pieczy zastępczej, nadzorowanej przez wojewodę, następuje na podstawie orzeczenia sądu. Z kolei specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze działają na podstawie ustawy o systemie oświaty i pełnią przede wszystkim funkcje oświatowe. Do placówek tego typu dzieci kierowane są przez starostę na wniosek opiekunów prawnych, ze względu na szczególne potrzeby edukacyjne. Nadzór nad tymi ośrodkami sprawuje właściwy miejscowo kurator oświaty, a zakresem kontroli objęta jest głównie działalność oświatowa tych placówek. Pomimo różnic formalnych, w praktyce oba typy ośrodków mogą sprawować opiekę nad dziećmi potrzebującymi specjalnych metod wychowania, jednakże tylko ośrodki szkolno-wychowawcze nie podlegają pełnej kontroli sprawdzającej ich wywiązywanie się z funkcji opiekuńczych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o udzielenie informacji, czy obecnie obowiązujący stan prawny umożliwia kontrolowanie ośrodków szkolno-wychowawczych pod kątem zabezpieczenia praw przebywających w nich dzieci.

62. Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (I.7005.7.2014) z dnia 20 czerwca 2014 r. – w sprawie rozpatrywania wniosków właścicieli gospodarstw rolnych o przyznanie pomocy w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rzecznik Praw Obywatelskich przekazał uwagi dotyczące problemów z wykładnią i stosowaniem pojęcia osoby rozpoczynającej działalność rolniczą. W wystąpieniu z września 2012 r. do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie niezgodności przepisów dotyczących przyznawania pomocy w ramach działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” z prawem Unii Europejskiej, Rzecznik wskazał, że niezgodność ta wynika ze sposobu uregulowania pojęcia „prowadzenie działalności rolniczej” w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. Zgodnie z przepisami rozporządzenia za osobę prowadzącą gospodarstwo może być uznany każdy, kto był właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego, nawet jeżeli nie kierował tym gospodarstwem. Jednocześnie zgodnie z definicją

zawartą w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, młodym rolnikiem jest osoba, która w chwili składania wniosku ma nie więcej niż 40 lat, posiada odpowiednie umiejętności i kwalifikacje zawodowe i po raz pierwszy rozpoczyna działalność w gospodarstwie rolnym jako kierujący tym gospodarstwem. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o podjęcie działań w celu prawidłowego rozpatrywania przez organy Agencji wniosków osób, które zgodnie z rozporządzeniem były właścicielami gospodarstwa rolnego, jednak faktycznie nie kierowały pracą w gospodarstwie.

63. Prokuratora Generalnego (II.519.1963.2014) z dnia 23 czerwca 2014 r. – w sprawie oceny zasadności i legalności działania prokuratorów oraz funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Narodowego podczas przeszukania w siedzibie redakcji tygodnika „Wprost”.

Rzecznik Praw Obywatelskich, zaniepokojony informacjami w środkach masowego przekazu, podjął z urzędu działania zmierzające do zbadania i wyjaśnienia sprawy okoliczności i przebiegu czynności podejmowanych przez funkcjonariuszy ABW i Prokuratury w siedzibie redakcji tygodnika „Wprost”, które miały na celu żądanie uzyskania od dziennikarzy określonego rodzaju materiałów dla potrzeb śledztwa. Mając na względzie regulacje prawne wynikające z Konstytucji oraz przepisów Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Rzecznik powziął wątpliwości, co do tego, czy w trakcie powyższych działań dostatecznie wnikliwie analizowano kwestię proporcjonalności, i czy interes śledztwa w tej sprawie miał faktycznie charakter nadrzędny w stosunku do interesu publicznego w ochronie tajemnicy dziennikarskiej. Co istotne, dotychczasowe orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazuje jednoznacznie, że nie można dokonywać przeszukania biur redakcyjnych czy mieszkania dziennikarza dla uzyskania danych o osobach, które udzieliły mu informacji. Interwencja w siedzibie redakcji tygodnika może tym samym podważyć zaufanie opinii publicznej dla działań prokuratorów i funkcjonariuszy oraz zagrozić poparciu społecznemu dla niedawno osiągniętej niezależności Prokuratury, która stanowi wartość w demokratycznym państwie prawnym. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie.

Prokurator Generalny (27.06.2014 r.) wyraził przekonanie, iż obawy o naruszenie zapisów Konstytucji lub Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności podczas czynności przeszukania w redakcji tygodnika „Wprost”, w śledztwie Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga, są całkowicie bezpodstawne. Najistotniejsze znaczenie dla oceny prawnej wskazanego zdarzenia ma okoliczność, że w czasie tej czynności nie doszło i nie mogło dojść do naruszenia tajemnicy dziennikarskiej, bowiem zapisy nagrań, których wydania domagali się prokuratorzy, nie zawierały jakichkolwiek danych identyfikujących źródło informacji dziennikarza, a prokuratorzy takich informacji nie poszukiwali.

64. Ministra Zdrowia, Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej oraz Prezes Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych (V.7013.49.2014) z dnia 23 czerwca 2014 r. – w sprawie przypadków naruszania praw pacjentów do świadczeń opieki zdrowotnej.

Do Biura Rzecznika wpłynęły przykłady rażącego naruszania praw pacjenta przez personel pielęgniarski i lekarzy. Zebrany materiał wskazuje na nieprzestrzeganie praw pacjentów, w szczególności prawa do intymności i godności, do informacji o swoim stanie zdrowia, a także do świadczeń zdrowotnych. Doniesienia te są o tyle dramatyczne, że dotyczą starszych pacjentów, obłożnie chorych, wymagających pomocy osób trzecich podczas codziennych czynności. Przestrzeganie praw pacjenta jest obowiązkiem podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych, osób wykonujących zawód medyczny oraz innych osób uczestniczących w udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Stanowi o tym ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Obowiązek ten wynika również z podstawowych zasad wykonywania zawodu lekarza zawartych w Kodeksie etyki lekarskiej, a także z ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej. Otrzymane informacje o naruszeniach praw pacjenta świadczą o wadliwie funkcjonującym systemie ochrony zdrowia w kontekście m.in. przepływu informacji między lekarzami o stanie zdrowia pacjenta, współpracy lekarzy i personelu pielęgniarskiego w tym zakresie, a także koordynacji opieki nad pacjentem podczas pobytu w szpitalu. Niektórych przypadków naruszeń nie można jednak tłumaczyć wyłącznie niesprawnością systemu ochrony zdrowia, zabrakło jedynie dobrej woli podmiotu udzielającego świadczenia zdrowotnego. Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca się o wskazanie działań podejmowanych w celu poprawy stanu przestrzegania praw pacjenta, a także o położenie większego nacisku na kwestię przestrzegania praw pacjenta podczas szkoleń dla lekarzy, pielęgniarek i położnych.

65. Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej (I.561.6.2014) z dnia 23 czerwca 2014 r. – w sprawie braku możliwości weryfikacji decyzji komisji egzaminacyjnej w przypadku uzyskania przez aplikanta negatywnego wyniku kolokwium.

Podczas badania sprawy indywidualnej Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdził, że w uchwale Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 19 listopada 2011 r. w sprawie Regulaminu odbywania aplikacji adwokackiej, brak środków umożliwiających weryfikację decyzji komisji egzaminacyjnej, w przypadku niezaliczenia przez aplikanta kolokwium, może wywołać negatywne dla niego skutki w postaci skreślenia z listy aplikantów adwokackich. W sytuacji, gdy aplikant uzyska negatywny wynik z kolokwium, a organ samorządu zawodowego stwierdzi jego nieprzydatność do wykonywania zawodu adwokata, aplikantowi przysługuje skarga do sądu administracyjnego. Niestety, zakres sądowniczej kontroli uznaniowej decyzji organów korporacyjnych ogranicza się jedynie do badania faktu, czy aplikant rzeczywiście nie zaliczył kolokwium czy sprawdzianu. Nie istnieje natomiast tryb umożliwiający merytoryczną kontrolę przyczyn wydania przez komisję egzaminacyjną negatywnej decyzji w tym przedmiocie. Brak możliwości weryfikacji, błędnej w ocenie skarżącego, decyzji komisji egzaminacyjnej, może ponadto skutkować

odmową wydania takiemu aplikantowi zaświadczenia o odbyciu aplikacji. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o przedstawienie stanowiska w powyższej sprawie.

66. Prezesa Związku Banków Polskich (V.7220.189.2014) z dnia 23 czerwca 2014 r. – w sprawie utrudnień w korzystaniu z usług bankowych przez osoby starsze, posiadające dowody osobiste wydane na czas nieoznaczony.

Z informacji prasowych wynika, że banki utrudniają korzystanie z usług bankowych przez osoby starsze posługujące się dowodem osobistym wydanym na czas nieoznaczony. Osoby te nie tylko nie mogą korzystać z instrumentów finansowych oferowanych przez banki, lecz także zostają pozbawione dostępu do własnych środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku bankowym. W konsekwencji klienci banków zmuszeni są do wymiany bezterminowego dowodu osobistego, co w odbiorze społecznym postrzegane jest jako działanie naruszające prawo oraz dyskryminujące osoby, które ukończyły 65. rok życia. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o zajęcie stanowiska w tej kwestii i rozważenie możliwości usunięcia dostrzeżonych nieprawidłowości.

67. Ministra Sprawiedliwości (IV.520.2.2014) z dnia 24 czerwca 2014 r. – w sprawie ochrony danych osobowych w systemie elektronicznej księgi wieczystej.

Osoby, których roszczenia i prawa wpisane są do księgi wieczystej, wskazują w skargach do Rzecznika, że nieuniknioną konsekwencją ujawnienia ich roszczeń jest jednocześnie upublicznienie danych osobowych tych osób. Zakres informacji ujawnianych w księgach wieczystych prowadzonych w systemie elektronicznym określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie zakładania i prowadzenia ksiąg wieczystych w systemie informatycznym. Ujawnione w księdze wieczystej informacje takie jak numer PESEL czy imiona rodziców są dostępne dla każdej osoby korzystającej z internetu, która zna numer księgi wieczystej danej nieruchomości. Pojawia się zatem wątpliwość, czy obecna regulacja nie stanowi nieproporcjonalnej ingerencji w prywatność osób fizycznych. Analiza obowiązujących w omawianym zakresie przepisów prowadzi do wniosku, że mogą one pozostawać w sprzeczności z normami Konstytucji. Powszechna dostępność wymienionych danych stanowi istotne ograniczenie tzw. autonomii informacyjnej jednostki, zagwarantowanej w Konstytucji. Co więcej, ograniczenie nastąpiło w rozporządzeniu, które zostało wydane na podstawie upoważnienia ustawowego niespełniającego wymogów określonych w Konstytucji. Na podstawie przepisów ustawy o księgach wieczystych i hipotece nie można bowiem określić zakresu danych osobowych, których ujawnienie będzie możliwe na podstawie rozporządzenia. Wydaje się, że ustawa pozostawiła zbyt wielką swobodę regulacyjną organowi wykonawczemu. To z kolei spowodowało, że niejasny pozostaje cel i zasadność gromadzenia oraz ujawniania konkretnych danych osobowych osób, których prawa i roszczenia zawarte są w księgach wieczystych. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu.

68. Prezesa Rady Ministrów (I.5002.2.2014) z dnia 25 czerwca 2014 r. – w sprawie braku prawnej regulacji zasad wykonywania testów genetycznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich we wcześniejszej korespondencji z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Zdrowia poruszał kwestię przeprowadzania badań DNA w sprawach cywilnych, a także wskazywał na potrzebę regulacji wykonywania testów genetycznych omawiając zagadnienie ochrony danych osobowych przetwarzanych przez podmioty prowadzące działalność ubezpieczeniową. W dniu 5 czerwca 2014 r. w Biurze RPO w Warszawie zorganizowano seminarium „Wpływ procesów analizy materiału genetycznego na prawa jednostki”, podczas którego omawiano zagadnienia związane z potrzebą stworzenia spójnych rozwiązań ustawowych regulujących kwestię badań genetycznych. Uczestnicy seminarium, będący przedstawicielami różnych organów i instytucji, wyrazili przekonanie o konieczności niezwłocznego podjęcia prac legislacyjnych nad podstawowymi przepisami regulującymi testy genetyczne, przy zastrzeżeniu konieczności rozwiązania pewnych kwestii w ustawach szczegółowych. Z punktu widzenia ochrony praw jednostki konieczne jest jak najszybsze wprowadzenie ustawowych gwarancji służących zapewnieniu właściwej ochrony godności, zdrowia, życia, prywatności oraz autonomii informacyjnej i decyzyjnej jednostki przy przeprowadzaniu badań genetycznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wielokrotnie podkreślał w swoich wystąpieniach, że niewłaściwe przetwarzanie danych o stanie zdrowia, w tym informacji genetycznej, może doprowadzić do niedopuszczalnych naruszeń praw i wolności jednostki. Wykorzystanie informacji genetycznej może wiązać się z ryzykiem dyskryminacji ze względu na cechy genetyczne. Ujawnienie takich danych może doprowadzić na przykład do pogorszenia sytuacji jednostki na rynku pracy czy trudności z uzyskaniem ubezpieczenia. Poprzez ujawnienie cech genetycznych jednej osoby możliwe jest automatyczne ujawnienie cech członków jej rodziny. W związku z powyższym konieczna jest zasadnicza refleksja nad zasadami ochrony informacji genetycznej na tle ogólnej ochrony danych osobowych. Co istotne, przy prowadzeniu badań genetycznych istnieje konieczność właściwego zabezpieczenia materiału genetycznego oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu jakości wykonywanych badań. Rzecznik Praw Obywatelskich prosi o rozważenie podjęcia niezwłocznych działań legislacyjnych o charakterze ponadresortowym, w celu stworzenia ram prawnych we wskazanym zakresie, mających na celu ochronę praw obywatelskich.

69. Ministra Infrastruktury i Rozwoju (IV.7211.415.2014) z dnia 30 czerwca 2014 r. – w sprawie niespójności regulacji prawnych dotyczących wyodrębniania na własność lokali mieszkalnych wybudowanych przy udziale preferencyjnego kredytu.

W związku ze skargami obywateli i organizacji spółdzielni mieszkaniowych, Rzecznik Praw Obywatelskich kierowała wystąpienia do Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, których przedmiotem był problem niespójnych regulacji prawnych obowiązujących w kwestii przekształcania praw do lokali mieszkalnych wybudowanych przez spółdzielnie mieszkaniowe z udziałem środków pochodzących z kredytu udzielonego przez BGK. W ocenie Rzecznika wobec

utrzymania przez ustawodawcę zakazów wynikających z przepisów ustawy o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego, a także ustawy o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego i niektórych innych ustaw, prawna dopuszczalność wyodrębnienia na własność spółdzielczych lokali mieszkalnych wybudowanych z udziałem środków pochodzących z kredytu udzielonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego lub w ramach realizacji rządowych programów popierania budownictwa mieszkaniowego, może budzić wątpliwości. Co istotne, konsekwencją naruszenia zakazów wynikających z tych przepisów jest nieważność czynności prawnej. Minister Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej nie podzielił wątpliwości Rzecznika. Niemniej jednak w prowadzonej korespondencji zapowiedziano podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych. Do chwili obecnej stan niespójności regulacji prawnych nie został wyeliminowany. Problem ten nadal sygnalizowany jest w środkach masowego przekazu. Opisana sytuacja wprowadza stan niepewności, co do zakresu uprawnień przyznanych określonej grupie obywateli, którzy liczyli na otwarcie im drogi do wykupienia na własność zajmowanych spółdzielczych lokali mieszkalnych. Stan taki może być uznany za naruszający zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich ponownie przedstawia opisany problem z prośbą o rozważenie konieczności podjęcia działań legislacyjnych celem jego wyeliminowania.

III. Kasacje oraz skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego, przystąpienia do postępowań przed sądami powszechnymi

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące kasacje do Sądu Najwyższego:

II.510.217.2014 z dnia 4 kwietnia 2014 r. – kasacja na rzecz J. Z. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w S., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w G.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie art. 77 § 8 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, gdyż w składzie sądu odwoławczego orzekał sędzia Sądu Rejonowego delegowany przez Prezesa Sądu Okręgowego do pełnienia obowiązków na obszarze właściwości wskazanego Sądu, bez uzyskania uprzedniej imiennej zgody Kolegium sądu na delegowanie tego sędziego, wskutek czego doszło do niewłaściwej obsady sądu odwoławczego, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

II.510.1031.2014 z dnia 4 kwietnia 2014 r. – kasacja na rzecz Ł. P. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w O.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, to jest art. 72 § 1 pkt 8 k.k. – poprzez orzeczenie na jego podstawie, jako obowiązku probacyjnego, zobowiązania skazanego do wykonania orzeczenia zapadłego w sądowym postępowaniu cywilnym, to jest nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w W. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w O. w zaskarżonej części.

II.510.792.2014 z dnia 9 kwietnia 2014 r. – kasacja na rzecz K. M. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w R., zmieniającego częściowo wyrok Sądu Okręgowego w T.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k., polegające na tym, że sąd drugiej instancji rozpoznając apelację prokuratora, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz jej kierunku, utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji, które zapadło z obrazą art. 415 § 5 k.p.k., polegającą na zobowiązaniu oskarżonej do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwami, mimo iż o roszczeniach wynikających z popełnienia przestępstw prawomocnie orzeczono w innych postępowaniach.

II.510.396.2014 z dnia 10 kwietnia 2014 r. – kasacja na rzecz M. K. od prawomocnego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w G.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów Kodeksu postępowania karnego, polegające na błędnym uznaniu, że dwukrotnie awizowane i niepodjęte w terminie wezwanie do stawienia na rozprawę, wysłane na adres zamieszkania oskarżonego, zostało mu doręczone, co w konsekwencji spowodowało rozpoznanie sprawy pod nieobecność oskarżonego i wydanie wyroku zaocznego, podczas gdy oskarżony przebywał w tym czasie w zakładzie karnym, co pozbawiło go prawa do obrony. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku zaocznego Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 22 maja 2014 r., sygn. akt III KK 122/14).

II.510.99.2014 z dnia 28 kwietnia 2014 r. – kasacja na rzecz A. S. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Ł.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, to jest art. 93 § 2 k.p.w., wskutek bezzasadnego uznania, iż okoliczności czynu przypisanego ukaranemu i jego wina nie budzą wątpliwości, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku nakazowego, podczas gdy w świetle dowodów dołączonych do wniosku o ukaranie, zarówno wina, jak i okoliczności czynu zarzucanego obwinionemu budziły poważne wątpliwości, co winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie i wyjaśnieniem wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Ł. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

II.510.403.2014 z dnia 12 maja 2014 r. – kasacja na rzecz P. Ł. od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w W., utrzymującego wyrok łączny Sądu Okręgowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k., polegające na tym, że Sąd II instancji, rozpoznając apelację obrońcy skazanego, niezależnie od granic zaskarżenia, podniesionych zarzutów i wpływu uchybienia na treść orzeczenia, nie przekroczył z urzędu granic środka odwoławczego i utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie Sądu I instancji, które zapadło z rażącym naruszeniem prawa karnego materialnego, tj. art. 4 § 1 k.k., polegającym na zastosowaniu przez Sąd Okręgowy ustawy nowszej i w konsekwencji wymierzeniu kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa, za które wyrokami jednostkowymi orzeczono kary bezwzględnego pozbawienia wolności oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, mimo że w czasie popełnienia zbiegających się przestępstw obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w W.

w zaskarżonym zakresie oraz utrzymanego nim w mocy wyroku łącznego Sądu Okręgowego w W., w części w jakiej orzeczono wobec skazanego karę łączną 5 lat pozbawienia wolności i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

II.510.995.2014 z dnia 12 maja 2014 r. – kasacja na rzecz M. J. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w M.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego procesowego, to jest art. 376 § 2 k.p.k. oraz art. 6 k.p.k., polegające na rozpoznaniu sprawy bez udziału oskarżonej, której obecność na rozprawie była obowiązkowa, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Kasacja uwzględniona (wyrok z dnia 10 czerwca 2014 r., sygn. akt III KK 167/14).

II.510.202.2014 z dnia 12 maja 2014 r. – kasacja na rzecz A. S. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Ł., utrzymującego w mocy wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w W.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu orzeczeniu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego procesowego, polegające na rozpoznaniu sprawy w postępowaniu odwoławczym bez udziału obwinionego, który nie został zawiadomiony o terminie rozprawy apelacyjnej, co naruszyło jego prawo do obrony. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia Sądu I instancji i umorzenie postępowania, z powodu przedawnienia karalności wykroczenia.

II.510.153.2014 z dnia 28 maja 2014 r. – kasacja na rzecz R. B. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w E.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 4 § 1 k.k., polegające na zastosowaniu przez Sąd ustawy nowej i w konsekwencji orzeczeniu wobec oskarżonego środka karnego w postaci zakazu kontaktowania się z pokrzywdzonymi oraz obowiązku zgłaszania się do Komendy Miejskiej Policji jeden raz w tygodniu przez okres 15 lat, mimo że w czasie popełnienia przez skazanego przypisanych mu czynów stan prawny nie przewidywał możliwości orzeczenia takiego środka karnego, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 5 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku w zaskarżonej części.

II.510.238.2014 z dnia 9 czerwca 2014 r. – kasacja na rzecz T. R. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w P., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w G.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu postanowieniu rażące i mogące mieć istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego, to jest art. 22 § 1 i 1a k.k.w. w związku z art. 178 § 2 k.k.w. i art. 8 § 1 k.k.w., polegające na rozpoznaniu zażalenia przez sąd II instancji pod nieobecność obrońcy w sytuacji, gdy nie był on należycie powiadomiony o terminie posiedzenia, co w konsekwencji uniemożliwiło skazanemu skorzystanie z przysługującego mu prawa do obrony formalnej. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia sądu meriti i umorzenie postępowania wykonawczego wobec zatarcia skazania.

II.511.302.2014 z dnia 10 czerwca 2014 r. – kasacja na rzecz S. W. od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 343 § 7 k.p.k. w związku z art. 335 § 1 k.p.k., polegające na uwzględnieniu wadliwego wniosku prokuratora o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy i wydaniu wyroku zgodnego z tym wnioskiem, w wyniku czego doszło do zobowiązania S. W. do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty przekraczającej rzeczywistą wartość szkody wynikłej bezpośrednio z popełnienia przypisanego oskarżonemu czynu. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w K. w zaskarżonej części.

II.510.397.2014 z dnia 16 czerwca 2014 r. – kasacja na rzecz A. M. od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 4 § 1 k.k. polegające na zastosowaniu przez Sąd ustawy nowej i w konsekwencji wymierzeniu, po myśli art. 89 § 1a k.k. kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności za zbiegające się przestępstwa, za które wyrokami jednostkowymi orzeczono karę bezwzględnego pozbawienia wolności oraz karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, mimo że w czasie popełnienia zbiegających się przestępstw obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanego, gdyż przepis art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r. wykluczał możliwość orzeczenia w takiej sytuacji kary łącznej bezwzględnego pozbawienia wolności. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu I instancji w zaskarżonej części i umorzenie – w tym zakresie – postępowania o wydanie wyroku łącznego.

II.510.1319.2014 z dnia 26 czerwca 2014 r. – kasacja na rzecz J. G. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa procesowego to jest art. 433 § 1 k.p.k. w związku z art. 440 k.p.k., polegające na tym, że Sąd II instancji rozpoznając apelację obrońcy oskarżonego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, nie przekroczył z urzędu granic środka odwoławczego i utrzymał w mocy rażąco niesprawiedliwe orzeczenie Sądu meriti, bowiem wydane z rażącym naruszeniem prawa materialnego, polegającym na przypisaniu oskarżonemu popełnienia czynu opisanego w przepisie Kodeksu karnego, pomimo braku w jego działaniu znamion tego przestępstwa. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następujące skargi kasacyjne do Sądu Najwyższego:

IV.511.7.2014 z dnia 9 maja 2014 r. – skarga kasacyjna od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w G. wydanego w sprawie o ustanowienie drogi koniecznej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca temu postanowieniu: nieuwzględnienie nieważności postępowania przed Sądem I instancji, polegającej na rozpoznaniu przez sąd rejonowy sprawy, w której sąd okręgowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu; bezzasadne przyjęcie, że wnioskodawczyni miała możliwość samodzielnego wykrycia i wykorzystania istotnych dla sprawy okoliczności faktycznych, których ustalenie w konkretnej sprawie wymagało wiadomości specjalnych, a których okoliczności nie uznał za istotne ani żaden z opiniujących w sprawie biegłych, ani orzekający sąd; nierozpoznanie zarzutów apelacji; brak odniesienia się do nich w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia oraz poprzestanie na ogólnikowym i powierzchownym stwierdzeniu, bez odniesienia się do realiów tej konkretnej sprawy, że wnioskodawczyni nie uwzględniła przebiegu gazociągu pod wytyczoną drogą konieczną na skutek zaniedbania, zapomnienia, czy błędnej oceny potrzeby powołania się na tę okoliczność faktyczną.

Wskazane uchybienia sądu miały niewątpliwie wpływ na wynik postępowania wznowieniowego, gdyż doprowadziły do bezpodstawnego oddalenia apelacji, bez ponownego zbadania sprawy, co do meritum i w rezultacie utrzymania wcześniejszego prawomocnego postanowienia, dla skarżącej faktycznie niewykonalnego, a przez to pozbawiającego ją możliwości korzystania z przysługującej służebności drogi koniecznej. Wydane w niniejszej sprawie prawomocne postanowienie o ustanowieniu służebności drogi koniecznej, z uwagi na jego faktyczną niewykonalność, uniemożliwia wnioskodawczyni korzystanie z prawa własności nieruchomości, pozbawiając ją dostępu do drogi publicznej.

Rzecznik wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na fakt, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, które wymaga wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy, a mianowicie: Czy od strony żądającej wznowienia postępowania na

podstawie art. 403 § 2 k.p.c. i wskazującej, że wcześniej nie mogła skorzystać z określonych okoliczności faktycznych, można wymagać staranności sięgającej do wiedzy specjalnej, zarezerwowanej i wymaganej od powołanych w sprawie biegłych, którzy tych okoliczności faktycznych nie dostrzegli bądź nie uznali za istotne dla sprawy i nie uwzględnili w opinii, pomimo takiego obowiązku. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

I.511.37.2014 z dnia 29 maja 2014 r. – skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. o ochronę dóbr osobistych i zapłatę.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 24 § 1 Kodeksu cywilnego przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że mimo rozwiązania umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, działania pozwanych polegające na kierowaniu do powoda wezwań do zapłaty należności z tytułu umowy nie były bezprawne, a także obiektywnie nie naruszały dóbr osobistych powoda. Dokonana przez Sąd Apelacyjny wykładnia nie znajduje oparcia w treści tego przepisu. To osoba pokrzywdzona ma przeprowadzić dowód na okoliczność naruszenia dobra osobistego, zaś pozwany ma bronić się wykazując brak bezprawności działania. Chybiona jest zatem interpretacja Sądu Apelacyjnego, z której wynika, że to na powodzie ciąży obowiązek dowodzenia naruszenia dobra osobistego, jak też bezprawności działań. Dodatkowo należy wskazać, że pokrzywdzonym był konsument, który jako słabsza strona umowy, zgodnie z Konstytucją objęty jest specjalną ochroną ze strony władzy publicznych, w tym także ze strony sądów.

Rzecznik zarzuca orzeczeniu Sądu Apelacyjnego naruszenie przepisu art. 47 Konstytucji gwarantującego każdemu prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym w związku z konstytucyjnie zagwarantowanym prawem do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, bezstronny i niezawisły sąd oraz w związku z konstytucyjnym obowiązkiem władz publicznych ochrony konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie kasacji wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-747867-II/13 z 12 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz A. K. od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w S.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 2 kwietnia 2014 r., sygn. akt V KK 378/13).

RPO-592721-II/08 z dnia 27 listopada 2013 r. – kasacja na rzecz M. M. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w W., zmieniającego częściowo, a w pozostałym zakresie utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w W.

Kasacja oddalona (postanowienie z dnia 2 kwietnia 2014 r., sygn. akt V KK 394/13).

II.511.247.2014 z dnia 25 marca 2014 r. – kasacja na rzecz K. M. od prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w W., utrzymującego w mocy zarządzenie Sądu Okręgowego w J.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 24 kwietnia 2014 r., sygn. akt V KK 101/14).

II.510.821.2014 z dnia 28 marca 2014 r. – kasacja na rzecz T. M. od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w O., utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w N.

Kasacja uwzględniona (postanowienie z dnia 27 maja 2014 r., sygn. akt V KK 108/14).

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg kasacyjnych wniesionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-715341-III/12 z dnia 9 kwietnia 2013 r. – skarga kasacyjna od wyroku Sądu Apelacyjnego w R., wydanego w sprawie z wniosku A. K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o wcześniejszą emeryturę z tytułu opieki sprawowanej nad chorym dzieckiem.

Skarga kasacyjna uwzględniona (wyrok z dnia 18 lutego 2014 r., sygn. akt III UK 49/13).

RPO-739630-V/13 (V.511.413.2014) z dnia 3 września 2013 r. – skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego od wyroku Sądu Apelacyjnego w S. zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w S. w sprawie o zwrot wadium.

Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania (postanowienie z dnia 30 maja 2014 r., sygn. akt II CSK 670/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpiła do postępowań sądowych:

IV.502.9.2014 z dnia 4 kwietnia 2014 r. – wniosek do Sądu Rejonowego o zmianę orzeczenia sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Do Rzecznika wpłynęła skarga dotycząca transseksualnej nastoletniej dziewczynki, w stosunku do której sąd opiekuńczy wydał zarządzenie o umieszczeniu jej

w placówce opiekuńczo-wychowawczej, m.in. z uwagi na liczne nieobecności w szkole, spowodowane poniżającym traktowaniem dziewczynki przez jej rówieśników. Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wniosek o zmianę orzeczenia sądu opiekuńczego. W ocenie Rzecznika sąd nie uwzględnił złożoności sytuacji dziecka, a umieszczenie go w placówce opiekuńczo-wychowawczej ponownie narazi go na trudne relacje z rówieśnikami (placówka zajmuje się socjoterapią tzw. zdemoralizowanej młodzieży).

Sąd Rejonowy w całości podzielił argumentację Rzecznika w sprawie i uwzględnił wniosek RPO, pieczę nad dzieckiem powierzając matce.

IV.511.301.2014 z dnia 12 maja 2014 r. – skarga do Sądu Rejonowego o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym nakazem zapłaty.

Powód (spółka z o.o.) złożył przeciwko pozwanej pozew o zapłatę. Jako podstawę swego roszczenia wskazał należności z umowy o świadczenie usługi Abonament Telefoniczny. Sąd nakazem zapłaty zasądził od pozwanej na rzecz powoda świadczenia zgodne z żądaniem pozwu. Pozwana konsekwentnie wskazywała natomiast, że nie powinna brać udziału w przedmiotowej sprawie, ponieważ umowy stanowiącej podstawę roszczenia powoda w ogóle nie zawierała, a jej podpis podrobiono, co potwierdza wyrok w sprawie karnej. Sprzeciw pozwanej od nakazu zapłaty został jednak odrzucony, a w rezultacie nakaz zapłaty uprawomocnił się. Rzecznik wnosi o wznowienie postępowania, a także o wstrzymanie wykonania wyroku w przedmiotowej sprawie.

IV. Pytania prawne do Sądu Najwyższego. Wnioski do Naczelnego Sądu Administracyjnego

IV.7000.217.2014 z dnia 30 kwietnia 2014 r. – wniosek do Sądu Najwyższego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie dotyczących wykładni przepisu określającego wnioskodawcę w postępowaniu sądowym o rozgraniczenie nieruchomości.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie istniejących w orzecznictwie rozbieżności w wykładni art. 506 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w związku z art. 33 ust. 3 ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne, a zawierającej odpowiedź na pytanie: Czy w przypadku, o którym mowa w art. 33 ust. 3 ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne, wnioskodawcą w postępowaniu sądowym o rozgraniczenie jest strona postępowania administracyjnego, która żąda przekazania sprawy sądowi, niezadowolona z ustalenia przebiegu granicy, czy też strona, na której wniosek wszczęto administracyjne postępowanie rozgraniczeniowe?

W analizowanym przez Rzecznika orzecznictwie sądów powszechnych zarysowały się dwa przeciwstawne stanowiska w zakresie ustalenia osoby wnioskodawcy w sądowym postępowaniu rozgraniczeniowym, wszczętym na skutek przekazania sprawy sądowi w trybie art. 33 ust. 3 ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Zgodnie z pierwszym z nich wnioskodawcą w postępowaniu sądowym pozostaje osoba, która złożyła wniosek o rozgraniczenie nieruchomości w trybie postępowania administracyjnego i tę właśnie osobę wzywa się do opłacenia wniosku, niezależnie od tego, czy jest niezadowolona z treści decyzji o rozgraniczeniu. Drugie, w ocenie Rzecznika prawidłowe, stanowisko opiera się na założeniu, że w przypadku, o którym mowa w art. 33 ust. 3 ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne wnioskodawcą w sprawie o rozgraniczenie przed sądem jest osoba niezadowolona z wydanej decyzji administracyjnej, żądająca przekazania sprawy sądowi niezależnie od tego, czy w administracyjnym postępowaniu rozgraniczeniowym była wnioskodawcą, czy też inną stroną tego postępowania.

W ocenie Rzecznika prawidłowa jest praktyka tych sądów powszechnych, które uznają, że wnioskodawcą w sprawie o rozgraniczenie przez sądem jest osoba niezadowolona z wydanej decyzji administracyjnej, która żąda przekazania sprawy do sądu niezależnie od tego, czy w administracyjnym postępowaniu rozgraniczeniowym była wnioskodawcą, czy też inną stroną tego postępowania w rozumieniu art. 28 k.p.a. Ustalenie ról procesowych w postępowaniu sądowym o rozgraniczenie nieruchomości musi odbywać się z poszanowaniem konstytucyjnego prawa do sądu oraz konstytucyjnych gwarancji ochrony własności, a zatem w taki sposób, aby właściciele nieruchomości podlegających rozgraniczeniu nie napotykali trudności w skutecznym przekazaniu swojej sprawy do sądu powszechnego. Do takiego rezultatu może doprowadzić jedynie opowiedzenie się za drugim z przedstawionych poglądów, tj. przyznającym status wnioskodawcy w sądowym postępowaniu rozgraniczeniowym

tylko tej osobie, która zażądała przekazania sprawy do sądu w trybie art. 33 ust. 3 ustawy – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

IV.7006.21.2014 z dnia 18 czerwca 2014 r. – wniosek do Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych dotyczących zakresu kognicji organu administracji publicznej rozpoznającego wniosek inwestora o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o rozstrzygnięcie następującego zagadnienia prawnego: Czy przesłanki niezbędności i celowości realizacji inwestycji publicznej w kształcie przedstawionym przez inwestora, mieszczą się w zakresie oceny przez organ administracji publicznej wniosku inwestora o wydanie decyzji zezwalającej na realizację inwestycji drogowej (art. 11a ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowywania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych), pod kątem spełniania przez ten wniosek dopuszczalności wyłączenia w rozumieniu art. 21 ust. 2 Konstytucji i art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami?

W orzecznictwie sądów administracyjnych występują rozbieżności dotyczące zakresu kognicji organu administracji publicznej, rozpoznającego wniosek inwestora o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, w oparciu o przepisy ustawy o szczególnych zasadach przygotowywania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (tzw. specustawy). Wątpliwości, co do zakresu kognicji organu skupiają się zasadniczo na kwestii zakresu dopuszczalności analizowania przez organ niezbędności i celowości realizacji inwestycji drogowej w kształcie przedstawionym we wniosku inwestora.

Wykryształizowały się dwie linie orzecznicze sądów administracyjnych. Pierwsza z nich, która wydaje się dominować w orzecznictwie podkreśla, iż organ nie może oceniać racjonalności czy też słuszności przyjętych we wniosku rozwiązań projektowych, gdyż postępowanie w sprawie zezwolenia na realizację danej inwestycji drogowej toczy się na wniosek zarządcy drogi, którym to wnioskiem organ administracji jest związany. W orzecznictwie prezentowana jest również druga linia orzecznicza, zgodnie z którą organ administracji właściwy w zakresie orzekania o lokalizacji dróg nie jest ściśle związany wnioskiem inwestora i winien dokonywać kontroli poszczególnych elementów planowanej inwestycji pod kątem ustalenia, czy nie dojdzie do nieuzasadnionej nadmiernej ingerencji w prawo własności.

W ocenie Rzecznika właśnie ta druga linia orzecznicza zawiera prawidłową wykładnię przepisów specustawy. Skoro przepis Konstytucji zastrzega dopuszczalność wyłączenia jedynie na cele publiczne, to musi istnieć mechanizm rzeczywistej kontroli niezbędności wyłączenia, w tym także jego zakresu, dla realizacji inwestycji publicznej. Wyłączenie możliwości kontroli przez organ administracji niezbędności wyłączenia w zakresie wskazanym we wniosku o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej powoduje, iż wyłączona w istocie staje się również sądowa kontrola tego wyłączenia. Zagwarantowanie istnienia mechanizmu oceny dopuszczalności zakresu wyłączenia przewidzianego

w Konstytucji staje się niezmiernie istotne w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, odnoszącego się do pojęcia słusznego odszkodowania za wywłaszczenie. W ocenie Trybunału odszkodowanie należne za wywłaszczone nieruchomości może być miarkowane w imię interesu publicznego. Tym bardziej więc konieczne jest zagwarantowanie rzeczywistej kontroli ingerencji wywłaszczeniowej w sferę prawa własności indywidualnej jednostki. Brak takiej kontroli jest nadmiernym ograniczeniem prawa własności i nie mieści się w zakresie dopuszczalnego ograniczenia praw i wolności konstytucyjnych. Jednoznaczne rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego będącego przedmiotem wniosku ma znaczenie nie tylko dla inwestorów i właścicieli nieruchomości objętych wnioskiem inwestora, ale także dla organów administracji publicznej, które związane zasadą praworządności działają na podstawie przepisów prawa i zobligowane są do podejmowania wszelkich czynności niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli.

Sąd Najwyższy wydał następujące orzeczenie w sprawie wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich:

II.566.1.2014 z dnia 20 marca 2014 r. – wniosek do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego dotyczącego stosowania tymczasowego aresztowania w ramach procedury wykonywania Europejskiego Nakazu Aresztowania.

Odmowa podjęcia uchwały (postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2014 r., sygn. akt I KZP 9/14).

V. Skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz przystąpienia do postępowań przed sądami administracyjnymi i organami administracji

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następującą skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego:

IV.7211.283.2014 z dnia 30 kwietnia 2014 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na niektóre przepisy uchwały Rady Miasta K. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miejskiej K.

Przesłanki uzyskania lokalu mieszkalnego z zasobu gminy określa ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Są nimi niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe oraz niskie dochody ubiegających się o lokal. Niedopuszczalne jest tworzenie dodatkowych kryteriów, które utrudniają dostęp do uzyskania mieszkania komunalnego. W kwestionowanej regulacji Rada Miasta K. uzależniła przyznanie lokalu mieszkalnego od nieposiadania tytułu prawnego do innego lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego. Tymczasem posiadanie tytułu prawnego do lokalu mieszkalnego nie rozstrzyga jednoznacznie o braku po stronie zainteresowanego przesłanki niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych. Kolejnym ograniczeniem przyjętym w uchwale Rady Miasta jest wyłączenie pomocy mieszkaniowej dla osób, które w ciągu ostatnich 5 lat zbyły lub zostały pozbawione lokalu w wyniku egzekucji sądowej.

Rada Miasta, uchwalając zaskarżone regulacje, przekroczyła granice upoważnienia ustawowego zawartego w ustawie o ochronie praw lokatorów, co oznacza, że zostały one ustanowione bez podstawy prawnej. Kwestionowane przez Rzecznika kryteria przyznania lokalu mieszkalnego stoją w sprzeczności także z Konstytucją. Rada Miasta stanowiąc uchwałę niezgodną z aktem wyższego rzędu, czyli ustawą o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, działała niezgodnie z zasadą legalizmu. Ponadto zaskarżona regulacja, poprzez wprowadzenie nieuzasadnionych przesłanek różnicujących obywateli w dostępie do lokalu, jest przejawem nierównego traktowania obywateli przez władze publiczne. Wyłączenie z kręgu uprawnionych do ubiegania się o wynajem lokalu z gminnego zasobu mieszkaniowego osób, które posiadają tytuł prawny do innego lokalu oraz które dokonały dobrowolnego zbycia lub zdania lokalu, a także które zostały pozbawione lokalu w wyniku egzekucji sądowej w ciągu ostatnich 5 lat – skutkuje nierównym traktowaniem podmiotów cechujących się takimi samymi cechami istotnymi (relewantnymi) – niezaspokojonymi potrzebami mieszkaniowymi i niskimi dochodami.

I.6060.28.2014 z dnia 11 czerwca 2014 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na beczynność Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych w sprawie nierozpoznania wniosku o udostępnienie informacji publicznej.

Wniosek obywatela o udostępnienie informacji publicznej dotyczył elementów studium techniczno-ekonomiczno-środowiskowego budowy drogi ekspresowej. W ocenie organu informacje zawarte we wnioskowanych opracowaniach nie należą do zakresu przedmiotowego ustawy o dostępie do informacji publicznej. Zdaniem organu udostępnieniu podlega wyłącznie umowa zawarta w trybie zamówień publicznych, a nie inne dokumenty wytworzone w procesie realizacji zamówienia. W uzasadnieniu skargi Rzecznik stwierdził, że wniosek o udostępnienie dokumentów sporządzonych w ramach procesu budowy drogi ze środków publicznych dotyczył udostępnienia informacji będącej informacją publiczną. Rozpoznanie wniosku zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej polega na udostępnieniu informacji lub odmowie udostępnienia w formie decyzji administracyjnej. W ocenie Rzecznika Generalny Dyrektor Dróg Krajowych pozostaje w tym zakresie w beczynności, ponieważ nie rozpoznał wniosku w trybie przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej.

III.7065.156.2014 z dnia 16 czerwca 2014 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego o utrzymaniu w mocy decyzji Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej o przyznaniu zasiłku okresowego.

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przyznał wnioskodawcy pomoc w formie zasiłku okresowego od dnia 1 stycznia 2014 r. do 31 maja 2014 r. Od tej decyzji zainteresowana złożyła odwołanie nie zgadzając się z wysokością przyznanego zasiłku, ze względu na bardzo trudną sytuację zdrowotną oraz socjalno-bytową swojej rodziny. Organ odwoławczy powtórzył za organem pierwszej instancji wyliczenia wysokości należnego rodzinie zasiłku okresowego.

Pomimo, że zasiłek okresowy, w przypadku spełnienia wymogów do jego otrzymania, jest świadczeniem obligatoryjnym, to w świetle przepisów ustawy o pomocy społecznej określenie jego wysokości poddane zostało uznaniu organu administracji. Uznaniowość rozstrzygnięcia w tym zakresie nakłada jednak na organy pomocy społecznej obowiązek dokonania ustaleń i szczegółowego rozważenia potrzeb wnioskodawcy. Organ administracji publicznej orzekając w sprawie zasiłku okresowego zobowiązany jest do kierowania się ogólnymi zasadami przyznawania pomocy społecznej, w tym zasadą pomocniczości oraz zasadą udzielania pomocy w rozmiarze odpowiadającym okolicznościom konkretnej sprawy. Wysokość zasiłku powinna być określana na takim poziomie, który wystarczy stronie na zaspokojenie niezbędnych potrzeb.

Przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy nie wyjaśniono stronie w sposób przekonujący, dlaczego przyznano jej minimalną kwotę zasiłku. Brak stosownego uzasadnienia w tym zakresie świadczy o przekroczeniu granic uznania administracyjnego z uwagi na naruszenie podstawowych zasad postępowania administracyjnego. Organ rozstrzygnął o wysokości zasiłku okresowego bez

uwzględnienia sytuacji rodzinnej i zdrowotnej strony oraz członków jej rodziny. Za błędną wykładnię, niezasługującą na uwzględnienie, należy uznać dokonaną przez organy decyzyjne interpretację przepisu ustawy o pomocy społecznej, polegającą na przyjęciu, że brak uchwały rady gminy o podwyższeniu minimalnej wysokości zasiłku okresowego zwalnia organ z podejmowania działań zmierzających do wszechstronnego wyjaśnienia sprawy i pozwala na przyznawanie zasiłku okresowego w minimalnej wysokości bez uwzględnienia innych, wyszczególnionych w uzasadnieniu decyzji okoliczności sprawy, rzutujących na wysokość przyznanego świadczenia.

IV.7210.89.2014 z dnia 27 czerwca 2014 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na niektóre przepisy uchwały Rady Miasta S. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta S.

Stosownie do przepisów ustawy o ochronie lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, gmina ma obowiązek zaspokajać potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach. Przyjęte przez gminę w drodze uchwały zasady wynajmowania lokali z mieszkaniowego zasobu gminy nie mogą zawężać granic tego obowiązku. Tymczasem Rada Gminy S. w uchwale w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy dokonała nieuprawnionego wykluczenia z grona osób mających niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe oraz niski dochód wszystkich tych, którzy nie osiągnęli stałego dochodu, jak również tych, którzy aktualnie bądź nawet w przeszłości posiadali tytuł prawny do lokalu mieszkalnego. Wykluczenie to objęło także osoby już zakwalifikowane do uzyskania pomocy mieszkaniowej – lokalu socjalnego, jeśli dwukrotnie odmówią przyjęcia proponowanych lokali.

Sprawy napływające do Biura RPO wskazują, że bardzo często osoby bezdomne nie posiadają stałego dochodu, a ich źródłem utrzymania są świadczenia z pomocy społecznej. Osobom takim, o ile uzyskiwane świadczenia pomocowe nie będą miały charakteru stałego, mimo ich faktycznej bezdomności, nie zostaną wynajęte mieszkania socjalne. W ocenie Rzecznika, wprowadzona przez Radę Miasta S. do definicji centrum życiowego, przesłanka posiadania stałego źródła dochodu na terenie gminy lub w okolicznych miejscowościach jest kryterium pozaprawnym.

W myśl przepisów uchwały o zawarciu umowy najmu na lokal z zasobów Gminy nie mogą ubiegać się osoby, które posiadają lub posiadały tytuł prawny do lokalu mieszkalnego. Tymczasem ustawa o ochronie praw lokatorów nie uzależnia wynajęcia lokalu socjalnego od nielegitymowania się w przeszłości tytułem prawnym do lokalu. Ustawa nie wymaga też, aby osoba ubiegająca się o lokal z zasobów gminy, niebędący lokalem socjalnym, nie posiadała tytułu do lokalu mieszkalnego.

Ponadto w ocenie Rzecznika sankcja dla osoby, której przysługuje lokal socjalny, w postaci usunięcia z listy osób oczekujących w przypadku dwukrotnej odmowy przyjęcia proponowanych lokali, jest uregulowaniem sprzecznym z celem ustawy o ochronie praw lokatorów.

W zakwestionowanych przepisach doszło do nieznaidującego podstawy prawnej pozbawienia pewnej grupy członków wspólnoty samorządowej prawa ubiegania się o uzyskanie lokalu z mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta S., co wykracza poza zakres upoważnienia ustawowego. Tymczasem kreowane przez gminę w drodze uchwały zasady wynajmowania lokali z mieszkaniowego zasobu gminy nie mogą zawężyć granic ustawowego obowiązku gminy zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoich mieszkańców. Ustawa o ochronie praw lokatorów nie zezwala na różnicowanie mieszkańców gminy pozostających w trudnych warunkach mieszkaniowych i sytuacji materialnej w taki sposób, iż niektóre osoby potrzebujące zostają całkowicie wykluczone z procedury selekcji kandydatów do zawarcia umów najmu jeszcze przed rozpoczęciem tej procedury. Takie wykluczenie stanowi naruszenie zasady legalizmu, a także zasady równości wobec prawa, prowadząc do niedopuszczalnej dyskryminacji niektórych członków wspólnoty samorządowej.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła następującą skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego:

I.6060.19.2014 z dnia 18 kwietnia 2014 r. – skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego oddalającego skargę na beczynność Prokuratora Generalnego w przedmiocie rozpoznania wniosku o udostępnienie informacji publicznej.

Rzecznik Praw Obywatelskich zarzuca zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie, a mianowicie art. 1 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej poprzez przyjęcie, że organ prawidłowo zastosował powyższy przepis w sprawie i na jego podstawie przyjął, że do udostępnienia orzeczeń sądów dyscyplinarnych zastosowanie mają przepisy ustawy o prokuraturze, a nie przepisy ustawy o dostępie do informacji publicznej. Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Wojewódzkiemu Sądowi Administracyjnemu.

Skarżący zwrócił się o udostępnienie orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego dla prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym wraz z uzasadnieniem oraz orzeczenia Odwoławczego Sądu Dyscyplinarnego z uzasadnieniem od powyższego orzeczenia. W odpowiedzi na wniosek Dyrektor Biura Prokuratora Generalnego poinformował, że zgodnie z przepisami ustawy o prokuraturze postępowanie dyscyplinarne w sprawach prokuratorów toczy się z wyłączeniem jawności, a podanie do publicznej wiadomości wydanego w tych sprawach orzeczenia może nastąpić jedynie na podstawie uchwały sądu dyscyplinarnego orzekającego w sprawie. Z tego względu żądana informacja publiczna nie podlega na podstawie przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej udostępnieniu na wniosek. W ocenie Rzecznika przyjęcie przez Wojewódzki Sąd Administracyjny orzekający w niniejszej sprawie, że akta sprawy dyscyplinarnej nie stanowią informacji publicznej udostępnianej na podstawie

przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej, doprowadziło do konkluzji, że orzeczenie sądu dyscyplinarnego, jako część składowa tych akt, także nie podlega udostępnieniu. Zdaniem Rzecznika orzeczenia sądów dyscyplinarnych dla prokuratorów stanowią informację publiczną i podlegają udostępnieniu w oparciu o przepisy ustawy o dostępie do informacji publicznej. Prokurator Generalny był zobowiązany, po wpłynięciu wniosku Skarżącego, do udostępnienia informacji lub – w przypadku stwierdzenia, że zachodzą odpowiednie przesłanki – wydania decyzji o odmowie udostępnienia informacji.

Rzecznik Praw Obywatelskich przystąpiła do postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym:

V.511.364.2014 z dnia 4 kwietnia 2014 r. – zgłoszenie udziału Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w sprawie ze skargi kasacyjnej Dyrektora Izby Skarbowej na wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, uchylający interpretację indywidualną wydaną przez Dyrektora Izby Skarbowej w przedmiocie podatku dochodowego od osób fizycznych.

Rzecznik Praw Obywatelskich wnosi o oddalenie w całości skargi kasacyjnej. Na mocy interpretacji indywidualnej Dyrektor Izby Skarbowej, działając w imieniu Ministra Finansów, uznał stanowisko wnioskodawczyni za nieprawidłowe, wskazując, że umowa dożywocia jest formą odpłatnego zbycia nieruchomości zgodnie z przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. W ocenie Rzecznika opodatkowanie przychodów z umowy dożywocia na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, wzbudza uzasadnione wątpliwości. Rzecznik podziela pogląd, zgodnie z którym nawet przy założeniu, że umowa dożywocia prowadzi do odpłatnego zbycia nieruchomości na gruncie podatkowym, to nie ma podstaw do przyjęcia, iż przychód uzyskany w wyniku tego zbycia podlegałby opodatkowaniu. Zdaniem Rzecznika do świadczeń z umowy dożywocia nie stosuje się reguły określania wartości rynkowej z art. 19 ust. 1–4 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przyjęcie poglądu przeciwnego, który reprezentuje Minister Finansów, prowadzi w sposób nieuprawniony do opodatkowania takich czynności prawnych, które nie są wyraźnie i jednoznacznie wskazane w ustawie, co z kolei budzi zastrzeżenia natury konstytucyjnej.

V.510.24.2014 z dnia 25 kwietnia 2014 r. – zgłoszenie udziału Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym wszczętym na wniosek Prezesa NSA o podjęcie uchwały, wyjaśniającej kwalifikację prawną zatwierdzenia projektu organizacji ruchu na drodze publicznej.

Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego wniósł o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie wątpliwości wynikłych w związku z rozpatrywaniem skarg na czynności organów zarządzających ruchem na drogach publicznych, które sprowadzają się do tego, czy zatwierdzenie projektu organizacji ruchu na drodze

publicznej następuje w drodze czynności materialno-technicznej, o której mowa w art. 3 § 2 pkt 4 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, czy też jest aktem organu jednostki samorządu terytorialnego wskazanym w art. 3 § 2 pkt 6 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi?

W uzasadnieniu wniosku Prezes NSA podniósł, że z analizy orzecznictwa sądów administracyjnych wynika, iż sądy w odmienny sposób kwalifikują działania polegające na zatwierdzeniu organizacji ruchu, a w konsekwencji wskazują różne przepisy prawa jako podstawę prawną zaskarżenia tego zatwierdzenia do sądu administracyjnego. Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawiła następujące stanowisko: Zatwierdzenie organizacji ruchu na drodze publicznej na podstawie art. 10 ust. 4–6 Prawa o ruchu drogowym jest aktem organu jednostki samorządu terytorialnego podlegającym kontroli sądowej na podstawie art. 3 § 2 pkt 6 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Naczelny Sąd Administracyjny podjął następującą uchwałę (uchwała z dnia 26 czerwca 2014 r., sygn. akt I OPS 14/13): „Zatwierdzenie organizacji ruchu przez organ jednostki samorządu terytorialnego wskazany w art. 10 ust. 4, 5, 6 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, na podstawie § 3 ust. 1 pkt 3, § 6 ust. 1 i § 8 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 23 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków zarządzania ruchem na drogach oraz wykonywania nadzoru nad tym zarządzaniem jest aktem, o którym mowa w art. 3 § 2 pkt 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi”.

Postępowanie administracyjne z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich:

I.7005.1.2014 z dnia 9 maja 2014 r. – odwołanie do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi od decyzji Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa odmawiającej stwierdzenia nieważności decyzji Dyrektora Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

W uzasadnieniu odwołania Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdza m.in., że wydana decyzja o odmowie przyznania płatności na rok 2008 stanowi rażące naruszenie przepisu Kodeksu postępowania administracyjnego, gdyż organ wprowadził wezwał beneficjenta do usunięcia braków formalnych wniosków, ale następnie nie dopuścił do uzupełnienia braków. Wnioskodawca stawił się w siedzibie Agencji w celu uzupełnienia wniosku. Został jednak poinformowany, że wniosek pozostanie bez rozpoznania, gdyż nie zadeklarowano w nim żadnych działek rolnych, ponadto nie została złożona stosowna zmiana do wniosku. W niniejszej sprawie organ nieprawidłowo przyjął, że zlikwidowanie braków formalnych poprzez uzupełnienie części wniosku nie jest możliwe po dniu 9 czerwca. Zdaniem Rzecznika powyższe ograniczenie czasowe ma znaczenie wyłącznie do zgłoszenia wniosku oraz do zgłoszenia poprawki do wniosku po terminie 15 maja.

Wojewódzki Sąd Administracyjny wydał następujące orzeczenie w sprawie ze skargi Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-731558-V/13 z dnia 29 października 2013 r. – skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na przepisy załączników do uchwały Rady Miasta W. w sprawie ustalenia wysokości opłat za usunięcie i przechowywanie pojazdu oraz wysokości kosztów powstałych w przypadku odstąpienia od usunięcia pojazdu na rok 2013.

Skarga częściowo uwzględniona (wyrok z dnia 13 maja 2014 r., sygn. akt VII SA/Wa 2579/13).

VI. Wnioski do Trybunału Konstytucyjnego. Zgłoszenia udziału w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych

W okresie objętym Informacją Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała następujące wnioski do Trybunału Konstytucyjnego:

I.531.18.2014 z dnia 15 kwietnia 2014 r. – w sprawie przepisów wykonawczych dotyczących postępowania konsularnego.

Rzecznik Praw Obywatelskich wniosła o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją przepisu art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej, a także zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem.

Zaskarżony przepis ustawy o funkcjach konsulów przewiduje, że minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania przed konsulem, uwzględniając tryb wszczynania, prowadzenia i zakończenia postępowania, terminy załatwiania spraw, rozstrzygania i trybu odwołania od rozstrzygnięć konsula oraz trybu przekazywania spraw organom polskim. Dotychczas dyspozycja ta nie została wykonana. W związku z tym tryb postępowania jest uregulowany zarządzeniem Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem. Niewykonanie upoważnienia ustawowego było przedmiotem wielokrotnych wystąpień Rzecznika Praw Obywatelskich kierowanych do kolejnych Ministrów Spraw Zagranicznych.

W opinii Rzecznika istotne wątpliwości konstytucyjne budzi treść samego upoważnienia ustawowego zawartego w art. 31 ust. 1 ustawy o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej. Kwestie trybu postępowania przed konsulem nie zostały uregulowane w ustawie o funkcjach konsulów. Ustawodawca, polecając ministrowi szczegółowe uregulowanie trybu postępowania przed konsulem, nie przekazał odpowiednio szczegółowych wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, pozostawiając mu w istocie pełną dowolność określenia tego postępowania.

Z postanowień Konstytucji wynika, że akty prawa wewnętrznego mogą zostać wydane wyłącznie na podstawie ustawy oraz nie mogą być adresowane do podmiotu, który nie podlega organowi wydającemu te akty. Jeśli prawodawca zamierza unormować sytuację prawną obywateli, powinien to uczynić w akcie normatywnym stanowiącym źródło prawa powszechnie obowiązującego. Zaskarżone zarządzenie reguluje materię, która określona może być jedynie przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

II.517.1093.2014 z dnia 16 maja 2014 r. – w sprawie przepisów ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób.

W związku z wnioskiem Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, która zwróciła się do Rzecznika Praw Obywatelskich o zaskarżenie do Trybunału Konstytucyjnego

ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, jak również biorąc pod uwagę wnioski, jakie wpłynęły w tym zakresie do Biura RPO, Rzecznik Praw Obywatelskich skierowała wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją niektórych unormowań ustawy.

Zakładany przez projektodawcę cel w postaci stosowania ustawy do sprawców jedynie najgroźniejszych przestępstw nie został zrealizowany. Ustawa znajduje bowiem zastosowanie do każdej osoby, która odbywa prawomocnie orzeczoną karę pozbawienia wolności wykonywaną w systemie terapeutycznym, a zatem nie spełnia kryterium dostatecznej precyzji. Krąg potencjalnych adresatów tej regulacji jest dość szeroki i różnorodny, co narusza postanowienia Konstytucji.

Przepisy ustawy powinny określać kryterium czasowe wydania opinii psychiatrycznej i psychologicznej, które stanowią podstawę do skierowania przez dyrektora zakładu karnego wniosku do sądu o uznanie osoby, której wniosek dotyczy, za osobę stwarzającą zagrożenie. Ustawa wprowadza odmienne niż w ustawie o Policji przesłanki stosowania kontroli operacyjnej – nie tylko konieczność zapobieżenia określonego przestępstwu, lecz również trudność w weryfikacji informacji udzielanych przez osobę objętą nadzorem prewencyjnym oraz uzyskanych w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych. Brak jasnych i precyzyjnych uregulowań ustawy odnośnie do postępowania terapeutycznego prowadzonego w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym powoduje, że powstają wątpliwości, co do realizowania tam jakichkolwiek świadczeń zdrowotnych, które można nazwać psychoterapeutycznymi. O wypisaniu z Ośrodka ma rozstrzygać sąd na wniosek osadzonego, kierownika Ośrodka lub w postępowaniu z urzędu. Tylko w postępowaniu z urzędu ustawodawca wskazał na potrzebę sporządzenia opinii psychiatry. W pozostałych przypadkach sąd jedynie wysłucha biegłych, którzy przygotowali opinie na etapie postępowania w przedmiocie umieszczenia w Ośrodku. Przyjęte rozwiązanie nie daje osadzonemu należytej gwarancji ochrony jego konstytucyjnego prawa do wolności osobistej.

II.519.1442.2014 z dnia 20 czerwca 2014 r. – w sprawie przepisu Kodeksu wykroczeń pomijającego przesłankę „znikomej społecznej szkodliwości czynu” jako wyłączającej odpowiedzialność za wykroczenie.

Prawo wykroczeń, choć objęte odrębną kodyfikacją, jest gałęzią prawa ściśle powiązaną z prawem karnym (prawo karne sensu largo). Tymczasem, zawarta w zaskarżonym przepisie Kodeksu wykroczeń, definicja wykroczenia nie zawiera odpowiednika przepisu Kodeksu karnego, według którego nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony odznaczający się znikomym stopniem społecznej szkodliwości. W obowiązującym stanie prawnym sąd, orzekając w sprawie o wykroczenie stypizowane w Kodeksie wykroczeń, stwierdzając w konkretnym przypadku, że szkodliwość społeczna jest znikoma, nie ma możliwości – tak jak w przypadku innych procedur penalnych (tj. karnej i karnoskarbowej) – umorzyć postępowania w sprawie, a co najwyżej może uwzględnić tę okoliczność przy wymiarze kary. Wyłączenie

w prawie wykroczeń takiej możliwości powoduje często prowadzenie postępowania penalnego w sytuacji, w której powinno być ono umorzone.

Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich zaskarżony przepis Kodeksu wykroczeń jest niezgodny z konstytucyjnym prawem do sądu. Obligatoryjność orzekania o sprawstwie w sprawie o wykroczenie stypizowane w Kodeksie wykroczeń, mimo stwierdzenia znikomej społecznej szkodliwości czynu, prowadzi do wyłączenia realnej roli sądu w podejmowaniu decyzji w przedmiocie odpowiedzialności sensu largo. Sąd w sprawie o wykroczenie, podobnie jak ma to miejsce w innych procedurach penalnych, powinien mieć możliwość podjęcia niezawisłych i niezależnych decyzji, które z uwagi na okoliczności sprawy, w tym determinujące brak karygodności czynu, będą odpowiadały zasadom sprawiedliwego procesu. Ustawodawca wykazał się wyraźną niekonsekwencją w kształtowaniu odpowiedzialności za wykroczenie. W procedurze karnoskarbowej przyznał bowiem możliwość wyłączenia odpowiedzialności za wykroczenia karnoskarbowe w przypadku stwierdzenia przez sąd znikomej społecznej szkodliwości czynu, natomiast wyłączył taką możliwość w sprawach o wykroczenia stypizowane w Kodeksie wykroczeń. W ocenie Rzecznika pominięcie legislacyjne w zaskarżonym przepisie Kodeksu wykroczeń narusza również konstytucyjną zasadę równości.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich:

RPO-637905-II/10 z dnia 18 października 2010 r. – w sprawie regulacji prawnych dotyczących warunków udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 26 lutego 2014 r., sygn. akt K 22/10).

RPO-630266-II/09 z dnia 14 czerwca 2011 r. – w sprawie braku prawa do korzystania z obrońcy na etapie prowadzenia czynności wyjaśniających przez osoby, co do których istnieją uzasadnione podstawy do sporządzenia przeciwko nim wniosku o ukaranie.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 3 czerwca 2014 r., sygn. akt K 19/11).

RPO-577154-II/07 z dnia 21 czerwca 2011 r. – w sprawie braku regulacji dotyczącej możliwości dostępu do akt sprawy o wykroczenie na etapie czynności wyjaśniających.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 3 czerwca 2014 r., sygn. akt K 19/11).

RPO-722821-II/13 z dnia 25 kwietnia 2013 r. – w sprawie odpowiedzialności karnej za niezastosowanie się do polecenia wydanego na podstawie regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 20 maja 2014 r., sygn. akt K 17/13).

RPO-677078-V/11 z dnia 24 lipca 2013 r. – w sprawie zasad i trybu wyboru kandydatów na członków rad nadzorczych spółek Skarbu Państwa.

Wniosek oddalony (wyrok z dnia 14 kwietnia 2014 r., sygn. akt U 8/13).

RPO-712621-III/12 z dnia 15 listopada 2013 r. – w sprawie wydawania zaświadczeń potwierdzających pełnienie służby w warunkach uzasadniających podwyższenie podstawy wymiaru emerytury policyjnej.

Wniosek uwzględniony (wyrok z dnia 27 maja 2014 r., sygn. akt U 12/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosiła udział w postępowaniach w sprawie skarg konstytucyjnych:

II.513.10.2014 z dnia 5 maja 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej A. B. dotyczącej prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa za doznaną krzywdę, przysługującego z tytułu wykonania orzeczenia albo decyzji, a nie ich wydania (sygn. akt SK 7/14).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: Art. 8 ust. 1 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego – w zakresie, w jakim przewiduje, że prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa za doznaną krzywdę przysługuje z tytułu wykonania orzeczenia albo decyzji, a nie ich wydania – jest niezgodny z art. 77 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Zgodnie z kwestionowanym przepisem osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia albo decyzji. Zgodnie z tekstem pierwotnym tej ustawy, odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługiwało w wyniku wydania orzeczenia lub decyzji, a nie było konieczne jej wykonanie. W orzecznictwie przyjmowano, że nie jest konieczne rzeczywiste pozbawienie represjonowanego wolności. Obecnie w piśmiennictwie i orzecznictwie przyjmuje się, że ukrywanie się z obawy przed doznaniem represji za działalność niepodległościową nie uzasadnia przyznania odszkodowania w trybie przepisów ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Zgodnie z art. 77 ust. 1 Konstytucji, każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Przepis ten stanowi źródło prawa podmiotowego do egzekwowania odpowiedzialności władzy publicznej. Ograniczenie odszkodowania i zadośćuczynienia jedynie do „wykonania” orzeczenia lub decyzji z jednoczesnym pozbawieniem osób represjonowanych rekompensaty z tytułu ich „wydania”

powoduje, że znaczna część dolegliwych represji i krzywd jej nie podlega. Regulacja wyłączająca spoza zakresu odszkodowania lub zadośćuczynienia szkodę wynikłą z wydania orzeczenia lub decyzji, które były bezprawne, nie może korzystać z ochrony w świetle zasady sprawiedliwości społecznej wynikającej z zasady demokratycznego państwa prawnego. Jako niezgodna z tą zasadą musi być uznana regulacja, która pozbawia jednostkę odszkodowania i zadośćuczynienia za niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej, które wyrządziło jej szkodę finansową, a także dostarczyło cierpień i niedogodności życiowych spowodowanych szykanami wskutek wydanych decyzji, w szczególności wskutek np. zwolnienia z pracy. Pomimo, że orzeczenia te lub decyzje nie weszły w fazę wykonania, to niewątpliwie następowała szkoda, która powstawała już w efekcie samego wydawania tego rodzaju decyzji np. o tymczasowym aresztowaniu lub internowaniu. Oprócz tego, represje dotyczyły często rodzin osób ukrywających się. Zasada sprawiedliwości społecznej wymaga, aby Państwo naprawiło tego rodzaju szkody i krzywdy wynikłe z niezgodnego z prawem działania organu władzy publicznej.

I.511.26.2014 z dnia 16 maja 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej Z. C. (sygn. akt SK 8/14).

Stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich zostanie przedstawione w terminie późniejszym.

III.605.2.2014 z dnia 29 maja 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej spółki z o.o. dotyczącej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracownika oddelegowanego do pracy za granicą (sygn. akt SK 9/14).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: § 2 ust. 1 pkt 16 *in fine* rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, rozumiany jako przepis upoważniający do wykazania jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe kwoty odpowiadającej wysokości przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w przypadku, gdy przychód pracownika pomniejszony o równowartość diet z tytułu jego oddelegowania do pracy za granicą będzie w danym miesiącu niższy od tej kwoty jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Zaskarżony przepis stanowił podstawę decyzji ZUS w przedmiocie ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracownika delegowanego przez skarżącą Spółkę do wykonania pracy na budowie prowadzonej poza granicami Polski. Spółka odprowadziła składki na ubezpieczenie społeczne za okres marzec–maj 2005 r. od kwoty wynikającej z umowy o pracę, która była niższa od obowiązującej w tym czasie kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Następnie ZUS na nowo ustalił podstawy obliczania i odprowadzania składek na ubezpieczenie

społeczne za ten okres w oparciu o wykładnię przyjętą w przepisie rozporządzenia będącym przedmiotem skargi konstytucyjnej. Zgodnie z przyjętą wykładnią podstawa składki należnej za pracownika zatrudnionego za granicą nie może być niższa od kwoty przeciętnego wynagrodzenia.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zostało wydane na podstawie art. 21 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Ustawa ta nie zawiera regulacji różnicującej podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne pracowników w oparciu o kryterium zatrudnienia w kraju lub poza jego granicami.

Zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne oraz podstaw ich wymiaru stanowią materię ustawową. Tymczasem organy rentowe traktują zaskarżony w skardze konstytucyjnej przepis rozporządzenia jako samoistną podstawę podwyższania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w stosunku do regulacji ustawowej. Pogląd, iż omawiany przepis rozporządzenia zawiera regulację uprawniającą do podwyższania podstawy wymiaru składek pracowników delegowanych do kwoty przeciętnego wynagrodzenia, nie znajduje uzasadnienia. Taka praktyka odczytania kwestionowanego unormowania prowadzi do pozaustawowego obciążenia pracowników i pracodawców kosztami podwyższonej składki na ubezpieczenia społeczne i dlatego musi być uznana za nieproporcjonalną ingerencję w ochronę prawa własności. Wkroczenie w konstytucyjnie chronioną sferę prawa własności nie spełnia kryterium formalnego, nie zostało bowiem uczynione w ustawie. Jeżeli zamiarem prawodawcy było podtrzymanie zasady obowiązującej w poprzednim stanie prawnym stanowiącej, że podstawa wymiaru składek za pracowników zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców nie może być niższa od przeciętnego wynagrodzenia, to po wejściu w życie Konstytucji wymagało to bezwzględnie przyjęcia odpowiedniej regulacji na poziomie ustawowym.

II.517.2255.2014 z dnia 9 czerwca 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej M. W. dotyczącej pozbawienia sprawcy prawa udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie dalszego wykonywania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym (sygn. akt SK 13/14).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: Przepis art. 22 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy w związku z art. 204 k.k.w., w zakresie, w jakim przepis ten pozbawia skarżącego prawa udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie dalszego wykonywania środka zabezpieczającego, wskazanego w art. 94 k.k., jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Sąd Rejonowy wydał postanowienie o przedłużeniu wobec skarżącego środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym w warunkach wzmocnionego zabezpieczenia. Zaskarżone postanowienie Sądu I instancji zostało podtrzymane przez Sąd Okręgowy. W obu przypadkach skarżący nie

został zawiadomiony o terminie i celu posiedzenia dotyczącego rozstrzygnięcia o dalszym wykonywaniu wobec niego środka zabezpieczającego.

Nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego z dnia 16 września 2011 r. zniósła zasadę udziału stron we wszystkich posiedzeniach i nie przewidywała udziału obrońcy ani detencjonowanego w posiedzeniu rozstrzygającym o dalszym jego pobycie w szpitalu psychiatrycznym. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy nowelizującej zmiana zasady udziału stron i innych uczestników postępowania w posiedzeniu przez przyjęcie zasady rozpoznawania spraw bez udziału stron została wprowadzona ze względu na ekonomikę procesową. Udział stron został przewidziany głównie w posiedzeniach, na których rozważana jest kwestia pozbawienia skazanego wolności. Zdaniem Rzecznika udział sprawcy przebywającego w szpitalu psychiatrycznym w posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego powinien być obowiązkowy, chyba że sprawca dobrowolnie zrezygnuje z udziału w posiedzeniu. Przedmiotowym zagadnieniem zajmował się także Sąd Najwyższy, który zajął stanowisko, iż obrońca, którego udział w postępowaniu wykonawczym jest obligatoryjny, ma obowiązek uczestniczyć w posiedzeniu, którego przedmiotem jest dalsze stosowanie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym.

II.513.13.2014 z dnia 11 czerwca 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej R. Z. dotyczącej ograniczenia prawa osób represjonowanych do odszkodowania i zadośćuczynienia (sygn. akt SK 7/14).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: Art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego – w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę od Skarbu Państwa osobom represjonowanym, wobec których stwierdzono nieważność postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania i poszukiwania listem gończym, które zostało wydane, lecz nie wykonane – jest niezgodny z art. 77 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Zgodnie z tekstem pierwotnym ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługiwało w wyniku wydania orzeczenia albo decyzji, a nie było konieczne jej wykonanie. Nowelizacja ustawy rozszerzyła okres czasu, w ramach którego wydane orzeczenia mogą zostać uznane za nieważne (1 stycznia 1944 r.–31 grudnia 1989 r.). Jednocześnie wprowadzono ograniczenie polegające na tym, że od Skarbu Państwa przysługuje odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia albo decyzji, a nie ich wydania. Ustawodawca nie wskazał przy tym żadnych argumentów przemawiających za tą zmianą.

Ograniczenie odszkodowania i zadośćuczynienia jedynie do „wykonania” orzeczenia lub decyzji z jednoczesnym pozbawieniem osób represjonowanych

rekompensaty z tytułu ich „wydania” powoduje, że znaczna część dolegliwych represji i krzywd jej nie podlega. Zgodnie z art. 77 ust. 1 Konstytucji, każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Przepis ten stanowi źródło prawa podmiotowego do egzekwowania odpowiedzialności władzy publicznej. Sam fakt dopuszczenia się przez organ władzy publicznej niezgodnego z prawem działania nie rodzi po jego stronie zobowiązania o charakterze finansowym, konieczne jest dodatkowo powstanie szkody.

Regulacja wyłączająca spoza zakresu odszkodowania lub zadośćuczynienia szkodę wynikłą z wydania orzeczenia lub decyzji, które były bezprawne, nie może korzystać z ochrony w świetle zasady sprawiedliwości społecznej wynikającej z zasady demokratycznego państwa prawnego. Jako niezgodna z tą zasadą musi być uznana regulacja pozbawiająca jednostkę odszkodowania i zadośćuczynienia za niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej, które wyrządziło jej szkodę finansową, a także dostarczyło cierpienia i niedogodności życiowych spowodowanych szczykami wskutek wydanych decyzji (np. zwolnienia z pracy, utraty przydziału mieszkania funkcyjnego, przywilejów emerytalno-rentowych), co często powodowało pogorszenie się sytuacji finansowej całej rodziny pokrzywdzonego. Zasada sprawiedliwości społecznej wymaga, aby państwo prawa naprawiło tego rodzaju szkody i krzywdy wynikłe z niezgodnego z prawem działania organu władzy publicznej.

II.517.3370.2014 z dnia 23 czerwca 2014 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej K. S. dotyczącej przepisu Kodeksu karnego wykonawczego przewidującego orzekanie kary zastępczej surowszej niż przewidzianej w chwili popełnienia czynu zabronionego (sygn. akt SK 62/13).

Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawia następujące stanowisko: Art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. – o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw w zakresie, w jakim przewiduje, iż przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie – jest niezgodny z art. 42 ust. 1 oraz z art. 2 Konstytucji.

Zaskarżony przepis ustawy nowelizującej nakazuje stosować surowszą karę zastępczą do orzeczeń, które zapadły pod rządami ustawy względniejszej i odnoszą się do czynów, które zostały popełnione pod rządami ustawy względniejszej. W przypadku skarżącego została orzeczona i wykonana surowsza kara zastępcza niż przewidziana w chwili popełnienia przez skarżącego czynu zabronionego, za który został skazany na karę ograniczenia wolności. Przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, karą zastępczą w wypadku uchylania się przez skazanego od odbywania kary ograniczenia wolności była kara grzywny, nie zaś kara pozbawienia wolności.

Kwestionowana regulacja prawna narusza wynikającą z Konstytucji zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, zasadę stosowania prawa względniejszego dla sprawcy, jak również zasadę niedziałania prawa wstecz.

W demokratycznym państwie prawnym jedną z podstawowych zasad określających stosunki między obywatelem a państwem jest zasada ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Powyższa zasada opiera się zaś na pewności prawa, rozumianej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jako pewien zespół cech przysługujących prawu, które zapewniają jednostce bezpieczeństwo prawne.

Trybunał Konstytucyjny wydał następujące orzeczenia w sprawie skarg konstytucyjnych, do których przystąpiła Rzecznik Praw Obywatelskich:

RPO-727919-IV/13 z dnia 15 maja 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej sp. z o.o., dotyczącej wysokości opłaty od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego.

Skarga konstytucyjna uwzględniona (wyrok z dnia 15 kwietnia 2014 r., sygn. akt SK 12/13).

RPO-752052-IV/13 z dnia 19 grudnia 2013 r. – zgłoszenie udziału w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej konsorcjum spółek.

Postępowanie umorzone (postanowienie z dnia 26 czerwca 2014 r., sygn. akt SK 68/13).

VII. Reakcje na wcześniejsze wystąpienia Rzecznika

RPO-715092-IV/12 z dnia 21 października 2013 r. – w sprawie procedury rozpatrywania wniosków dotyczących ustalenia lub zaprzeczenia ojcostwa.

Zastępca Prokuratora Generalnego (15.04.2014 r.) wyjaśnił, że uprawnienie prokuratora do wytaczania powództw o: zaprzeczenie ojcostwa, ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa czy ustalenie ojcostwa ma charakter samoistny, dyskrecjonalny i jest niezależne od stanowiska zainteresowanych. Pozycja procesowa prokuratora w sprawach cywilnych, rodzinnych, opiekuńczych, ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych kwalifikuje go jako podmiot publiczny, realizujący ustawowo określone cele i działania podejmowane w interesie publicznym. Powyższe sprawia, że decyzja prokuratora oparta na wskazanych kryteriach ma charakter autonomiczny i nie podlega kontroli. Ocena, czy w konkretnym przypadku zostały spełnione przesłanki materialne i procesowe uzasadniające wytoczenie powództwa należy tylko do prokuratora, a zajęte przez niego stanowisko jest niezaskarżalne. Można jedynie złożyć skargę na podstawie art. 227 Kodeksu postępowania administracyjnego, a więc przedmiotem skargi może być w szczególności zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników, naruszenie praworządności lub interesów skarżących, a także przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw. Skarga nie ma jednak cech środka prawnego odwoławczego występującego na gruncie przewidzianym przez obowiązujące procedury. Sprawy o prawa stanu, załatwiane przez powszechne jednostki organizacyjne prokuratury, są przedmiotem badań problemowych ze strony prokuratorów nadrzędnych, wizytacji, lustracji oraz działalności szkoleniowej. Do przeprowadzenia badań DNA przed skierowaniem pozwu do sądu konieczne jest wyrażenie zgody na pobranie materiału do badań przez osoby, od których materiał ma być pobrany, a jeżeli dziecko ma poniżej 13 lat – przez jego przedstawicieli ustawowych. Prokurator nie dysponuje środkami prawnymi umożliwiającymi pobranie materiału do badań genetycznych na potrzeby przyszłego postępowania cywilnego bez zgody osób uprawnionych do jej wyrażenia.

RPO-747033-II/13 z dnia 20 listopada 2013 r. – w sprawie obciążenia oskarżyciela posiłkowego kosztami procesu w razie umorzenia postępowania z powodu przedawnienia karalności wykroczenia.

Minister Sprawiedliwości (12.06.2014 r.) w pełni podzielił pogląd wyrażony w wystąpieniu Rzecznika o konieczności podjęcia prac zmierzających do zmiany przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w kierunku ich dostosowania do wszystkich standardów konstytucyjnych wynikających z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. W ocenie Ministra Sprawiedliwości prace te powinny być wpisane w szersze działania mające na celu kompleksową reformę postępowania w sprawach o wykroczenia. Całościowe prace nad modyfikacją systemu postępowania w sprawach o wykroczenia podjęła Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego, działająca przy Ministrze Sprawiedliwości. Przedmiotem tych działań jest

także wprowadzenie niezbędnych zmian w zakresie ponoszenia kosztów postępowania w sprawach o wykroczenia, wynikających z dorobku orzeczniczego Trybunału Konstytucyjnego. W ramach Komisji działa powołany w tym celu zespół do spraw wykroczeń. Wyniki prac zespołu, po ich przekazaniu Ministrowi Sprawiedliwości, zostaną wykorzystane pod kątem podjęcia całościowej inicjatywy legislacyjnej dotyczącej postępowania w sprawach o wykroczenia.

RPO-742891-VII/13 z dnia 5 grudnia 2013 r. – w sprawie Raportu Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2012.

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej (14.04.2014 r.) stwierdziła, że pewien niepokój z punktu widzenia oddziaływań pedagogicznych wzbudza podkreślanie w raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich kwestii regulacji dotyczących dyscyplinowania nieletnich, ze względu na wynikającą z takiego podejścia tendencję do uwydatniania roli kar, zakazów i nakazów w wychowaniu. Tymczasem znaczącym i skutecznym narzędziem w procesie wychowania i resocjalizacji jest realizacja celów życiowych wychowanków, motywowanie, nagradzanie, kształtowanie postaw i umiejętności społecznych, konfrontowanie ich dotychczasowych doświadczeń z nowymi potrzebami, a więc działania, które nie opierają się na karaniu i dyscyplinowaniu, ale na wspieraniu kształtowania pozytywnych, prospołecznych postaw oraz nagradzaniu nabywania i stosowania nowych umiejętności życiowych. Określając w statucie konkretnej placówki prawa i obowiązki wychowanków oraz rodzaje kar i nagród, ośrodki powinny kierować się obowiązującym prawem, w tym zasadami dotyczącymi przestrzegania praw wychowanków, a także celami wychowawczymi i resocjalizacyjnymi.

Kwestia potrzeby przygotowania rozwiązania pozwalającego nieletnim matkom na pełny kontakt z dzieckiem, a jednocześnie kontynuowanie resocjalizacji, nie ulega wątpliwości. Należy jednak wskazać na odmienne warunki funkcjonowania placówek systemu oświaty i systemu sprawiedliwości, co uniemożliwia proste przenoszenie rozwiązań. Stąd jednoznaczne stwierdzenie, iż kwestia ta ma być rozwiązana przez utworzenie w placówkach resocjalizacyjnych, w tym także systemu oświaty, domów (oddziałów) dla matki i dziecka, powinna zostać wnikliwie rozważona. Powyższe kwestie stanowią przedmiot prowadzonych obecnie prac. W kwietniu 2014 r. planowane jest kolejne spotkanie międzyresortowe poświęcone omówieniu konkretnych propozycji rozwiązania tego problemu.

Odnosząc się do kwestii dostosowania placówek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w odpowiedzi stwierdzono, że specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze dysponują wykwalifikowaną kadrą pedagogiczną i terapeutyczną, a także są wyposażone w odpowiedni sprzęt i materiały dydaktyczne. W 2013 r. ponad 200 jednostek samorządu terytorialnego złożyło wnioski o zwiększenie części oświatowej subwencji ogólnej z tytułu dofinansowania remontów bieżących, mających na celu likwidację barier w odniesieniu do uczniów niepełnosprawnych. Wszystkie

wnioski zostały uwzględnione w pełnej wysokości. Beneficjentami tego dofinansowania było 296 szkół i placówek.

RPO-715580-V/12 z dnia 31 grudnia 2013 r. – w sprawie oceny skutków regulacji ustawy o kierujących pojazdami.

Minister Rozwoju i Infrastruktury (23.06.2014 r.) poinformował, że w ramach prac nad ustawą o kierujących pojazdami (lata 2002–2011) prowadzone były wielokrotne konsultacje społeczne proponowanych rozwiązań ustawowych. W projektowanej ustawie dokonywano szeregu zmian wynikających z przedstawianych uwag oraz co najmniej kilkakrotnie poddawano opiniowaniu ocenę regulacji. Ustawa wdrożyła do prawa polskiego przepisy dyrektywy unijnej 2006/126/WE w sprawie praw jazdy. Pierwotne przepisy ustawy o kierujących pojazdami zakładały stopniowe wejście w życie poszczególnych przepisów. Przesunięcie ich wejścia w życie do terminu wynikającego jednoznacznie z dyrektywy unijnej pozwoliło podmiotom na dłuższe przygotowanie się do prowadzenia szkoleń i egzaminów, ale z drugiej strony spowodowało niepokój społeczny związany z domniemanym brakiem okresu przejściowego. W opinii Ministra Infrastruktury i Rozwoju ocena skutków regulacji ustawy o kierujących pojazdami była w momencie jej przygotowania pełna i rzetelna. Trudno było w tym przypadku przewidzieć, że na skutek presji społecznej nastąpią zmiany terminów wejścia w życie poszczególnych przepisów ustawy, co pociągało za sobą inne niż wcześniej zakładano skutki społeczne.

III.7060.88.2014 z dnia 15 stycznia 2014 r. – w sprawie wątpliwości dotyczących zgodności z Konstytucją przepisu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wyłączającego przedawnienie należności z tytułu składek zabezpieczonych hipoteką lub zastawem.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (19.05.2014 r.) poinformował o przeprowadzeniu konsultacji z Ministrem Finansów, w wyniku których ustalono, że zmiany dotyczące zobowiązań podatkowych w ustawie – Ordynacja podatkowa powinny być spójne ze zmianami w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Przyjęto, że optymalnym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie ich w jednym akcie prawnym. Prace legislacyjne w kierunku realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego są prowadzone przez Ministerstwo Finansów. Uznając rozwiązania wprowadzone w ustawie – Ordynacja podatkowa za wiodące, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zadeklarowało pełną współpracę przy tworzeniu zmian w zakresie systemu ubezpieczeń społecznych.

IV.7020.4.2014 z dnia 17 stycznia 2014 r. – w sprawie braku powszechnie obowiązujących przepisów regulujących zasady przeprowadzania badań kodu genetycznego DNA w sprawach cywilnych.

Minister Sprawiedliwości (22.05.2014 r.) poinformował, że w przypadku przeprowadzania badań DNA na użytek procesu dotyczącego pochodzenia dziecka

przepisy obowiązującego prawa zapewniają przestrzeganie uprawnień osoby badanej w zakresie prawa do informacji oraz wolnej i świadomej zgody, w tym zgody zastępczej. Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera przepisów szczególnych dotyczących przeprowadzania badań DNA dla celów dowodowych. Do przeprowadzania takich badań znajdują zastosowanie przepisy dotyczące przeprowadzenia dowodu z grupowego badania krwi.

Przepisy procesowe odnoszące się do przeprowadzania badań DNA dla celów dowodowych respektują autonomię osoby badanej, wykluczając dopuszczalność przeprowadzenia dowodu z DNA bez jej wiedzy czy zgody wyrażonej przez nią samą albo osobę uprawnioną do wyrażenia zgody substytucjonalnej; respektują prawo osoby badanej do uzyskania informacji o badaniu, jego celu oraz konsekwencjach prawnych zarówno jego przeprowadzenia, jak i odmowy poddania się badaniu (ocena odmowy przez sąd może prowadzić do uznania twierdzeń strony przeciwnej). Obecne regulacje respektują także prawo do prywatności osób badanych (ochrona danych osobowych). Można zatem stwierdzić, że obowiązujące przepisy procesowe w zakresie postępowania dowodowego, obejmującego także badanie DNA, w sposób prawidłowy zabezpieczają gwarancje procesowe stron i nie wymagają dodatkowych regulacji.

Wobec rozwijającego się rynku badań DNA i braku jakichkolwiek regulacji prawnych w tym zakresie, a tym samym braku kontroli wykonywania testów genetycznych, istnieje potrzeba ustawowego unormowania metodologii oraz standardów dotyczących przeprowadzania badań genetycznych dla celów zdrowotnych oraz w celu określenia pokrewieństwa. Nie są to jednak zagadnienia leżące w kompetencji Ministra Sprawiedliwości. Odnosząc się do postulatu rozważenia penalizacji pobierania – bez zezwolenia – próbek kodu genetycznego, ich badania i obrotu nimi, Minister stwierdził, że przed podjęciem decyzji o penalizacji określonego zachowania konieczne jest przeprowadzenie przeglądu uregulowań znajdujących się w domenie każdej z dziedzin prawa, pod kątem wprowadzenia zmian porządkujących zasady zachowań wskazanych w wystąpieniu, jak też wzięcia pod uwagę kształtu przyszłych ustawowych regulacji. Proponowany przez ekspertów kierunek zmian legislacyjnych, wprowadzający reglamentację podmiotów upoważnionych do wykonywania testów genetycznych, jak też inicjujących takie procedury, powinien być również brany pod uwagę przy pracach zmierzających do penalizacji wskazanych w wystąpieniu Rzecznika zachowań. Niektóre sposoby uzyskania materiału biologicznego już w obecnym stanie prawnym mogą realizować znamiona czynów zabronionych (np. przestępstwo zmuszenia, naruszenia nietykalności). Zachowanie standardów ochrony w omawianym zakresie może zapewnić zarówno kontrola podmiotów wykonujących działalność leczniczą, jak i reguły odpowiedzialności karnej obowiązujące w przypadku wykonywania bez uprawnień czynności lekarza, pielęgniarki oraz diagnosty laboratoryjnego.

V.7011.21.2014 z dnia 30 stycznia 2014 r. – w sprawie opracowania krajowego planu alzheimerowskiego.

Minister Zdrowia (27.05.2014 r.) poinformował, że możliwości wdrożenia narodowego planu alzheimerowskiego były wnikliwie analizowane w Ministerstwie Zdrowia. Z uwagi na prowadzone przez Ministerstwo działania skierowane do pacjentów chorych na chorobę Alzheimera, obecnie nie wydaje się zasadne tworzenie programu o szerokim spektrum oddziaływania (kompleksowa opieka) wyłącznie dla jednej grupy pacjentów. Jednocześnie Minister Zdrowia podkreślił, że ze szczególną uwagą analizuje problemy i wyzwania związane z leczeniem chorób typowych dla wieku podeszłego. Przykładem podejmowanych działań w omawianym obszarze jest nawiązanie współpracy z Narodowym Funduszem Zdrowia oraz Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, w wyniku której oczekiwanym efektem będzie wypracowanie modelu opieki nad osobami przewlekle chorymi, w podeszłym wieku oraz niepełnosprawnymi, wymagającymi świadczeń opiekuńczych i pielęgnacyjnych.

I.813.2.2014 z dnia 3 lutego 2014 r. – w sprawie finansowania tłumaczy języka migowego dla studentów.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych (12.06.2014 r.) poinformował, że zgodnie z wyjaśnieniami Ministerstwa Finansów w kwestii możliwości finansowania ze środków PFRON świadczenia usług tłumaczy języka migowego dla osób niesłyszących, uczących się na uczelniach wyższych, szkoły wyższe są zobowiązane na mocy ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, do stwarzania osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i w badaniach naukowych. Uczelnie publiczne oraz uczelnie niepubliczne otrzymują z budżetu państwa dotacje na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi, warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. Decyzje o tym, jakie zadania będą finansowane z dotacji, podejmuje uczelnie. Jednocześnie ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym pozwala na otrzymywanie przez uczelnie innych środków finansowych z budżetu państwa oraz z budżetów jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków. Natomiast zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, środki PFRON nie mogą zostać przeznaczone na realizację celów, zadań i wydatków w części, w jakiej zostały sfinansowane w ramach pomocy udzielonej z innych środków publicznych.

Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego należy do zadań powiatu. W obowiązujących przepisach nie określono katalogu sytuacji, w których osoba niepełnosprawna może korzystać z pomocy tłumacza języka migowego, finansowanej ze środków PFRON. Organ realizujący to zadanie sam dokonuje kwalifikacji, oceniając indywidualne potrzeby i możliwości osoby niepełnosprawnej. Środki PFRON są przeznaczone na różne zadania, co oznacza, że przekazywane zgodnie z algorytmem powinny uwzględniać potrzeby wszystkich grup osób niepełnosprawnych. Pomoc udzielana osobom niepełnosprawnym przez jednostki samorządu terytorialnego nie jest świadczeniem obligatoryjnym, uwarunkowana jest bowiem wielkością środków PFRON będących w dyspozycji jednostki oraz liczbą złożonych wniosków.

I.600.5.2014 z dnia 24 lutego 2014 r. – w sprawie dostępności witryn internetowych instytucji publicznych dla osób z niepełnosprawnościami.

Minister Administracji i Cyfryzacji (22.04.2014 r.) zapewnił, że w ramach realizacji własnych zadań oraz współdziałania w inicjatywach innych podmiotów, propaguje i promuje zasady dostępności serwisów internetowych. Jednocześnie, mając na względzie wagę i priorytet związany z dostępnością witryn internetowych, planowana jest realizacja szeregu działań zmierzających do osiągnięcia tego strategicznego celu. Warto przy tym wskazać na realizowaną obecnie w ramach prac Komitetu Rady Ministrów ds. Cyfryzacji inicjatywę weryfikacji systemów teleinformatycznych regulowanych przez projekty dokumentów rządowych pod względem osiągania przez nie interoperacyjności, za pomocą ustalonej listy kontrolnej. Jednym z kryteriów weryfikacji jest także zapewnienie wymogu prezentacji zasobów informacyjnych z uwzględnieniem ich dostępności dla osób niepełnosprawnych zgodnie z WCAG 2.0 na poziomie AA.

W związku z przygotowywaną przez Ministerstwo nowelizacją ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw, która wejdzie w życie w dniu 11 maja 2014 r., zmianie ulegnie tryb dofinansowywania przez ministra właściwego do spraw informatyzacji przedsięwzięć informatyzacyjnych. Minister co najmniej raz w roku będzie przeprowadzał konkurs na dofinansowanie projektów informatycznych o publicznym zastosowaniu lub przedsięwzięć wspierających rozwój społeczeństwa informacyjnego. W ramach wskazanych działań planowane jest również ogłoszenie konkursu, którego przedmiotem będzie dostosowanie stron internetowych dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Uprawnionymi do ubiegania się o dofinansowanie będą podmioty publiczne wskazane w ogłoszeniu o konkursie. Minister wyraził przekonanie, iż strategiczne kierunki rozwoju informatyzacji polskiej administracji publicznej, a także zaplanowane w celu ich realizacji działania pozwolą na zwiększenie dostępności serwisów internetowych dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Jednocześnie Minister zadeklarował gotowość współpracy przy realizacji przedsięwzięć podejmowanych w przedmiotowym obszarze.

II.517.566.2014 z dnia 24 lutego 2014 r. – w sprawie zagwarantowania poszanowania praw osób pozbawionych wolności, z niepełnosprawnością intelektualną.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (30.04.2014 r.) poinformował o pracach nad nowymi programami szkolenia w Służbie Więziennej, w których poszerzono treści dotyczące m.in. osób niepełnosprawnych. W ramach szkolenia funkcjonariusze są uwrażliwiani na zjawiska dyskryminacji. Programy szkolenia obejmują problematykę właściwego obiegu i wymiany informacji pomiędzy funkcjonariuszami różnych pionów służby, w celu właściwego realizowania oddziaływań penitencjarnych. Specjalistyczna wiedza i umiejętności funkcjonariuszy w zakresie

postępowania z osobami upośledzonymi umyślowo jest uszczegółowiana i dopasowywana do zadań służbowych w ramach specjalizacji zawodowych.

III.7044.8.2014 z dnia 6 marca 2014 r. – w sprawie przestrzegania praw obywatelskich oraz warunków służby w 14. dywizjonie artylerii samobieżnej.

Minister Obrony Narodowej (02.05.2014 r.) wyjaśnił, że kwestie zgłaszane przez żołnierzy z 14. dywizjonu artylerii samobieżnej są mu znane, bowiem zgłaszane były m.in. w ramach obowiązujących zasad informowania o nastrojach w Siłach Zbrojnych RP. Każdorazowo są one poddawane szczegółowej analizie i opiniowaniu przez odpowiednie organy Ministerstwa Obrony Narodowej. Na tej podstawie część przedstawianych kwestii została pozytywnie zaopiniowana i zrealizowana w formie nowelizacji przepisów prawa.

Odnosząc się do problemów przedstawionych w wystąpieniu Minister Obrony Narodowej poinformował ponadto, że współczynnik świadczenia mieszkaniowego obowiązujący w danym garnizonie jest wypadkową ceny rynkowej najmu lokali mieszkalnych obliczoną dla całego garnizonu, a nie tylko dla miejscowości, w której żołnierz pełni służbę wojskową. Na podstawie informacji napływających z Centrów Szkolenia oraz prowadzonych nadzorów służbowych w latach 2012–2013 stwierdzono nieprzestrzeganie dyscypliny szkoleniowej, postanowień Regulaminu Ogólnego Sił Zbrojnych RP oraz innych przepisów dotyczących uczestników kursów. W związku z powyższym Dowódca Wojsk Lądowych polecił ujednoczyć wyposażenie i umundurowanie uczestników kursów. Ustalił, że każdy żołnierz zawodowy ma obowiązek posiadać umundurowanie i wyekwipowanie określone w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej w sprawie umundurowania oraz wyekwipowania żołnierzy zawodowych i kandydatów na żołnierzy zawodowych. Ponadto na stronach internetowych Centrów Szkolenia znajdują się informatory zawierające szczegółowe wykazy wyposażenia i umundurowania, z jakimi słuchacze mają stawić się na poszczególne kursy. Minister podkreślił, że kwestie związane z rekonwersją szeregowych zawodowych są przedmiotem głębokiej troski resortu. Nowe regulacje prawne zawarte w ustawie z dnia 11 października 2013 r. o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz niektórych innych ustaw uwzględniają korzystne rozwiązania również dla tego korpusu. Dodatkowo Minister wskazał, że każdemu żołnierzowi przysługuje prawo do skorzystania z zapomóg, na podstawie postanowień ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w sprawie warunków i trybu przyznawania nagród uznaniowych i zapomóg żołnierzom zawodowym.

I.7030.3.2014 z dnia 6 marca 2014 r. – w sprawie braku jednoznacznych uregulowań prawnych dotyczących uprawnień do przejazdów ulgowych komunikacją miejską i komunikacją zbiorową dla uczniów.

Minister Edukacji Narodowej (26.06.2014 r.) wyjaśniła, że Ministerstwo Edukacji Narodowej, stojąc na stanowisku, iż obecne przepisy w sprawie uprawnień do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego nie traktują

równy poszczególnych grup dzieci i młodzieży, inicjowało działania w sprawie zmiany przepisów o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego. Podejmowane w tym zakresie wysiłki nie przyniosły jednak oczekiwanych rozstrzygnięć. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju wskazuje, iż zgodnie z zapisami ustawy o publicznym transporcie zbiorowym, do końca 2016 r. powinien być wypracowany nowy system dofinansowania ulg ustawowych w publicznym transporcie zbiorowym, co może być także okazją do przeglądu obecnego systemu ulg i zawarcia nowego konsensusu społecznego w tym zakresie. Odrębną kwestią pozostają uprawnienia do ulgowych przejazdów komunikacją miejską, które nie są szczegółowo uregulowane w ustawach ani aktach wykonawczych. W ramach posiadanej autonomii – na podstawie prawa miejscowego – decydują o tym samodzielnie władze poszczególnych miast.

III.7044.23.2014 z dnia 7 marca 2014 r. – w sprawie zasad naliczania ekwiwalentu za niewykorzystany urlop, zawartych w ustawie o Policji.

Minister Spraw Wewnętrznych (25.04.2014 r.) poinformował, iż dostrzegając wątpliwości wskazane w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich, w Komendzie Głównej Policji podjęto prace mające na celu urealnienie wysokości stawki ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy lub dodatkowy (zmiana art. 115a ustawy o Policji) oraz uwzględniające potrzebę zmiany art. 83 ust. 4 tej ustawy w celu ujednoczenia zasad udzielania policjantom urlopu zaległego z przepisami prawa powszechnie obowiązującego (Kodeksu pracy). Przygotowywane propozycje zmian znajdują się obecnie we wstępnej fazie koncepcyjnej. Minister odniósł się także do wątpliwości formalnoprawnych w zakresie zgodności z Konstytucją przyjętej formy regulacji (rozporządzenie), co do „ograniczenia” rekompensaty pieniężnej za niewykorzystany urlop lub za czas wolny od pracy przysługującej funkcjonariuszom Straży Granicznej. Prawo funkcjonariuszy Straży Granicznej do dni wolnych od pracy, corocznych płatnych urlopów, jak i prawo do rekompensaty (ekwiwalentu) za niewykorzystany w naturze urlop wypoczynkowy lub dodatkowy, zostało określone w akcie normatywnym rangi ustawy. Fakt przekazania do uregulowania w rozporządzeniu materii dotyczącej jedynie mechanizmu wypłaty ekwiwalentu nie stanowi ograniczenia konstytucyjnej sfery praw i wolności, która zgodnie z Konstytucją musi być regulowana ustawowo, a jednocześnie umożliwia prawodawcy unormowanie kwestii, które nie znalazły umocowania w ustawie.

I.561.5.2014 z dnia 11 marca 2014 r. – w sprawie zaskarżania przez Komisję Nadzoru Audytowego uchwał organów Krajowej Izby Biegłych Rewidentów, naruszających konstytucyjne prawa i wolności obywateli.

Przewodnicząca Komisji Nadzoru Audytowego (02.04.2014 r.) poinformowała, że Komisja ma kompetencje do zatwierdzania uchwał organów Krajowej Izby Biegłych Rewidentów, określonych w ustawie o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym. Procedura zatwierdzania uchwał może trwać dłużej niż 30 dni

i kończy się wydaniem decyzji administracyjnej. W razie stwierdzenia, że uchwała narusza porządek prawny wydaje się dopuszczalnym zastosowanie nadzwyczajnych trybów wzruszania decyzji administracyjnych. Z tego punktu widzenia należy stwierdzić, że w odniesieniu do uchwał organów KIBR podlegających zatwierdzeniu przez KNA istnieją gwarancje umożliwiające reagowanie w późniejszym terminie na sprzeczne z prawem lub konstytucyjnymi standardami rozwiązania przyjęte w tych uchwałach.

Odnosząc się natomiast do kompetencji Komisji polegającej na zaskarżaniu do sądu administracyjnego uchwał organów KIBR niepodlegających zatwierdzeniu, które naruszają przepisy prawa lub godzą w interes publiczny lub też mają znamiona pomyłki lub błędu, Przewodnicząca Komisji stwierdziła, że termin przewidziany w ustawie na skorzystanie z tego środka może okazać się zbyt krótki. W dotychczasowej praktyce Komisji nie było jednak potrzeby zaskarżenia uchwały organu KIBR do sądu administracyjnego po upływie terminu na jej zaskarżenie. Wszystkie uchwały przesyłane przez organy KIBR są przed upływem terminu na ich zaskarżenie rozpatrywane przez KNA na posiedzeniach.

Komisja Nadzoru Audytowego, dostrzegając potrzebę zmiany lub wyeliminowania określonej uchwały organów KIBR naruszającej przepisy prawa lub standardy konstytucyjne, może wykorzystać niewiążące środki oddziaływania na organy KIBR, na przykład zalecenia. Dotychczas taki sposób oddziaływania odnosił pozytywny skutek. Mając jednak na uwadze spostrzeżenia zawarte w wystąpieniu Rzecznika, Komisja Nadzoru Audytowego dostrzega potrzebę dokonania analizy obowiązujących rozwiązań ustawowych przy najbliższej nowelizacji ustawy o biegłych rewidentach i ewentualnej zmiany przepisów.

BPK.511.51.2014 z dnia 12 marca 2014 r. – w sprawie realizacji obowiązku przeproszenia pokrzywdzonego przez skazanego, wobec którego zawieszono wykonanie kary.

Minister Sprawiedliwości (04.04.2014 r.) poinformował, że mając na uwadze treść przepisów Kodeksu karnego, jak również cel i zakres stosowania środka probacyjnego w postaci warunkowego zawieszenia wykonywania kary i związanych z nim obowiązków nakładanych na oskarżonego, Minister Sprawiedliwości nie podziela podnoszonych przez Rzecznika wątpliwości dotyczących wykładni art. 72 § 1 pkt 2 k.k. Ostateczna decyzja, co do orzeczenia obowiązku przeproszenia pokrzywdzonego należy w każdym przypadku do sądu, który najpierw musi zdecydować o zasadności nałożenia takiego obowiązku na oskarżonego, a następnie podjąć decyzję, co do tego gdzie, kiedy i w jaki sposób oskarżony ma go wypełnić. Przy wyborze formy i czasu realizacji omawianego obowiązku sąd powinien uwzględnić stanowisko pokrzywdzonego i sprawcy. Przepisy Kodeksu karnego nie przesądzają, jaką formę powinien przybrać obowiązek przeproszenia pokrzywdzonego, ale sąd powinien wskazać sposób i czas wykonania tego obowiązku. Wybór formy przeprosin powinien być w głównej mierze zdeterminowany rodzajem przestępstwa i zakresem skutków, jakie wywołało ono w zakresie naruszenia dóbr prawnych pokrzywdzonego oraz

oddziaływania społecznego. W żaden sposób nie można zakwestionować wyboru formy przeprosin za pośrednictwem środków masowego komunikowania w przypadku, gdy do popełnienia przestępstwa doszło właśnie za ich pomocą. Oskarżony musi mieć świadomość konieczności poniesienia, również w celach wychowawczo-zapobiegawczych, konsekwencji czynu także w sferze finansowej. Nakładając obowiązki z art. 72 k.k. sąd poddaje analizie możliwy zakres ich spełnienia. Określając czas i sposób wykonania obowiązku sąd powinien wziąć pod uwagę realne możliwości skazanego, a także jego inne zobowiązania, np. rodzinne lub zawodowe.

III.7044.18.2014 z dnia 17 marca 2014 r. – w sprawie przestrzegania praw obywatelskich oraz warunków służby żołnierzy w 16. batalionie powietrznodesantowym oraz Dowództwie 6. Brygady Powietrznodesantowej.

Minister Obrony Narodowej (18.06.2014 r.) poinformował, że na etapie kształtowania rozwiązań dotyczących maksymalnego okresu służby kontraktowej projekt ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych oraz niektórych innych ustaw był wielokrotnie konsultowany z komórkami i jednostkami organizacyjnymi resortu obrony narodowej. Przepisy ustawy pragmatycznej nie zawierają gwarancji osiągnięcia przez żołnierza pełniącego służbę kontraktową maksymalnego dwunastoletniego okresu pełnienia służby wojskowej. Resort obrony narodowej nie pozostawia zwalnianych żołnierzy służby kontraktowej, w tym szeregowych zawodowych, bez stosownej pomocy, umożliwiając zaangażowanie na cywilnym rynku pracy. Działania takie zapewniają obowiązujące przepisy.

Minister zapewnił, że żołnierze nie powinni mieć problemów z pozyskaniem regulaminowego wyposażenia. Mogą je pobrać w magazynach właściwych Wojskowych Oddziałów Gospodarczych, a należna kwota zostaje odliczona z wypłacanego corocznie równoważnika mundurowego. Wskazane w czasie wizyty trudności w zakresie wyposażenia oraz bazy szkoleniowej są sukcesywnie niwelowane. Odnosząc się do obowiązku wykonywania skoków spadochronowych, Minister stwierdził, że wszyscy żołnierze byli i są objęci obowiązkiem wykonywania skoków ze spadochronem, a zmiana nazwy jednostki nie miała żadnego znaczenia dla sposobu prowadzenia szkolenia spadochronowego.

KMP.571.56.2014 z dnia 18 marca 2014 r. – w sprawie zasad postępowania z osadzonymi podejmującymi próby samobójcze lub dokonującymi samouszkodzeń.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej (16.06.2014 r.) wyjaśnił, że zgodnie z postanowieniami Kodeksu karnego wykonawczego skazanemu nie wolno dokonywać uszkodzeń ciała ani rozstroju zdrowia. Osadzony podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie. Te właśnie ustawowe przepisy stanowią o istocie zagadnienia i to z nich wynika

traktowanie próby samobójczej podjętej w warunkach izolacji penitencjarnej jako czynu zabronionego, za który grozi osadzonemu odpowiedzialność dyscyplinarna.

W ocenie Centralnego Zarządu Służby Więziennej obowiązująca procedura określająca sposób postępowania, zmierzający do oceny stopnia zawinienia i odpowiedzialności za takie zachowania, jest prawidłowa. Samo sporządzenie wniosku o wymierzenie osadzonemu kary dyscyplinarnej nie może być uznane za formę kary. O ile taki wniosek zostanie sporządzony, jest on traktowany jako sygnał, że miało miejsce zachowanie zabronione przez ustawę i trzeba ocenić jego okoliczności oraz stopień zawinienia skazanego. W przypadku oceny, że podłożem autoagresji był stan emocjonalny i odstępiania od ukarania, taki wniosek nie jest wliczany do liczby wymierzonych osadzonemu kar dyscyplinarnych. Wniosek pozostaje w aktach osadzonego, jednak nie jest generowany przez system Noe.NET jako kara dyscyplinarna, nie jest uwzględniany w bilansie otrzymanych nagród i wymierzonych kar dyscyplinarnych i nie rzutuje negatywnie na całościową ocenę zachowania osadzonego w warunkach izolacji.

Jednocześnie w odpowiedzi zapowiedziano, że Centralny Zarząd Służby Więziennej rozważy możliwość pewnej korekty przepisów zarządzenia nr 2/2004 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2014 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych, polegającej na usunięciu obowiązku sporządzenia wniosku o wymierzenie kary dyscyplinarnej. Od sporządzenia wniosku będzie można odstąpić, o ile motywy działania skazanego nie zostaną ocenione jako instrumentalne.

II.518.6.2014 z dnia 18 marca 2014 r. – w sprawie stosowania przez sądy nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym i zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (03.04.2014 r.) podkreślił, że zapewnienie ochrony osobie pokrzywdzonej przemocą w rodzinie, w tym poprzez odseparowanie jej od sprawcy przemocy, stanowi priorytet w działaniach organów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocą w rodzinie. Celowi temu ma służyć obowiązujące prawo, w tym liczne instrumenty z zakresu prawa karnego i cywilnego. Sądy coraz częściej stosują środki izolacji sprawcy od osoby pokrzywdzonej przemocą w rodzinie. O rodzaju zastosowanych środków karnych i probacyjnych orzeka sąd uwzględniając każdorazowo okoliczności rozpoznawanej sprawy. Ministerstwo Sprawiedliwości może jedynie prowadzić akcje informacyjno-edukacyjne i szkolenia dla kadry orzeczniczej. W ramach tych działań Ministerstwo opracowało i wydało Informator dla sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych dotyczący przeciwdziałania przemocą w rodzinie, który został przekazany sędziom orzekającym w wydziałach karnych oraz kuratorom sądowym.

I.613.4.2014 z dnia 18 marca 2014 r. – w sprawie wprowadzenia jednolitych zasad zabezpieczenia zgromadzeń publicznych przez Policję.

Komendant Główny Policji (18.04.2014 r.) wyjaśnił, że ustawa Prawo o zgromadzeniach daje każdemu możliwość korzystania z wolności pokojowego gromadzenia się. Natomiast zasady poruszania się po drogach wszystkich użytkowników reguluje ustawa Prawo o ruchu drogowym. W przypadku organizowania zgromadzeń publicznych żaden przepis szczególny nie zwalnia osób biorących udział w takim przedsięwzięciu, pozostających jednocześnie uczestnikami ruchu drogowego, od stosowania się do nakazów i zakazów przewidzianych w ustawie Prawo o ruchu drogowym. Kierując się odpowiedzialnością w zakresie utrzymania standardów demokratycznego państwa, a w szczególności w zakresie zapewnienia porządku publicznego w trakcie pokojowych zgromadzeń publicznych, Policja podejmuje działania mające na celu zagwarantowanie prawa jednostki bądź określonej grupy osób do swobodnego wyrażania i prezentowania swoich poglądów. Z uwagi na złożoność i rangę problematyki dotyczącej policyjnego zabezpieczenia nie tylko zgromadzeń publicznych, ale także innych imprez i uroczystości o charakterze masowym, w jednostkach organizacyjnych Policji organizowane są szkolenia programowe z przedmiotowego obszaru zagadnieniowego. Mając powyższe na uwadze wprowadzenie jednolitych zasad zabezpieczenia przez policjantów zgromadzeń publicznych, w świetle obowiązujących przepisów należy uznać za niecelowe, bowiem w niektórych przypadkach może niekorzystnie wpłynąć na poziom ich zabezpieczenia, zaś w innych może generować użycie nadmiernych sił.

V.7014.36.2014 z dnia 19 marca 2014 r. – w sprawie niskiego zainteresowania lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej szkoleniami z zakresu opieki geriatrycznej.

Prezes Naczelnej Rady Lekarskiej (02.04.2014 r.) zapewnił, że środowisko lekarskie, podobnie jak Rzecznik Praw Obywatelskich, wyraża troskę o pacjentów będących seniorami. Lekarzy specjalistów geriatry jest bardzo mało, zaledwie 298 wykonujących zawód. Dlatego podstawową kwestią, o którą zabiega samorząd lekarski jest zwiększenie przez Ministra Zdrowia liczby rezydentur w dziedzinie geriatry, a także wprowadzenie mechanizmów zachęcających młodych lekarzy do wybrania tej dziedziny. Naczelna Izba Lekarska prowadzi wiele szkoleń, jednak niestety nie została wybrana jako współorganizator szkoleń pn. „Wsparcie systemu kształcenia ustawicznego personelu medycznego w zakresie opieki geriatrycznej”. Po otrzymaniu od Rzecznika Praw Obywatelskich prośby o rozpowszechnienie informacji Naczelna Izba Lekarska zamieściła link do szkolenia na swojej stronie internetowej.

I.561.5.2014 z dnia 19 marca 2014 r. – w sprawie możliwości usunięcia biegłego rewidenta z rejestru w sposób inny niż na drodze postępowania dyscyplinarnego oraz w sprawie ograniczeń prawa kandydata na biegłego rewidenta wglądu do własnej pracy egzaminacyjnej.

Minister Finansów (18.04.2014 r.) zgodził się z uwagą Rzecznika Praw Obywatelskich, iż „w sytuacji, gdy biegły rewident uchybił swoim obowiązkom etycznym, powinien zostać pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej – nie zaś pozbawiony prawa do wykonywania zawodu na skutek samoistnej uchwały Krajowej

Rady Biegłych Rewidentów”. Praktyka organów samorządu zawodowego biegłych rewidentów wydaje się być zbieżna z przedstawionym postulatem. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że nieprawidłowa jest wykładnia ustawy o biegłych rewidentach prowadząca do wniosku, że zastosowanie przepisu tej ustawy mówiącego o podjęciu przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów uchwały o skreśleniu biegłego rewidenta w przypadku niespełnienia przez niego warunku posiadania nieposzlakowanej opinii, jest konkurencyjne wobec możliwości zastosowania przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym. Omawiana regulacja znajdzie zastosowanie w sytuacji, gdy postępowanie dyscyplinarne nie może zostać wszczęte, ponieważ czyn, którego dopuścił się biegły rewident został popełniony przed wpisaniem go do rejestru biegłych rewidentów, lecz ujawniony już po dokonaniu wpisu do rejestru biegłych rewidentów. Zasadnym byłoby rozważenie, czy nie zachodzi potrzeba doprecyzowania obowiązującej w tym zakresie regulacji, tak aby nie budziła wątpliwości.

Wykluczenie biegłego z grona członków samorządu w drodze uchwały Krajowej Rady Biegłych Rewidentów nie pozbawia strony możliwości wypowiedzenia się, co do zebranego w sprawie materiału dowodowego. Uchwała Krajowej Rady Biegłych Rewidentów podlega kontroli instancyjnej, jak i zaskarżeniu do sądu administracyjnego.

Odnosząc się do uwagi zawartej w wystąpieniu Rzecznika, zgodnie z którą możliwość odwołania członków Krajowego Sądu Dyscyplinarnego oraz Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego przed upływem ich kadencji może uniemożliwiać zapewnienie faktycznej niezależności tych organów, Minister Finansów wyjaśnił, że organem, który ma prawo odwołać powyższe organy samorządu biegłych rewidentów jest Krajowy Zjazd Biegłych Rewidentów, który obraduje co cztery lata, zatem istnieje raczej niewielkie ryzyko nadużywania omawianego uprawnienia. Niezależnie od powyższego, omawiane rozwiązania zostaną poddane analizie przy najbliższej okazji prac nad zmianą ustawy o biegłych rewidentach. Powodem do tego będą uchwalone niedawno przez Radę UE i Parlament Europejski znowelizowane przepisy dotyczące działalności biegłych rewidentów i firm audytorskich.

Przewodnicząca Komisji Egzaminacyjnej dla kandydatów na biegłych rewidentów (11.04.2014 r.) poinformowała, że dostęp obywatela do wszelkich informacji zbieranych na jego temat oraz prawo weryfikacji zgodności z prawdą tych informacji jest prawem rangi konstytucyjnej i podlega ograniczeniom wyłącznie na podstawie ustaw. Takie ograniczenia przewiduje m.in. ustawa o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym. Ograniczyła ona prawo dostępu do testów i zadań egzaminacyjnych stanowiąc, że członkowie Komisji Egzaminacyjnej i egzaminatorzy zatrudnieni przez Komisję składają oświadczenia, iż nie będą w jakikolwiek sposób udostępniać lub wykorzystywać informacji dotyczących testów egzaminacyjnych oraz zadań sytuacyjnych, w szczególności przez prowadzenie szkoleń mających na celu przygotowanie do egzaminów dla kandydatów na biegłych rewidentów lub publikację materiałów szkoleniowych. Jeśli działania takie są zabronione członkom Komisji, to

tym bardziej nie można dopuścić do tego, aby umożliwić ich wykonywanie kandydatom na biegłych rewidentów. Przepisy ustawy wykluczają też możliwość udzielania przez członków Komisji Egzaminacyjnej w czasie wglądów jakichkolwiek informacji i wyjaśnień. Zasoby bazy zadań egzaminacyjnych są wykorzystywane podczas kilku egzaminów ze względu na koszty ich przygotowania i przeprowadzania. Publikowanie zadań egzaminacyjnych po przeprowadzeniu egzaminu i opracowywanie nowych zadań na każdy kolejny egzamin wymagałoby podwojenia wysokości opłat, co mogłoby oznaczać ograniczanie dostępu do zawodu.

Kandydatowi na biegłego rewidenta przysługuje prawo wglądu do pracy egzaminacyjnej oraz prawo wniesienia odwołania od wyniku egzaminu do Komisji Egzaminacyjnej, która jest zobowiązana do jego rozpatrzenia w terminie określonym przepisami, co zostało zagwarantowane w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie postępowania kwalifikacyjnego na biegłych rewidentów. Ze względu na dużą liczbę osób przystępujących do poszczególnych egzaminów, a tym samym ubiegających się o wgląd do prac egzaminacyjnych, w celu umożliwienia wszystkim chętnym skorzystania z tego uprawnienia, niezbędne jest wprowadzenie limitu czasowego. Został on jednak określony w taki sposób, aby umożliwić kandydatowi zapoznanie się ze swoją pracą, a jednocześnie umożliwić organizację dostępu dla wszystkich zainteresowanych.

Dostęp do prac egzaminacyjnych umożliwia sprawdzenie, czy nie nastąpił błąd w zakresie zliczenia punktacji, weryfikację, czy praca została w całości sprawdzona, jak też, czy liczba uzyskanych punktów pozwala przypuszczać, że ponowne sprawdzenie poszczególnych zadań mogłoby doprowadzić do zmiany oceny na lepszą. Komisja Egzaminacyjna kierując się wieloletnim doświadczeniem zmieniła tryb odwoływania od ocen. Pierwotnie, kandydat niezadowolony z uzyskanej oceny mógł złożyć odwołanie, żądając ponownego sprawdzenia pracy. Jeżeli ponowne sprawdzenie nie przyniosło pożądanego przez kandydata skutku, mógł on uzyskać wgląd do swojej pracy. Obecnie Komisja najpierw udostępnia prace, aby kandydat – po zapoznaniu się z procesem oceny – mógł rozważyć zasadność odwołania od uzyskanej oceny.

III.553.1.2014 z dnia 19 marca 2014 r. – w sprawie ograniczeń w dofinansowaniu do wypoczynku dzieci przebywających w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka.

Minister Pracy i Polityki Społecznej (23.04.2014 r.) poinformował, że obowiązujące przepisy zapewniają fakultatywnie finansowanie wypoczynku dzieci 6–18-letnich, ponieważ dzieci w tym wieku korzystają zazwyczaj ze zorganizowanych form wypoczynku. Co do zasady przyjęto zatem, że dzieci młodsze nie wyjeżdżają bez opieki rodziców zastępczych. Natomiast osoby powyżej 18. roku życia, z uwagi na fakt osiągnięcia pełnoletności i ustania pieczy zastępczej, nie są objęte systemem wsparcia finansowego przysługującego dzieciom przebywającym w rodzinnych formach pieczy zastępczej, poza świadczeniem na pokrycie kosztów utrzymania, które to świadczenie jest w ich przypadku formą wsparcia w okresie pobierania nauki.

Jednocześnie w odpowiedzi zapewniono, że stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich zostanie wzięte pod uwagę przy najbliższej nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

I.511.9.2014 z dnia 19 marca 2014 r. – w sprawie braku procedur dotyczących wnoszenia zażalenia na decyzję w przedmiocie odmowy wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec notariusza, podjętą przez radę izby notarialnej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (05.06.2014 r.) wyjaśnił, że – mając na uwadze systemowe odrębności regulacji dotyczącej notariuszy – nie ma obecnie konieczności podjęcia inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do zapewnienia pokrzywdzonemu udziału w postępowaniu dyscyplinarnym notariuszy poprzez przyznanie mu statusu strony tego postępowania bądź przyznanie jedynie określonych uprawnień procesowych. W przeciwieństwie do wolnych zawodów prawniczych (adwokatów, radców prawnych), notariusz działa na rzecz nie tylko określonego podmiotu, lecz musi także równoważyć interesy wszystkich stron czynności notarialnej, co istotnie rzutuje na ewentualne ustalenie osób pokrzywdzonych. Publicznoprawne elementy statusu notariusza przemawiają za kształtowaniem procedury dyscyplinarnej w sposób zbliżony do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Za strony postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziom, analogicznie jak w przypadku notariuszy, uważa się jedynie obwinionego i rzecznika dyscyplinarnego. Pokrzywdzony nie ma uprawnienia do zaskarżenia postanowienia rzecznika dyscyplinarnego o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Osoba pokrzywdzona działaniem lub zaniechaniem notariusza nie jest całkowicie pozbawiona ochrony prawnej w przypadku np. zaniechania przez radę izby notarialnej czynności w przedmiocie złożenia wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w stosunku do notariusza. Pokrzywdzony może wówczas zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości jako organu uprawnionego, obok rady izby notarialnej, do złożenia takiego wniosku. Nadto osobie, która czuje się pokrzywdzona pracą notariusza przysługuje prawo złożenia skargi do Ministra Sprawiedliwości lub prezesa właściwego sądu apelacyjnego.

IV.7214.37.2014 z dnia 20 marca 2014 r. – w sprawie stosowania przepisów zapobiegających „eksmisjom na bruk”.

Minister Sprawiedliwości (28.04.2014 r.) podkreślił, że znowelizowana treść art. 1046 k.p.c. utrzymuje jako zasadę niedopuszczalność prowadzenia tzw. eksmisji na bruk osób, którym nie przysługuje prawo do lokalu socjalnego lub zamiennego. Należy uznać, że zmiany wprowadzone stosunkowo niedawno do systemu prawnego w następstwie uchwalenia ustawy z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego wydają się stanowić wyważony instrument umożliwiający z jednej strony prowadzenie egzekucji obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, a z drugiej strony ochronę osób eksmitowanych przed bezdomnością.

Minister podkreślił, iż zasadniczą przyczyną przedstawionego w wystąpieniu Rzecznika stanu rzeczy nie są przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, lecz rozwiązania przewidziane w ustawie o ochronie praw lokatorów, normujące m.in. obowiązki gminy w kwestii dysponowania pomieszczeniami tymczasowymi. Problematyka ta, wchodząca w szerszy obszar zagadnień dotyczących zarządzania zasobem mieszkaniowym gminy, nie leży w zakresie właściwości Ministra Sprawiedliwości. Sprawy dotyczące budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego na poziomie lokalnym, wspieranie mieszkalnictwa, infrastruktury komunalnej, mieszczą się w dziale budownictwo, lokalne planowanie i zagospodarowanie przestrzenne oraz mieszkalnictwo. Działem tym kieruje Minister Infrastruktury i Rozwoju.

Na podstawie danych statystycznych gromadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości można zauważyć, że po wejściu w życie przepisów uchwalonych ustawą z dnia 31 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego nastąpiło stopniowe zwiększanie realizacji spraw o opróżnienie lokali mieszkalnych. W 2013 r. odnotowano całkowite opanowanie wpływu w tego rodzaju sprawach, co można uznać za ogólną poprawę szybkości postępowań. Jeśli chodzi o skuteczność postępowań eksmisyjnych, rozumianą jako stosunek spraw zakończonych przez wyegzekwowanie do ogółu spraw zakończonych, należy przyjąć, iż nie odnotowano w tym zakresie większych zmian. W oparciu o dane statystyczne, jakimi dysponuje Ministerstwo, nie jest możliwe wskazanie danych dotyczących odsetka czy liczby spraw kończących się usunięciem dłużnika do noclegowni lub schroniska z powodu niewskazania przez gminę w terminie 6 miesięcy tymczasowego pomieszczenia. Tego rodzaju dane nie są bowiem gromadzone przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

IV.7211.206.2014 z dnia 20 marca 2014 r. – w sprawie zasad liczenia głosów podczas głosowania na walnym zgromadzeniu spółdzielni mieszkaniowej.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju (18.04.2014 r.) poinformował, że podziela pogląd, iż członkami uczestniczącymi w walnym zgromadzeniu są wszyscy członkowie obecni na tym zgromadzeniu, którzy wzięli udział w głosowaniu, niezależnie od tego, czy głosowali „za”, „przeciw”, czy „wstrzymali się od głosu”. Tym samym należy przyjąć, że kwestia zasad obliczania większości głosów dla podjęcia uchwały przez walne zgromadzenie spółdzielni została uregulowana w przepisie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, zgodnie z którym uchwałę uważa się za podjętą, jeżeli była poddana pod głosowanie wszystkich części walnego zgromadzenia, a za uchwałą opowiedziała się wymagana w ustawie lub statucie większość ogólnej liczby członków uczestniczących w walnym zgromadzeniu. Wobec powyższego, dla podjęcia uchwały konieczne jest, aby głosy oddane „za” stanowiły większość z ogólnej liczby członków uczestniczących w walnym zgromadzeniu. Minister Infrastruktury i Rozwoju wystąpi do związków rewizyjnych spółdzielni mieszkaniowych z prośbą o poinformowanie spółdzielni w nich

zrzeszonych o powyższym stanowisku w kwestii sposobu uregulowania w statutach zasad liczenia głosów przy podejmowaniu uchwał na walnym zgromadzeniu. Jednocześnie, zdając sobie sprawę z pojawiających się wątpliwości interpretacyjnych oraz biorąc pod uwagę fakt, że znajdujące się w Sejmie projekty dotyczące spółdzielczości mieszkaniowej uwzględniają przepisy określające sposób głosowania na walnym zgromadzeniu, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w trakcie prac parlamentarnych przedstawi propozycje doprecyzowania tych rozwiązań w celu jasnego i wyczerpującego uregulowania powyższej kwestii.

I.501.96.2014 z dnia 21 marca 2014 r. – w sprawie sporządzania wokand sądowych.

Minister Sprawiedliwości (05.05.2014 r.) podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie. Poinformował jednocześnie o trwających w Ministerstwie pracach nad przygotowaniem nowego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Celem podjętych prac jest kompleksowe uregulowanie zagadnień dotyczących m.in. wewnętrznej organizacji sądów i dostosowanie ich do wielokrotnie nowelizowanej ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. W projekcie rozporządzenia proponuje się m.in. aby wokanda zawierała imiona i nazwiska sędziów i ławników, sygnatury akt spraw wyznaczonych do rozpoznania w danym dniu, oznaczenie godzin, na które sprawy wyznaczono, imiona i nazwiska stron. Ponadto w sprawach cywilnych wokanda będzie wskazywać przedmiot sprawy, a w postępowaniu karnym i w sprawach o wykroczenia – sygnaturę akt, oskarżyciela publicznego i kwalifikację prawną czynu zarzucanego oskarżonemu (obwinionemu). W sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego nie będzie podawało się przedmiotu sprawy, tylko określało się je jako sprawy z zakresu prawa rodzinnego lub opiekuńczego.

IV.7211.56.2014 z dnia 24 marca 2014 r. – w sprawie doprecyzowania przepisów regulujących zasady sprzedaży mieszkań powstałych przy udziale preferencyjnego kredytu.

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju (15.04.2014 r.) poinformował, że w dniu 19 lutego 2014 r. podjęta została uchwała o wystąpieniu z senacką inicjatywą legislacyjną w sprawie ujednoczenia przepisów o ustanawianiu odrębnej własności lokali wybudowanych z kredytu udzielonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego. W ramach prac związanych z przygotowaniem projektu zmian legislacyjnych w tym zakresie, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju współpracuje w trybie roboczym z Biurem Legislacyjnym Kancelarii Senatu. W maju 2014 r. planowane jest kolejne posiedzenie Komisji, którego przedmiotem będzie projekt ustawy eliminującej niespójności i wątpliwości interpretacyjne związane z wyodrębnianiem na własność spółdzielczych lokali wybudowanych przy udziale preferencyjnego kredytu.

IV.7000.178.2014 z dnia 26 marca 2014 r. – w sprawie sposobu realizacji tytułu wykonawczego nakazującego wydanie rzeczy lub jej części współwłaścicielowi, który nią nie włada.

Minister Sprawiedliwości (09.04.2014 r.) wyjaśnił, że w części normatywnej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, który w dniu 30 września 2013 r. skierowano do uzgodnień międzyresortowych, nie przewidziano zmiany art. 624 k.p.c. Podczas późniejszych prac nad projektem uwzględniono jednak propozycję zmiany tego przepisu. W aktualnej wersji projektu proponuje się, aby przepis otrzymał następujące brzmienie: „Art. 624. z chwilą uprawomocnienia się postanowienia przyznającego dotychczasowym współwłaścicielom części lub jednemu z nich całość rzeczy własność przechodzi na uczestników wskazanych w postanowieniu. Jeżeli w wyniku podziału całość rzeczy albo jej część przypadnie współwłaścicielowi, który nie włada tą rzeczą lub jej częścią, sąd w postanowieniu o zniesieniu współwłasności orzeknie również, co do jej wydania lub opróżnienia przez pozostałych współwłaścicieli pomieszczeń znajdujących się na tej nieruchomości, określając stosownie do okoliczności termin wydania nieruchomości lub opróżnienia pomieszczeń. Określenie terminu wydania nieruchomości wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego lub jej części bądź opróżnienia znajdujących się na niej pomieszczeń powinno nastąpić z uwzględnieniem interesu społeczno-gospodarczego”. W dniu 2 kwietnia 2014 r. przedmiotowy projekt ustawy został skierowany do dodatkowych uzgodnień międzyresortowych.

III.7040.16.2014 z dnia 27 marca 2014 r. – w sprawie uregulowania zawartego w ustawie o instytutach badawczych, dotyczącego zakazu podległości służbowej osób spokrewnionych i spowinowaconych.

Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (16.04.2014 r.) poinformował, że zwrócił się do Członków Rady Ministrów z prośbą o przeprowadzenie przeglądu regulacji poszczególnych pragmatyk pracowniczych i służbowych oraz dokonanie ich ewentualnej weryfikacji.

Część 3

Wybór spraw indywidualnych

ZESPÓŁ II

II.517.574.2014

Do Rzecznika skierował skargę Pan Mirosław O., w której kwestionował decyzję Dyrektora Zakładu Karnego w K. o odmowie udzielenia zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego w trybie art. 141a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego na okoliczność zawarcia związku małżeńskiego przez jego córkę.

Z dokonanych ustaleń wynika, że Dyrektor Zakładu Karnego nie wyraził zgody na opuszczenie przez Skazanego zakładu karnego, bowiem uznał, że brak jest przesłanek do udzielenia takiego zezwolenia. Wskazał, że okoliczność, na którą Wnioskodawca powołuje się, nie jest wypadkiem szczególnie ważnym w rozumieniu przywołanego wyżej przepisu. W opinii Dyrektora Zakładu Karnego szczególne okoliczności to przede wszystkim wypadki losowe, które zdarzyły się w rodzinie skazanego lub dotknęły jego i bliskich. W tej sytuacji nie rozważano możliwości udzielenia przepustki pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej lub w asyście osoby godnej zaufania. Dyrektor Okręgowej Służby Więziennej w G. nie dopatrywał się nieprawidłowości w postępowaniu administracji Zakładu Karnego w K.

Rzecznik nie podzielił tego stanowiska i uznał skargę Wnioskodawcy za uzasadnioną. Organ ten wielokrotnie zajmował się problemem dotyczącym właściwej interpretacji pojęcia „wypadki szczególnie ważne dla skazanego” i uważa, że trzeba rozumieć je szeroko. Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości, odpowiadając Rzecznikowi na wystąpienie w tej sprawie i podzielając stanowisko Rzecznika, wskazał, że pojęcie to obejmuje nie tylko tzw. „wypadki losowe”, ale także inne wypadki związane z warunkami rodzinnymi lub osobistymi skazanego. Muszą to być wypadki (zdarzenia) o charakterze szczególnym, co do zasady niepowtarzalnym. Aspekt braku losowości czy nagłości pewnego zdarzenia nie jest i nie może być podstawą do uznania, że określony wypadek nie jest wypadkiem szczególnie ważnym dla osoby skazanej.

Rzecznik uważa, że uroczystość zawarcia związku małżeńskiego przez dziecko osoby skazanej jest zdarzeniem szczególnie ważnym dla skazanego. Jest to z reguły (albowiem należy także spoglądać przy ocenie takiego zdarzenia na aspekt społeczny) wydarzenie, które oprócz charakteru czysto religijnego ma również charakter rodzinny.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu wielokrotnie wyrażał stanowisko, że z istoty uwięzienia wynikają różne ograniczenia wolności i praw, jednak muszą one być uznane za potrzebne w społeczeństwie demokratycznym. Potrzeba taka może wynikać m.in. z zagrożenia, jakie stwarza więzień dla

społeczeństwa oraz z braku gwarancji, że w przypadku czasowego zwolnienia powróci on do więzienia.

Analiza dokumentacji osobopoznawczej Wnioskodawcy pozwala na stwierdzenie, że nie stanowił on zagrożenia dla społeczeństwa. Jego postawę w trakcie odbywania kary oceniano pozytywnie. Natomiast prognoza kryminologiczno-społeczna w ocenie administracji zakładu karnego rokowała niepomyślnie. Negatywna prognoza kryminologiczno-społeczna nie może jednak przesądzać o odmowie udzielenia osadzonemu zezwolenia, o którym mowa w art. 141a § 1 k.k.w. Jeśli administracja Zakładu Karnego w K. nie miała przekonania, że Skazany będzie przestrzegał spoczywających na nim obowiązków w związku z przepustką losową, to warunkiem udzielenia takiego zezwolenia powinna być obecność funkcjonariusza Służby Więziennej lub osoby godnej zaufania.

Rzecznik, na kanwie przedmiotowej sprawy, skierował wystąpienie do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej i wskazał na potrzebę zapoznania dyrektorów jednostek penitencjarnych ze stanowiskiem Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczącej właściwej interpretacji pojęcia „wypadki szczególnie ważne dla skazanego” oraz zwrócenia uwagi dyrektorom na potrzebę brania pod uwagę możliwości udzielania zezwolenia, o którym mowa w art. 141a § 1 k.k.w., pod konwojem funkcjonariusza lub w asyście innej osoby godnej zaufania w sytuacji, gdy prognoza kryminologiczno-społeczna skazanego jest negatywna. W ocenie Rzecznika działania te są niezbędne, by zapobiec naruszeniom prawa skazanego do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego.

Dyrektor Generalny Służby Więziennej pismem z dnia 7 marca 2013 r. poinformował Rzecznika, iż skieruje pismo do Dyrektorów Okręgowych Służby Więziennej zobowiązujące do bardziej wnikliwego analizowania wniosków skazanych o udzielenie przedmiotowego zezwolenia ze szczególnym uwzględnieniem okoliczności „szczególnie ważnych dla skazanego”.

II.517.828.2014

Do Rzecznika zwrócił się Pan Piotr K., odbywający karę pozbawienia wolności. Żalił się on, że podczas pobytu w Zakładzie Karnym w W. nie zapewniono mu leczenia stomatologicznego oraz opieki psychologicznej i psychiatrycznej.

W toku badania skargi ustalono, że Pan Piotr K. przebywał w Zakładzie Karnym w W. w okresach: od 6 października do 5 grudnia 2012 r., od 13 grudnia 2012 r. do 15 stycznia 2013 r., od 14 marca do 24 kwietnia 2013 r., od 8 maja do 26 czerwca 2013 r., a następnie od 10 października 2013 r. Potrzebę wizyty u stomatologa Osadzony po raz pierwszy zgłosił w dniu 13 maja 2013 r., a następnie ponawiał zgłoszenia sześciokrotnie, zanim otrzymał pomoc medyczną. Długie oczekiwanie na przyjęcie przez stomatologa wynikało z blisko półtoramiesięcznej nieobecności tego lekarza w pracy, spowodowanej zwolnieniem lekarskim. Dyrektor Zakładu Karnego w W. w celu zapewnienia osadzonym opieki stomatologicznej jednostki podjął działania, w wyniku których osadzeni zgłaszający potrzebę skorzystania z pomocy stomatologa byli dowożeni do aresztów śledczych w I. i T. i przyjmowani przez lekarzy

zatrudnionych w tych jednostkach. W przypadku Pana Piotra K. oczekiwanie na udzielenie pomocy stomatologicznej trwało jednak ponad trzy tygodnie, toteż jego skarga w tym zakresie została uznana za zasadną.

W części dotyczącej zarzutu Osadzonego niezapewnienia mu opieki psychologicznej i psychiatrycznej ustalono, że przy przyjęciu do jednostki, a także podczas późniejszych konsultacji Pan Piotr K. zgłaszał lekarzom, iż w przeszłości podejmował próby samobójcze i leczył się psychiatrycznie. Również Sąd Rejonowy w W. pismem z dnia 5 października 2012 r. zwrócił się do Dyrektora Zakładu Karnego w W. o objęcie Pana Piotra K. opieką psychologiczną i psychiatryczną. Z informacji uzyskanych w toku postępowania wyjaśniającego wynika, że konsultację psychiatryczną przeprowadzono w dniu 18 grudnia 2012 r. Kolejna konsultacja miała miejsce w dniu 22 stycznia 2013 r., podczas jego pobytu w szpitalu Aresztu Śledczego w B. W późniejszym czasie, mimo zgłaszania takiej potrzeby, Osadzony nie został podczas pobytu w Zakładzie Karnym w W. skierowany do psychiatry. Konsultacja psychiatryczna odbyła się dopiero 17 września 2013 r., podczas pobytu Pana K. w Zakładzie Karnym w G.

Zgodnie z Instrukcją nr 16/10 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 13 sierpnia 2010 r. w sprawie zapobiegania samobójstwom osób pozbawionych wolności osadzeni, u których stwierdzono zwiększone ryzyko podjęcia próby samobójczej, powinni być objęci profilaktyką suicydalną drugiego rzędu. Niewątpliwie u osoby, która w przeszłości dokonywała prób samobójczych, ryzyko powtórzenia takich zachowań jest zwiększone, dlatego Pan Piotr K. powinien być działaniami profilaktycznymi objęty. Jak wynika z udzielonych Rzecznikowi informacji, podczas pobytu Osadzonego w Zakładzie Karnym w W. psycholog konsultował go trzykrotnie: w dniu 11 października, 8 listopada oraz 4 grudnia 2013 r., natomiast w czasie wcześniejszych pobytów, w okresie od października 2012 r. do października 2013 r. tego rodzaju działań wobec Osadzonego nie podejmowano.

Poczynione ustalenia wykazały, że mimo iż administracja i służba zdrowia Zakładu Karnego w W. dysponowały informacjami o wcześniejszych próbach samobójczych Osadzonego oraz jego pobytach w szpitalu psychiatrycznym, poddano go konsultacji psychiatrycznej dopiero po blisko dwóch i pół miesiącach pobytu w zakładzie karnym. W późniejszym okresie, mimo zgłaszania przez niego potrzeby skorzystania z pomocy psychiatry, nie został skierowany do specjalisty, a możliwość konsultacji uzyskał dopiero po przewiezieniu do innej jednostki. Po przyjęciu do Zakładu Karnego w W. Osadzony nie został również objęty profilaktyką suicydalną, działania takie wdrożono dopiero w październiku 2013 r., a więc po upływie roku. Mając powyższe na względzie skarga Osadzonego, w części dotyczącej niezapewnienia opieki psychologicznej i psychiatrycznej podczas pobytu w Zakładzie Karnym w W. również została uznana za zasadną.

Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B. o podjęcie stosownych działań w celu niedopuszczenia do zaistnienia w przyszłości podobnych nieprawidłowości w Zakładzie Karnym w W.

II.517.471.2014

Do Rzecznika zwrócił się Pan Piotr J., odbywający karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w G. Skarzył się on m.in., że administracja jednostki umieszcza wspólnie w celach mieszkalnych osadzonych zakwalifikowanych do różnych podgrup klasyfikacyjnych – R-1 i R-2.

Ustalenia poczynione przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B., do którego Rzecznik zwrócił się o zbadanie sprawy, potwierdziły, że Pan Piotr J., zakwalifikowany do podgrupy klasyfikacyjnej R-1, był umieszczony w celi mieszkalnej z osobami posiadającymi podgrupę R-2. Dyrektor Okręgowy uznał jednakże, że do podjęcia takiej decyzji uprawniał administrację zakładu karnego przepis § 58 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, który stanowi, że „z ważnych powodów skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie karnym typu otwartego może przebywać w zakładzie typu półotwartego lub zamkniętego, a skazany zakwalifikowany do odbywania kary w zakładzie typu półotwartego – w zakładzie typu zamkniętego”.

Istotnie przepis ten dopuszcza odstępstwo od ogólnej zasady wyrażonej w art. 100 § 1 k.k.w., zgodnie z którą skazany odbywa karę we właściwym ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub zabezpieczenie zakładzie karnym. Należy jednak mieć na uwadze, że przepis § 58 ust. 1 regulaminu dotyczy kierowania skazanych do zakładów karnych odpowiedniego typu, a nie rozmieszczenia ich wewnątrz zakładu karnego. Rozmieszczenie skazanych w celach mieszkalnych pozostaje w istotnym stopniu zdeterminowane treścią decyzji klasyfikacyjnej, o czym stanowi art. 110 § 4 k.k.w. – „przy rozmieszczeniu skazanego w celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności decyzję klasyfikacyjną (...)”. Przesłanki klasyfikacji zawarte w art. 82 § 1 k.k.w. – indywidualizacja postępowania ze skazanymi, zapobieganie szkodliwym wpływom skazanych zdemoralizowanych oraz zapewnienie skazanym bezpieczeństwa osobistego – winny być decydujące również przy podejmowaniu decyzji o rozmieszczeniu. Takie stanowisko zajął również Dyrektor Generalny Służby Więziennej, dając temu wyraz w piśmie do Rzecznika z dnia 20 września 2012 r. (RPO-695007/II).

Mając powyższe na względzie, Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B. o podjęcie stosownych działań w celu przeciwdziałania zaistnieniu w przyszłości tego rodzaju nieprawidłowości w Zakładzie Karnym w G., a w razie stwierdzenia takiej potrzeby, również w innych podległych mu jednostkach penitencjarnych.

II.517.426.2014

Do Rzecznika zwrócił się Pan Andrzej K., który żalił się, że jako osobie niepalącej nie zapewniono mu podczas pobytu w Oddziale Zewnętrznym w P. przebywania w środowisku wolnym od dymu tytoniowego.

W toku badania skargi ustalono, że w chwili przybycia osadzonego do Oddziału Zewnętrznego w Centralnej Bazie Danych Pozbawionych Wolności znajdowała się

informacja, iż jest on osobą niepalącą. Zgodnie z tymi preferencjami Skarżący został osadzony w celi wieloosobowej dla niepalących.

Następnego dnia Pan Andrzej K. zwrócił się o zmianę miejsca osadzenia z uwagi na to, że współosadzeni w porze nocnej palili w celi papierosy. Po uwzględnieniu prośby został on przeniesiony do innego oddziału mieszkalnego, jednak umieszczono go w celi dla palących. Z informacji przekazanych przez Osadzonego wynika, że wyraził zgodę na propozycję umieszczenia w kilkuosobowej celi dla palących, do czasu zwolnienia się miejsca w celi dla niepalących. Z oświadczeń funkcjonariuszy Służby Więziennej wynika natomiast, że zadeklarował wówczas używanie wyrobów tytoniowych.

Jak ustalono, twierdzenia funkcjonariuszy nie potwierdzają żadne dokumenty. Zmiana deklaracji jest istotną informacją osobopoznawczą, w rozumieniu § 22 ust. 3 Zarządzenia Nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy czy pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych, której powzięcie wychowawca powinien udokumentować w aktach osobowych osadzonego, np. poprzez zamieszczenie notatki z rozmowy z osadzonym lub w drodze odebrania oświadczenia od osadzonego. Takich zapisów lub dokumentów nie ma w aktach osobowych Osadzonego.

Po kilku dniach przebywania w kilkuosobowej celi dla palących Osadzonemu polecono przejście ponownie do wieloosobowej celi dla palących. Osadzony odmówił wykonania polecenia, za co został ukarany dyscyplinarnie, zmieniono mu również podgrupę klasyfikacyjną i przewieziono go do zakładu karnego typu zamkniętego. Jak ustalono, po przetransportowaniu do Zakładu Karnego w S. O. podtrzymał on deklarację w przedmiocie niepalenia.

W świetle zebranej dokumentacji należy stwierdzić, że przez cały okres pobytu Skarżącego w Oddziale Zewnętrznym w P. aktualna była jego deklaracja o nieużywaniu wyrobów tytoniowych, a mimo to został on osadzony w celi przeznaczonej dla osób palących. Okoliczności sprawy wskazują, że administracja jednostki nie dołożyła należytej staranności przy podejmowaniu decyzji o rozmieszczeniu w celi mieszkalnej, skutkiem czego jego prawo do przebywania w atmosferze wolnej od dymu tytoniowego zostało naruszone.

Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w O., którego Rzecznik poinformował o uznaniu skargi Pana Andrzeja K. za zasadną, powiadomił, że przypomniano dyrektorom jednostek penitencjarnych o potrzebie bezwzględnego respektowania przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób.

II.517.515.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Marcina G., przebywającego w Zakładzie Karnym w W. Ze skargi wynikało, że jest on osobą niepalącą, natomiast w tym Zakładzie Karnym palarnię dla skazanych usytuowano w korytarzu oddziału

mieszkalnego, w bliskiej odległości od celi mieszkalnej, w której był on osadzony. Dym z papierosów przenikał do jego celi.

W tej sprawie Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. z prośbą o zbadanie sprawy. Po zbadaniu sprawy Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. nie uznał zasadności skargi Skazanego przyjmując tłumaczenie Dyrektora Zakładu Karnego w W., który w wyznaczeniu palarni w tym miejscu nie widział naruszenia przepisów.

Rzecznik nie podzielił stanowiska Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. zwracając uwagę na zapis § 8 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r., w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz środkach przewozu osób (Dz. U. z 2011 r, Nr 135, poz. 795), z którego wynika, że miejsca wyznaczone do palenia na terenie zakładów karnych typu półotwartego i otwartego powinny być wyznaczone w sposób uniemożliwiający oddziaływanie dymu tytoniowego na osoby niepalące, z zachowaniem stref wolnych od dymu tytoniowego.

Mając na uwadze treść pisma Pana Marcina G. oraz odpowiedź, jaka została udzielona Rzecznikowi, skargę Pana Marcina G. uznano za zasadną. Wyznaczone miejsce do palenia powinno spełniać warunki, o których mowa w § 8 pkt 1, cytowanego powyżej Rozporządzenia.

W związku z powyższym Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w W. o podjęcie działań zmierzających do pełnego respektowania przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w Zakładzie Karnym w W.

Po interwencji Rzecznika Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w W. zobowiązał Dyrektora Zakładu Karnego w W. do podjęcia działań zmierzających do wyeliminowania nieprawidłowości.

II.517.1173.2014

Do Rzecznika skierował skargę Pan Leszek L. Skazany podniósł zarzut dotyczący uniemożliwiania mu przez Dyrektora Zakładu Karnego w R. widzeń z konkubentem jego matki. Zarzut ten znalazł potwierdzenie w toku rozpoznawania wniosku.

Ze zgromadzonego materiału źródłowego wynika jednoznacznie, że przedmiotowo tożsama skarga została uznana przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej za bezzasadną. Administracja więzienna zawarła konkluzję, że konkubenta matki nie można uznać za „osobę bliską” ponieważ nie jest ona spokrewniona oraz Skarżący nie został przysposobiony. Należy zauważyć, że Skarżący podał, iż konkubent jest zameldowany w mieszkaniu jego matki, a także że odwiedzał go w trakcie odbywania poprzedniej kary w Zakładzie Karnym w R.

Przepis art. 105 § 1 k.k.w., stanowi, iż skazanemu należy umożliwiać utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi. Nie został w nim doprecyzowany zakres pojęciowy „osoby bliskiej”. Jest to jednak pojęcie niewątpliwie szersze, niż określenie w art. 115 § 11 k.k. „osoby najbliższej”, którą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu,

osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu. Należy uznać, że rozróżnienie takie było świadomym działaniem ustawodawcy, albowiem w odniesieniu do tymczasowo aresztowanego w art. 217 § 1a k.k.w. użyto sformułowania „osób najbliższych”.

Zarówno Rzecznik, jak i Dyrektor Generalny Służby Więziennej prezentowali w tym zakresie pogląd rozgraniczający osoby „bliskie” od „najbliższych”. Postulowana przez oba organy Służby Więziennej więź pokrewieństwa bądź powinowactwa sytuowałaby konkubenta w kręgu „rodziny” bądź „osób najbliższych”. Fakt, iż konkubent jest zameldowany w mieszkaniu matki Skarżącego wskazuje jednoznacznie, iż są oni osobami bliskimi.

Należy również zauważyć, że Dyrektor Zakładu Karnego (wbrew deklaracji, że „każda prośba (...) rozpatrywana jest indywidualnie”) nie poczynił kroków w celu dokonania oceny ewentualnego wpływu wychowawczego na Skazanego, wskazanych w piśmie Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 17 sierpnia 2011 r. Umożliwiłyby one ewentualną negatywną weryfikację informacji o fakcie wspólnego zamieszkania wraz z matką Skarżącego.

O stanowisku tym poinformowano Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. i Dyrektora Zakładu Karnego w R.

II.517.712.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Piotra T. przebywającego w Zakładzie Karnym w Ł. Wnioskujący żalił się na przetransportowanie go do Aresztu Śledczego w K. mimo, iż dnia 17 czerwca 2013 r. miał zawrzeć związek małżeński w Zakładzie Karnym w Ł. Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 147, ze zm.), Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł. o zbadanie zasadności wspomnianego zarzutu, jak również poinformowanie Rzecznika o wynikach dokonanych ustaleń.

Z informacji uzyskanych od Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej wynikało, iż Osadzony dokonał przekroczenia dyscyplinarnego w miejscu pracy, czego następstwem było wycofanie go z zatrudnienia i zmiana podgrupy klasyfikacyjnej. Ze zgromadzonego materiału wynika, iż Wnioskodawca został wytransportowany z Zakładu Karnego w Ł. dnia 14 maja 2013 r., bowiem jego klasyfikacja nie odpowiadała przeznaczeniu jednostki, podczas gdy termin ślubu był wyznaczony na dzień 17 czerwca 2013 r.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż osoby pozbawione wolności niejednokrotnie przebywają w jednostkach penitencjarnych, które nie odpowiadają ich podgrupie klasyfikacyjnej, co najczęściej organy Służby Więziennej uzasadniają potrzebą zapewnienia im 3 m² powierzchni mieszkalnej.

Zdaniem Rzecznika pozostawienie Osadzonego w Zakładzie Karnym w Ł. do momentu zawarcia związku małżeńskiego, a więc przez niespełna miesiąc, z pewnością przyczyniłoby się do wypełnienia dyspozycji zawartej w art. 67 k.k.w. i pozytywnie wpłynęło na jego zachowanie. Przede wszystkim była to jednak

przesłanka „ważnych względów rodzinnych”, która uzasadnia osadzenia w jednostce penitencjarnej innej, niż jest właściwa ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub zabezpieczenie.

Mając powyższe na uwadze Rzecznik zwrócił się do Centralnego Zarządu Służby Więziennej z prośbą o ustosunkowanie się do przedmiotowej sprawy i zasadności postępowania administracji Zakładu Karnego w Ł.

Z nadesłanej odpowiedzi wynika, iż Centralny Zarząd Służby Więziennej podzielił opinię Rzecznika w przedstawionym zakresie. Reasumując, skarga Pana Piotra T. została uznana za zasadną.

II.517.647.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Arkadiusza G., przebywającego w Zakładzie Karnym w G. Osadzony podnosił m.in. na zarzut przebywania w celi z niezabudowanym kąciem sanitarnym. Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 147, ze zm.), Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w B. o zbadanie zasadności m.in. wspomnianego zarzutu, jak również poinformowanie Rzecznika o wynikach dokonanych ustaleń.

Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające potwierdziło, iż Osadzony przebywał w celi, która nie posiadała właściwie zabudowanego kącia sanitarnego, tj. murowanego od podłogi do sufitu.

Biorąc pod uwagę powyższy stan faktyczny, jak również stanowisko Rzecznika przedstawione w wystąpieniu generalnym z dnia 17 marca 2011 r. w sprawie braku właściwej zabudowy kącików sanitarnych w jednostkach penitencjarnych (RPO–658709-II-702/10), skarga Pana Arkadiusza G. w części dotyczącej zarzutu przebywania w celi mieszkalnej z niezabudowanym kąciem sanitarnym została uznana za zasadną.

II.517.1672.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Dominika K. przebywającego w Areszcie Śledczym w P. Wnioskujący żalił się na niezapewnienie mu odpowiedniej diety zdrowotnej podczas pobytu w ww. jednostce penitencjarnej.

Na podstawie art. 12 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 17, poz. 147, ze zm.), Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Ł. o zbadanie zasadności wspomnianego zarzutu, jak również poinformowanie Rzecznika o wynikach dokonanych ustaleń.

Z informacji uzyskanych od Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej wynika, iż zarzut Osadzonego w zakresie żywienia indywidualnego okazał się zasadny. Jak ustalono, procedury podjęte przez personel medyczny okazały się nieskuteczne. W związku z powyższym polecono Dyrektorowi Aresztu Śledczego w P. podjęcie skutecznych działań ukierunkowanych na uniknięcie analogicznych nieprawidłowości w przyszłości.

Skarga Wnioskodawcy została uznana za zasadną.

II.517.239.2014

Do Rzecznika skierował wniosek Pan Wojciech W., który żalił się m.in., że kiedy był osadzony w Areszcie Śledczym w E., jako tymczasowo aresztowany, i pozostawał w dyspozycji Sądu Rejonowego w S., jego korespondencja z winy sądu była dostarczana do adresatów ze znacznym opóźnieniem. Było to spowodowane głównie tym, że sąd, po ocenzurowaniu korespondencji prywatnej, zwracał ją do Aresztu Śledczego w E. i dopiero stąd była wysyłana zgodnie z adresem.

Prowadząc postępowanie wyjaśniające w tej sprawie Rzecznik zwrócił się do administracji Aresztu Śledczego w E. z prośbą o wyjaśnienie, w jakim celu korespondencja osób tymczasowo aresztowanych po ocenzurowaniu przez organ dysponujący wraca do aresztu i dopiero z niego jest wysyłana do adresatów. Rzecznik uzyskał odpowiedź, że taka sytuacja zdarza się tylko wyjątkowo i wynika z pomyłki organu dysponującego. Według wyjaśnień kierownika Działu Ewidencji na wszystkich listach wysyłanych przez osoby tymczasowo aresztowane naklejane są znaczki pocztowe i listy te w kopertach zbiorczych, których koszt przesłania ponosi administracja aresztu, wysyłane są do organów dysponujących, a stamtąd po ocenzurowaniu do adresatów.

W związku z powyższym uznając, że postępowanie z korespondencją tymczasowo aresztowanych Sądu Rejonowego w S. nie ma oparcia w obowiązujących przepisach prawa oraz jest nieracjonalne, Rzecznik zwrócił się do Prezesa Sądu o jego zaniechanie. W odpowiedzi poinformowano, że stosowana w tym zakresie praktyka została zmieniona zgodnie z sugestią Rzecznika.

II.517.2542.2014

Do Rzecznika skierował skargę wychowanek Zakładu Poprawczego w P. Żalił się na decyzję wychowawcy o umieszczeniu go w izbie przejściowej.

Wyniki przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego pozwoliły uznać skargę za uzasadnioną.

Kwestie umieszczania wychowanków w izbie przejściowej są uregulowane w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. z 2001 r., Nr 124, poz. 1359 ze zm.). Przepis § 25 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia daje podstawę do umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej na czas określony – dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku. Oznacza to, że w przypadku poważnej dezorganizacji przez wychowanka przebiegu zajęć szkolnych, warsztatowych lub w internacie, próby ucieczki, nawoływania innych do nieposłuszeństwa powodującego zakłócenie porządku obowiązującego w placówce, dyrektor zakładu lub osoba go zastępująca – na wniosek pracownika lub też samodzielnie – może umieścić wychowanka na czas określony w izbie przejściowej.

Dokonane przez Dyrektora Zakładu Poprawczego w P. ustalenia wskazują, iż nie było przesłanek pozwalających na zastosowanie wobec wnioskodawcy izby

przejściowej. Jako przyczynę umieszczenia go w izbie podano złe zachowanie. Zatem przetrzymywanie w niej wychowanka było karą izolacyjną, która stoi w sprzeczności z obowiązującymi przepisami oraz oddziaływaniami wychowawczymi przyjętymi w systemie terapeutyczno-wychowawczym. W ocenie Rzecznika wszelkie postępowanie dyscyplinarne nie powinno sprzeciwiać się głównym celom postępowania z nieletnimi w zakładzie, tj. pogłębianiu w nich poczucia sprawiedliwości, szacunku do siebie samych i innych oraz przestrzeganiu norm prawnych i praw przysługujących każdej jednostce.

Dyrektor po analizie sytuacji podjął decyzję o natychmiastowym odstąpieniu od przetrzymywania wychowanka w izbie przejściowej. Podjął również działania, które mają na celu niedopuszczenie do podobnych nieprawidłowości w przyszłości. Dyrektor szkoły został zobowiązany do przeprowadzenia rozmowy z wychowawcą i zwrócenia uwagi na niewłaściwość postępowania nauczyciela.

II.517.1974.2014

Do Rzecznika skierował wniosek Pan Łukasz W., były wychowanek Zakładu Poprawczego w B., podnosząc, iż nie otrzymał odpowiedzi na pismo skierowane do Dyrektora ww. Zakładu.

Wyniki postępowania wyjaśniającego potwierdziły zarzut Wnioskodawcy. Dyrektor uznał, iż pismo nie wymaga udzielenia odpowiedzi, bowiem nie jest organem właściwym do rozpoznania sprawy (właściwym jest sąd powszechny). Pozostawił więc sprawę bez rozpoznania.

Postępowanie Dyrektora ww. Zakładu jest niezgodne z obowiązującymi przepisami. Na wstępie należy wskazać, iż zgodnie z art. 35 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego (k.p.a.) organy administracji publicznej zobowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki. Jeżeli podanie wniesiono do organu niewłaściwego, a organu właściwego nie można ustalić na podstawie danych podania, albo gdy z podania wynika, że właściwym w sprawie jest sąd powszechny, organ do którego podanie wniesiono, zwraca je wnoszącemu (art. 66 § 3 k.p.a.) wraz z odpowiednim pouczeniem (art. 65 § 1 k.p.a.). Pouczenie powinno zawierać określenie przyczyny zwrotu podania i wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

Na pozostawienie podania bez rozpoznania przysługuje skarga na bezczynność organu, stosownie do art. 3 § 2 pkt 8 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (uchwała z dnia 3 września 2013 r. Naczelnego Sądu Administracyjnego), o czym Wnioskodawca został powiadomiony.

II.517.909.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Marka J., przebywającego w Zakładzie Karnym w W. Wnioskujący żalił się m.in. na sposób realizacji widzeń w ww. jednostce penitencjarnej.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie wyjaśniające wykazało, iż sala widzeń w Zakładzie Karnym w W. jest podzielona na dwie części (jedna z nich jest przeznaczona dla osadzonych, a druga dla odwiedzających). Widzenia

odbywają się w boksach, oddzielonych od siebie ściankami działowymi. Z wyjaśnień otrzymanych od Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. wynika, iż „pomieszczenie sali widzeń (...) umożliwia bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi (w tym z dziećmi), bowiem nad blatem, od wysokości 81,5 cm do wysokości 190,5 cm jest pusta przestrzeń”.

Zgodnie z treścią art. 105a § 5 k.k.w. widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, przy oddzielnym stoliku. Widzenia te winny przebiegać w warunkach wynikających wprost z wykładni językowej ww. przepisu, a więc przy osobnym stoliku, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt osadzonego z odwiedzającym (zwłaszcza w przypadku widzeń z małymi dziećmi, aby móc je wziąć na kolana lub przytulić). Sposób realizacji widzeń w myśl art. 105a § 5 k.k.w. powinien być nieskrępowany barierami architektonicznymi.

Mając powyższe na uwadze, skarga Pana Marka J. została uznana za zasadną w części dotyczącej sposobu realizacji widzeń w Zakładzie Karnym w W.

II.517.1636.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Marka W., który żalił się, iż jako osoba tymczasowo aresztowana ma uniemożliwiony kontakt telefoniczny m.in. z obrońcą.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie wyjaśniające potwierdziło ten zarzut. Jak ustalono, osadzonemu uniemożliwiono korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego z obrońcą na podstawie art. 217c k.k.w.

Warto w tym miejscu podkreślić, iż Rzecznik stoi na stanowisku, że wynikający z ww. artykułu zakaz nie ma zastosowania do kontaktów tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym. Art. 215 § 1 k.k.w. wyraźnie wskazuje, iż tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Uprawnienie to dotyczy również rozmów telefonicznych z ww. podmiotami. Z tego też względu praktyka odmowy tymczasowo aresztowanym kontaktu telefonicznego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym jest pozbawiona podstaw prawnych.

Tego samego zdania jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Mając powyższe na uwadze, skarga Osadzonego została uznana w ww. części za zasadną.

II.517.263.2014

Skazany Pan Włodzimierz K. skierował do Rzecznika skargę dotyczącą niewłaściwych warunków bytowych w celi mieszkalnej w Areszcie Śledczym w K.

Rzecznik zwrócił się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K. o zbadanie zasadności zarzutów. Ww. organ więziennictwa nie stwierdził nieprawidłowości w zakresie zapewnienia osadzonemu właściwych warunków bytowych.

Wnioskodawca zakwestionował wyniki dokonanych ustaleń i wskazał, iż w ocenie Sędziego Wizytatora ds. Penitencjarnych Sądu Okręgowego w K. w celi, o

której mowa, nie powinni przebywać skazani. Rzecznik ponownie wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie i w oparciu o ocenę Sędziego Wizytatora warunków bytowych w ww. celi mieszkalnej, uznał zarzuty Skarżącego za zasadne.

Sędzia, po obejrzeniu celi, stwierdził, że nie powinni w niej przebywać skazani. Cella ta składała się z dwóch pomieszczeń, w jednym przebywało 3, w drugim 2 skazanych. Powierzchnia obu pomieszczeń wynosiła nieco ponad 15 m², co zapewniało normę 3m² na osadzonego. Niemniej jednak panowała w niej wyjątkowa ciasnota, skazani mieli do dyspozycji przestrzeń kilkudziesięciu centymetrów pomiędzy łózkami, brak było właściwej wentylacji. Sędzia wyraził opinię, że w celi tej powinno przebywać nie więcej niż trzech skazanych. Wnioskodawca przebywał w takich warunkach w okresie: 15.04.–04.05.2010 r. oraz od 18.07.2011 r.–27.08.2012 r.

Powyższe ustalenia, w tym okres umieszczenia Skazanego w tej celi, są wystarczające, aby stwierdzić, że został naruszony art. 4 Kodeksu karnego wykonawczego, w którym wyrażona jest zasada humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności, z poszanowaniem ich godności, obowiązująca w całym procesie wykonywania kary pozbawienia wolności. W ocenie Rzecznika warunków, w których przebywał Wnioskodawca, wskazanych przez Sędziego Wizytatora, nie można uznać za uzasadniony i normalny element kary pozbawienia wolności.

Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpoznając sprawy dotyczące warunków odbywania kary pozbawienia wolności uznał za obowiązek Państwa dokonywanie systematycznej kontroli decyzji podejmowanych w zakładach karnych w celu zapewnienia odpowiednich warunków życia więźniom, z uwzględnieniem normalnych i uzasadnionych wymagań związanych z pozbawieniem wolności. W orzeczeniu z dnia 19 kwietnia 2001 r. (skarga nr 28524/95) Trybunał stwierdził, że przebywanie w zatłoczonej celi z nieodpowiednią wentylacją i z otwartą toaletą powoduje wzrost poczucia przygnębienia, niższości i może być oceniany jako upokarzające i poniżające traktowanie więźniów, stanowiące naruszenie art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

W skardze Wnioskodawca podnosił również, iż był umieszczany w jednej celi ze skazanymi skierowanymi do odbywania kary pozbawienia wolności w różnych rodzajach (dla odbywających karę po raz pierwszy) i typach (półotwartego) zakładu karnego oraz z osobami tymczasowo aresztowanymi.

Sprawa dotycząca osadzania w jednej celi mieszkalnej skazanych skierowanych do odbywania kary w różnych typach zakładu karnego była przedmiotem postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Rzecznika w 2013 r. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w K. został poinformowany o uznaniu skargi Skazanego w ww. zakresie za uzasadnioną. W odpowiedzi Rzecznik otrzymał zapewnienie, że zagadnienie to jest monitorowane przez właściwe komórki merytoryczne Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w K.

Ponowny zarzut Wnioskodawcy w tym zakresie został zbadany. Po przeanalizowaniu składu osobowego cel mieszkalnych z okresu od listopada 2013 r. do kwietnia 2014 r., w których odbywał on karę, Dyrektor Okręgowy stwierdził, że Skarżący nie przebywał ze skazanymi odbywającymi karę po raz pierwszy, a także

tymczasowo aresztowanymi. Ustalił też, że na jedną noc został on umieszczony w jednej celi ze skazanym posiadającym podgrupę klasyfikacyjną R-2/z, który przybył z transportu w godzinach wieczornych. Powodem tej sytuacji był brak możliwości innego osadzenia przybitego skazanego. Rzecznik nie podzielił stanowiska Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej, że taka sytuacja jest dopuszczalna w drodze wyjątku. Obowiązujące przepisy nie przewidują takich odstępstw, zaś administracja więzienna jest zobowiązana do podejmowania działań, które zapobiegałyby takim sytuacjom.

II.517.1565.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Radosława H. przebywającego w Areszcie Śledczym w W. Wnioskujący żalił się m.in. na osadzenie w celi mieszkalnej, w której kącik sanitarny nie posiadał osobnego punktu świetlnego. Przeprowadzone postępowanie potwierdziło ww. zarzut. Jak ustalono, oświetlenie kącika sanitarnego w oddziale, w którym przebywał Osadzony było realizowane za pomocą oświetlenia ogólnego.

Warto w tym miejscu podkreślić, że Rzecznik stoi na stanowisku, iż każdy kącik sanitarny powinien być wyposażony w odrębną instalację elektryczną, niezależną od oświetlenia ogólnego celi, bowiem brak oświetlenia w kąciku sanitarnym może narazić osoby pozbawione wolności nie tylko na dyskomfort w czasie załatwiania potrzeb fizjologicznych, ale przede wszystkim na niebezpieczeństwo doznania urazu.

Powyższy temat był także przedmiotem wystąpienia generalnego Rzecznika do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 21 grudnia 2009 r. W odpowiedzi Dyrektor Generalny podkreślił, iż istniejące uregulowania prawne nie kwestionują konieczności instalowania odrębnego źródła światła w kącikach sanitarnych cel mieszkalnych i zapewnił, że nadal będą kontynuowane sukcesywne działania zmierzające do wprowadzenia we wszystkich jednostkach penitencjarnych odrębnego oświetlenia kącika sanitarnego w celach mieszkalnych.

II.517.3693.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Pawła K., który żalił się na sposób przeprowadzenia badań na zawartość substancji niedozwolonych w Zakładzie Karnym w D. Jak ustalono, pierwsze badanie zostało przeprowadzone przez zastępcę dowódcy zmiany w obecności oddziałowego. Wynik testu okazał się pozytywny. Z tego też względu Osadzony zakwestionował go. Służba Więzienna ponownie wykonała mu badanie nieinwazyjne za pomocą testu.

Niemniej jednak zgodnie z treścią § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego pozbawionego wolności, ich dokumentowania oraz weryfikacji – w przypadku gdy skazany kwestionuje wyniki badań, poddaje się go badaniom laboratoryjnym, które wykonywane są przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności lub na podstawie umowy, laboratoria (pracownie, zakłady)

analityczne, na zasadach określonych w art. 115 § 5 k.k.w. Z tego też względu należy stwierdzić, iż sposób przeprowadzenia powtórnego badania w Zakładzie Karnym w D. nie był wykonany prawidłowy.

Mając powyższe na uwadze, skarga w ww. zakresie została uznana za zasadną.

II.517.3695.2014

Do Rzecznika wpłynęła skarga Pana Grzegorza W., przebywającego w Areszcie Śledczym w O., który żalił się na przebywanie w celi dla osób palących, pomimo, iż nie używa wyrobów tytoniowych.

Z dokonanych ustaleń wynika, że informacje dostępne zarówno w materiale skargowym, jak i w Centralnej Bazie Osób Pozbawionych Wolności w kwestii używania przez Wnioskodawcę wyrobów tytoniowych są niespójne. Jak wynika z informacji zwartych w przeglądarce ASO od początku pobytu w warunkach izolacji penitencjarnej Pan Grzegorz W. deklarował się jako osoba niepaląca. Do Aresztu Śledczego w O. został przetransportowany w dniu 18.06.2013 r. Z zebranej dokumentacji wynika, że w czasie rozmowy przeprowadzonej po przetransportowaniu zmienił on swoją deklarację odnośnie używania wyrobów tytoniowych, pisemnie to potwierdzając. Nie znajduje to jednak odzwierciedlenia na druku oświadczenia. Z uwagi na brak daty, trudno jednoznacznie przyjąć, że oświadczenie o używaniu wyrobów tytoniowych zostało złożone w dniu 18.06.2013 r., a argument o używaniu w jednostce właśnie tego druku nie jest wiarygodny w świetle formy złożonego przez Wnioskodawcę w dniu 22.07.2013 r. oświadczenia o niepaleniu sformułowanym już na właściwym druku. Ponadto, jak wynika z analizy informacji w ASO, zarówno w dniu przyjęcia do jednostki, jak i dzień po, Wnioskodawca oświadczył, iż jest osobą niepalącą, co stoi w sprzeczności z notatką zamieszczoną w jego aktach. Informacja o rozpoczęciu przez niego palenia w dniu przyjęcia do Aresztu Śledczego w O. nie znajduje również potwierdzenia w notatce osobopoznawczej z rozmowy po przetransportowaniu. Warto podkreślić, że zmiana deklaracji skazanego w przedmiocie używania wyrobów tytoniowych stanowi istotną informacją osobopoznawczą, która powinna znaleźć odzwierciedlenie w postaci notatki z rozmowy, w myśl zapisów § 22 ust. 3 Zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych. W świetle tych materiałów nie można wykluczyć, że oświadczenie o używaniu wyrobów tytoniowych zostało sformułowane w dniu 8.07.2013 r., co znajduje potwierdzenie w przeglądarce ASO. A zatem można przyjąć, że od dnia przyjęcia do Aresztu Śledczego w O. do dnia 8.07.2013 r. był osobą niepalącą, a mimo to Osadzony był w celach z osobami palącymi, co jest niezgodne z zapisami § 6.1 12 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podlegających Ministrowi Sprawiedliwości oraz w środkach przewozu osób.

Mając powyższe na uwadze skarga została uznana za zasadną w ww. kwestii.

ZESPÓŁ III

III.7066.39.2014

Do Rzecznika zwrócił się ze skargą Pan Maciej B., który od listopada 2013 r. nie otrzymywał na swoje konto bankowe należnego zasiłku chorobowego.

Z załączonego do skargi pisma Oddziału ZUS wynikało, że kwotę należnego zasiłku chorobowego Oddział ZUS przekazał na rachunek bankowy podany przez zakład pracy w zaświadczeniu płatnika składek ZUS Z-3.

Jak ustalił zainteresowany, zakład pracy podał błędny numer rachunku bankowego i dlatego z winy płatnika składek Pan Maciej B. nie otrzymał zasiłku chorobowego. Próby odzyskania należnej kwoty od zakładu pracy nie odnosiły rezultatu.

Rzecznik pismem z dnia 27 maja 2014 r. zwrócił się do Departamentu Zasiłków w centrali ZUS z prośbą o zbadanie tej sprawy w trybie nadzoru. Dyrektor Departamentu Zasiłków pismem z dnia 6 czerwca 2014 r. poinformował Rzecznika, że w świetle art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.) zasiłek chorobowy pobrany przez inną osobę niż świadczeniobiorca na skutek podania przez płatnika składek nieprawdziwych danych stał się nienależnie pobranym świadczeniem z winy płatnika składek. W takim przypadku obowiązek zwrotu świadczenia wraz z odsetkami obciąża płatnika składek.

W związku z tym, Oddział ZUS w dniu 27 maja 2014 r. wypłacił Panu Maciejowi B. zasiłek chorobowy za okres od 15.10.2013 r. do 15.11.2013 r., a płatnika składek zobowiązał do zwrotu nienależnie wypłaconego zasiłku chorobowego za ten okres.

Pan Maciej B. pismem z dnia 9 czerwca 2014 r. wyraził Rzecznikowi podziękowanie za podjęcie interwencji w Jego sprawie, bowiem dzięki temu otrzymał należny zasiłek chorobowy.